

GODIŠNJE IZVJEŠĆE

O PROVEDBI UZGOJNIH PROGRAMA U OVČARSTVU I KOZARSTVU
I OSTALIM AKTIVNOSTIMA SAVEZA

2

25

HRVATSKI SAVEZ UZGAJIVAČA OVACA I KOZA

UVODNIK

Poštovane uzgajivačice, uzgajivači ovaca i koza, suradnici, prijatelji Saveza, pred vama je godišnje izvješće Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza putem kojeg Vam predstavljamo naše aktivnosti u kojima je tijekom 2025. godine sudjelovao Savez, samostalno ili u suradnji s našim stručnim i znanstvenim institucijama, s posebnim naglaskom na provedbu uzgojnih programa u populacijama ovaca i koza koje se uzgajaju u Republici Hrvatskoj.

Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza osnovan je u svibnju 2005. godine i već više od 20 godina djeluje kao središnje predstavničko tijelo hrvatskih uzgajivača ovaca i koza. Savez se sastoji od dragovoljno udruženih udruga uzgajivača ovaca i/ili koza te stočarskih udruga koje u svom članstvu imaju uzgajivače ovaca i koza, a koje se udružuju radi zaštite i promicanja zajedničkih gospodarskih interesa i ciljeva, a krajem prošle godine temeljem izmjena Statuta razvijamo i sustav pojedinačnog članstva u Savezu.

Savez je i tijekom 2025. godine provodio niz aktivnosti s ciljem unaprjeđivanja ovčarske i kozarske proizvodnje u Republici Hrvatskoj, prvenstveno u provedbi uzgojnih programa, edukaciji članova udruga organiziranjem savjetovanja na državnoj razini, a u edukativne svrhe nastavili smo s izdavanjem stručnog časopisa „Ovčarsko-kozarski list“ i novog priručnika o uzgoju i selekciji ovaca i koza. U svrhu informiranja, dva puta mjesečne na e-mail adrese, našim članovima dostavljamo e-newsletter OVCE-KOZE. HR sa svim aktualnostima iz sektora ovčarstva i kozarstva. Savez je u prošloj godini bio aktivan u promicanju hrvatskog ovčarstva i kozarstva i organiziranjem stočarskih izložbi te promotivnim manifestacijama ovčjih i kozjih sireva. U svim navedenim aktivnostima Savez je ostvarivao zapaženu suradnju s znanstvenim i stručnim institucijama, prije svega s Hrvatskom agencijom za poljoprivredu i hranu (HAPIH) te im se i ovim putem zahvaljujemo na korektnoj i učinkovitoj suradnji. Također, Savez je tijekom 2025. godine bio istinski promicatelj interesa hrvatskog ovčarstva i kozarstva zalažući se za bolji položaj uzgajivača ovaca i koza.

U godišnjem izvješću predstavljamo vam pasmine ovaca i koza u hrvatskim uzgojima za koje Savez ima Rješenje Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva za provedbu uzgojnih programa, željene uzgojne ciljeve po pasminama te glavne brojčane pokazatelje provedbe uzgojnih programa u ovčarstvu i kozarstvu u Republici Hrvatskoj tijekom 2025. godine.

Uz navedeno predstavljamo i kratak prikaz svih naših ostalih, glavnih godišnjih aktivnosti.

Uz ovaj kratak pregled naših aktivnosti prikazan u Godišnjem izvješću, puno opširniji uvid u organizaciju i djelatnosti Saveza možete dobiti na našoj internetskoj stranici <http://www.ovce-koze.hr>.

Izvršni direktor
Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza
Doc. dr. sc. Zdravko Barać

Predsjednik
Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza
Tomislav Vidás

1.

PASMINE OVACA I KOZA U HRVATSKIM UZGOJIMA

Općenito o pasmini ■ Nastanak i podrijetlo cigaje ni do danas nije u potpunosti razjašnjeno. Cigaju znanstvenici smatraju jednom od najstarijih pasmina ovaca za koju se pretpostavlja da je iste genetske osnove kao i merino pasmine te se procjenjuje da je nastala oko 800. godine prije Krista. I u Hrvatskoj se ova pasmina uzgaja stoljećima, ponajviše na području Slavonije i Baranje, u kvalitetnijim hranidbenim uvjetima pa je cigaja naša tjelesno najrazvijenija pasmina ovaca. Prema nekim literaturnim navodima cigaja je krajem 17. i početkom 18. stoljeća dopremljena na područje Vojvodine, a zatim u sjeveroistočnu Hrvatsku i Slavoniju. Cigaja, kao i pramenke, pripada skupini ovaca kombiniranih proizvodnih osobina. Međutim, meso je danas najčešći proizvodni cilj uzgoja cigaje.

Vanjština ■ Cigaja spada u srednje krupne pasmine ovaca. Trup cigaje je srednje dužine, prilično dubok, ali uzak. Leđna linija ovaca je ravna s neznatno istaknutim grebenom. Današnje cigaje imaju znatno veći tjelesni okvir i tjelesnu masu u odnosu na rezultate starijih istraživanja (prije 70 i više godina). Noge cigaje su visoke, jakih kostiju i čvrstih papaka, tamne boje. Glava je srednje veličine, s prilično uskim čelom, a ovnovi imaju ispupčen profil (ovnujsku glavu). Ovce su u pravilu šute (bez rogova), dok ovnovi mogu biti sa ili bez rogova. Uši su velike i često klempave. Glava, uši i noge su crno pigmentirani, s tim da starenjem boja lica blijedi. Tijelo cigaje je prekriveno poluzatvorenim runom sastavljenim od ljevkastih i cilindričnih pramenova. Glava i noge, ispod karpalnog i skočnog zgloba, obrasle su kratkom crnom dlakom. Prema boji cigaju se može podijeliti u dva varijeteta: bijelu cigaju s prljavo bijelom vunom, i crnu (crvenkasto smeđu) cigaju. Janjad je u prvim danima života sivo mišje boje (ponekad šarena), koja se s dobi postupno gubi tako da je janjad sa četiri mjeseca potpuno bijela. Janjad koja se janji potpuno crna zadržava tu boju. Nerijetka je pojava šarene i potpuno crne janjadi.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike cigaje

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	75 - 80	80 - 90
Tjelesna masa (kg)	60 - 70	78 - 90
Plodnost (%)	140 - 180	
Proizvodnja mlijeka (L)	150 - 200	
Tjelesna masa janjadi: dob 3 - 4 mjeseca (kg)	30 - 35	
Vuna (µm)	28 - 30	
Vuna (kg)	3,5 - 4,5	5,0 - 6,0

Općenito o pasmini ■ Pouzdanih podataka o podrijetlu creske ovce nema. Međutim, pretpostavlja se da je, kao i ostale naše otočke ovce, nastala oplemenjivanjem lokalnih ovaca španjolskim, francuskim i talijanskim merino pasminama uz presudnu ulogu okoliša. Zahvaljujući okolišu, creska ovca je mala, ali vrlo živahna, izdržljiva te prilično otporna i prilagodljiva. Uzgaja se na otocima Cresu i Lošinju. Creska ovca pripada skupini ovaca kombiniranih proizvodnih odlika s tim da se proizvodna namjena stada, odnosno udio pojedinih proizvoda (meso, mlijeko, vuna) u ekonomskoj dobiti kroz povijest mijenjala ovisno o zahtjevima potrošača i mogućnostima uzgajivača. Nekada je glavni proizvod creskih ovaca bila vuna dok je danas glavni ovčji proizvod na otoku meso - mlada creska janjetina. U manjem broju gospodarstava ovce muzu, a proizvedeno mlijeko koriste u proizvodnji punomasnog ovčjeg sira - Creski sir.

Vanjština ■ S obzirom na rezultate mjerenja ovaca s otoka Cresa otprije 50 godina, današnja populacija creske ovce je tjelesno znatno razvijenija unatoč gotovo identičnoj visini grebena. Trup ovaca je prilično skladno građen s nešto tanjim, dužim, ali izrazito čvrstim nogama prilagođenih terenu po kojemu se kreću. Prednji dio trupa je plitak, s dobro izraženim grebenom. Križa su nešto viša od grebena pa se leđna linija blago penje od grebena do križa, a zatim spušta prema repu. Ovce su slabo izraženih širina i dubina, što je posljedica skromnih hranidbenih uvjeta. Stav prednjih nogu je pravilan, a stražnjih najčešće kravlji. Papci su pravilni i čvrsti. Glava creske ovce je mala, kratka, nešto uža i šiljasta. U većine ovaca čeona linija je ravna, a samo pojedina grla i ovnovi imaju jače izbočenu čeonu kost ili konveksan profil lica. Glava je u pravilu prekrivena gustom, bijelom dlakom. Najveći broj ovaca je bez rogova, dok ovnovi imaju jake, čvrste, dobro razvijene rogove. Uši su male, živahne, vodoravno položene. Rep seže do ispod skočnog zgloba. Većina ovaca je bijela, s otvorenim do poluotvorenim runom.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike cigaje

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	60 - 65	63 - 70
Tjelesna masa (kg)	35 - 45	42 - 50
Plodnost (%)	120 - 140	
Proizvodnja mlijeka (L)	80 - 120	
Tjelesna masa janjadi: dob 45 - 60 dana (kg)	15 - 18	
Vuna (µm)	28 - 30	
Vuna (kg)	1,0 - 1,5	2,0 - 3,0

DALMATINSKA PRAMENKA

Općenito o pasmini ■ Dalmatinska pramenka je pojam koji se tek od 2006. godine koristi za naziv autohtone ovce koja je nastala i stoljećima se uzgaja na području Velebita, Dinare, Svilaje, Kamešnice, Biokova, Dalmatinske zagore, Ravnih kotara, Cetinske krajine te na srednjedalmatinskim otocima. Prema procjenjenoj veličini populacije (oko 280.000 grla) i veličini uzgojnog područja najbrojnija je i najrasprostranjenija od devet hrvatskih izvornih pasmina ovaca. Vrlo je spretna, otporna, snalažljiva, prilagodljiva i skromna ovca. Snažne je konstitucije i skladne tjelesne građe. To je pasmina kombiniranih proizvodnih odlika, iako ju se uglavnom koristi za proizvodnju mesa, dok samo u pojedinim gospodarstvima ovce muzu i mlijeko najčešće na vlastitom gospodarstvu prerađuju u sir ili ga prodaju mljekari. Janjad najčešće kolju nakon što postigne tjelesnu masu od 20 do 25 kg, kada se dobije trup najpoželjniji za ražanj.

Vanjština ■ Dalmatinska pramenka je sitne tjelesne građe i snažne konstitucije, a kao i druge pramenke znatno je veće dužine trupa (za oko 12 %) u odnosu na visinu grebena. Glava ovaca je mala i šiljasta, ravnog profila, dok je u ovnova nešto veća, grublja i blago ispupčena. Greben je vidno izražen, a leđna linija većine grla je ravna. Uši su srednje duge, ravno položene i pokretljive. Ovce su najčešće bez rogova, ali mogu biti i rogate. Ukoliko imaju rogove oni su u pravilu tanki i kratki. Ovnovi su najčešće rogati, ali mogu biti i bez rogova. Temeljna boja glave i nogu je bijela, s tim da su ti dijelovi nerijetko prekriveni tamnim mrljama (crne, smeđe, sive) različitog oblika, veličine i raspoređenosti po kojima onda ovce dobivaju različita imena: graša, briza, cvita, pirga i dr. Nisu rijetka grla potpuno tamnih nogu i glave (crna, smeđa). Međutim, kao i većina drugih pramenki, dalmatinska pramenka može biti potpuno bijela, rjeđe u cijelosti crna, siva i smeđa. Tijelo ovaca obraslo je otvorenim, uglavnom bijelim runom sastavljenim od šiljastih i bičastih pramenova dugih do 25 cm.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike dalmatinske pramenke

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	55 - 60	60 - 65
Tjelesna masa (kg)	35 - 45	45 - 55
Plodnost (%)	120 - 140	
Proizvodnja mlijeka (L)	100 - 120	
Tjelesna masa janjadi: dob 45 - 60 dana (kg)	15 - 17	
Vuna (µm)	28 - 32	
Vuna (kg)	1,2 - 2,0	2,0 - 3,0

Općenito o pasmini ■ Područje uzgoja dubrovačke rude isključivo je dubrovačko primorje i otoci, manje zaleđe Dubrovnika i prostori prema Hercegovini. S obzirom na veličinu populacije ova je pasmina sve donedavno bila u skupini ugroženih, a s obzirom na uzgojno područje i uzgojnu zastupljenost, i dalje su potrebne mjere zaštite kojima bi se spriječilo njeno potpuno izumiranje. Uzgojni se zahvati svode na brigu oko zaštite populacije od upliva drugih genotipova, na kontrolu pripusta i odabir roditelja izbjegavajući uzgoj u srodstvu i odabir pomlatka koji zadovaljava pasminskim kriterijima. U posljednjih nekoliko godina, uz veliku angažiranost uzgajivača popraćenu suradnjom sa stručnim i znanstvenim institucijama, zaustavljeno je smanjenje veličine ukupne populacije dubrovačke rude te je došlo do stabilizacije uzgoja koji je preduvjet konsolidacije i gospodarske reafirmacije pasmine.

Vanjština ■ Dubrovačka ruda osrednje je razvijena i prilično skladno građena. Odrasle, tjelesno potpuno razvijene dubrovačke ovce nešto su duže od onih prije 50 i više godina, ali su znatno veće tjelesne mase (47,93 : 32,94 kg). Vrat muških i ženskih grla prilično je dug i tanak, prsa mišićava i zaobljena, a dio iza lopatica uzak i dubok. Greben je nešto viši od križa pa se leđna linija blago spušta od grebena prema sapima. Leđa su relativno duga i široka, kao i sapi. Za razliku od stava prednjih nogu koji je pravilan, stav stražnjih nogu u većine grla je zakrenut prema van (kravliji stav nogu). Trbuh, donji dijelovi nogu i dio vrata u većine grla dubrovačke rude nisu prekriveni vunom. Glava je srednje duga sa savinutim nosnim dijelom i malim, uskim i vodoravno položenim ušima. Ovce su u pravilu bez rogova, dok ovnovi mogu biti šuti ili rogati. Glava, donji dijelovi nogu i trbuh prekriveni su bijelom dlakom, a trup najčešće (90 % grla) bijelom vunom. Crna i pigmentirana grla su rijetka. Janjad se janji s bijelom bojom dlake. Tijelo većine ovaca je prekriveno zatvorenim runom, dok se u manjeg broja može zamijetiti poluzatvoreni tip runa. Rep je dug i nerijetko seže do ispod skočnog zgloba.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike dubrovačke ovce - rude

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	58 - 62	62 - 66
Tjelesna masa (kg)	45 - 50	50 - 55
Plodnost (%)	120 - 140	
Proizvodnja mlijeka (L)	110 - 130	
Tjelesna masa janjadi: dob 45 - 60 dana (kg)	15 - 18	
Vuna (μm)	28 - 30	
Vuna (kg)	1,0 - 2,0	2,0 - 3,0

ISTARSKA OVCA

Općenito o pasmini ■ Istarska ovca zasebna je i u genetskom smislu jedinstvena pasmina koja se po vanjštini već na prvi pogled razlikuje ne samo od ostalih naših izvornih pasmina ovaca nego i onih europskih i svjetskih. Nastala je na širem području Istre, gdje se gotovo isključivo uzgaja i danas. Smatra se da je krajem 18. stoljeća započeo dugogodišnji složeni proces nastanka istarske ovce, s tim da su za oplemenjivanje autohtonih ovaca najviše korištene inozemne pasmine Gentile di Puglia i Bergamo ovca. Izvorno istarska ovca pripada skupini ovaca kombiniranih proizvodnih odlika (mlijeko-meso-vuna). Istarska ovca prvenstveno je namijenjena proizvodnji mlijeka, koje se na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima prerađuje u tradicionalan polutvrđi, punomasni ovčji sir. Prema veličini populacije spada u red potencijalno ugroženih hrvatskih izvornih pasmina.

Vanjština ■ Istarske ovce su skladne tjelesne građe, jake konstitucije s naglašenom dužinom trupa i prosječno su za 6,5% duže od utvrđene visine grebena. Istarska ovca pripada skupini pasmina srednje tjelesne razvijenosti. Prednji dio trupa dobro je razvijen s osobito dobro izraženim dubinama. Vrat je relativno dug i srednje mišićav. Križa su u pravilu nešto viša od grebena pa se leđna linija blago penje od grebena prema križima. Noge istarske ovce su uglavnom crne, duge i čvrste, s crnim i pravilnim papcima. Pripada skupini dugorepih pasmina ovaca. Za istarsku ovcu je znakovit ispuščen profil nosne kosti u muških i ženskih grla, s tim da je u ovnova izraženiji te postojanje rogova u većine grla (84 %). Rogovi su snažni, čvrsti i najčešće spiralno zakrivljeni. Uši su srednje duge, polustršeće u stranu. Trbuh i donji dijelovi nogu nisu obrasli vunom. Runo istarske ovce uglavnom je poluzatvoreno do otvoreno, različite boje i najčešće je šareno. Temeljna boja runa je crna s bijelim pjegama ili bijela s crnim, smeđim ili sivim pjegama različitog oblika, veličine i raspoređenosti. Međutim, ima i potpuno crnih (26 %) te znatno rjeđe potpuno bijelih grla (1%).

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike istarske ovce

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	76 - 80	82 - 88
Tjelesna masa (kg)	60 - 70	80 - 100
Plodnost (%)	130 - 150	
Proizvodnja mlijeka (L)	220 - 350	
Tjelesna masa janjadi: dob 45 - 60 dana (kg)	18 - 22	
Vuna (µm)	32 - 36	
Vuna (kg)	1,5 - 2,0	2,5 - 3,5

Općenito o pasmini ■ Razvitkom tekstilne industrije došlo je do povećane potražnje vune visoke kvalitete što je rezultiralo uvozom različitih pasmina merina koje su korištene za oplemenjivanje naših lokalnih pramenki. Na taj način, pretpostavlja se, nastala je i krčka ovca. Njena važnost posebno se isticala u prošlosti budući da je na škrtom tlu otoka Krka od pretpovijesti do danas bila velika hraniteljica i motiv u arhitekturi. Izvorno krčka ovca pripada skupini ovaca kombiniranih proizvodnih odlika (mlijeko-meso-vuna). Prema najnovijim podacima na području otoka Krka uzgaja se oko 18.000 čistokrvnih izvornih krčkih ovaca. Ovce na otoku Krku uglavnom uzgajaju na ekstenzivan način radi proizvodnje mesa, prvenstveno mlade otočke, na tržištu iznimno cijenjene - krčke janjetine.

Vanjština ■ Krčka ovca je sitna, ali skladne i čvrste tjelesne građe. Prosječna visina do grebena odraslih tjelesno potpuno razvijenih ovaca je 54,96 cm, dužina trupa 61,78 cm, širina prsa 16,26 cm, dubina prsa 28,29 cm opseg prsa 77,18 cm, opseg cjevanice 6,99 cm i tjelesna masa 35,59 kg. Sudeći po prosječnoj tjelesnoj masi krčkih ovaca prije 67 godina (32,7 kg), današnja krčka ovca znatno je razvijenija. Navedeno se u određenoj mjeri može pripisati genetskom utjecaju krupnijih pasmina (merino, istarska ovca) te poboljšanoj hranidbi. Ovce su najčešće bijele, rjeđe crne, sive ili smeđe. Glava ovaca je mala, ravnog profila i uglavnom bez rogova, s tim da neka grla imaju slabije razvijene rogove. Profil nosne kosti ovnova je ispupčen i najčešće su rogati. Runo je poluzatvoreno do otvoreno. U većine ovaca, truh, donji dio vrata i nogu nisu prekriveni vunom nego dlakom. Glava i noge najčešće su bijeli s tim da se na nogama, glavi i ušima mogu vidjeti crne, smeđe ili sive pjege. Krčka je ovca po tjelesnoj građi i opisu tipična Sredozemna pasmina, izvrsno prilagođena uvjetima okoliša u kojemu se uzgaja.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike krčke ovce

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	53 - 58	57 - 62
Tjelesna masa (kg)	30 - 40	35 - 45
Plodnost (%)	120 - 140	
Proizvodnja mlijeka (L)	100 - 150	
Tjelesna masa janjadi: dob 45 - 60 dana (kg)	12 - 15	
Vuna (µm)	28 - 32	
Vuna (kg)	1,0 - 1,5	2,0 - 3,0

Općenito o pasmini ■ Lička pramenka je izvorna hrvatska pasmina ovaca koja je nastala u gorskim područjima Like i Gorskog kotara, gdje ju i danas najviše uzgajaju. Nastala je u uvjetima bogate i obilne ljetne ispaše, ali skromnog zimskog obroka, u prilično surovom klimatskom okružju (duge i hladne zime te vruća ljeta). Stoga, pripada skupini srednje razvijenih ovaca, izražene otpornosti i prilagodljivosti. Procjena je da se u Lici uzgaja oko 30.000 grla ličke pramenke, a zahvaljujući uvođenju novih grla pod selekcijski obuhvat, broj uzgojno valjanih grla kontinuirano se povećava. Ovu pasminu se tijekom povijesti željelo po svaku cijenu, često puta i neplanski, oplemeniti ili preto-piti s različitim pasminama, prije svih mesnim tipovima ovaca. U tu svrhu su korišteni ovnovi privorske i travničke pramenke, francuski i njemački ovnovi mesno-vunskih pasmina, pa čak i merino iz Australije. Kao i ostale pramenke, genetski je trojnih ili kombiniranih proizvodnih odlika, iako je njezin najvažniji proizvod meso, odnosno čuvena lička janjetina.

Vanjština ■ Lička pramenka je čvrsto građena i snažne konstitucije. U pravilu je za 11 % izraženije dužine u odnosu na visinu trupa. Prosječna visina grebena odraslih ovaca je 60,75 cm, duljina trupa 67,35 cm, širina prsa 16,64 cm, dubina prsa 29,28 cm, opseg prsa 83,83 cm, opseg cjevanice 7,48 cm i tjelesna masa 49,25 kg. Vrat je srednje dug i mišićav. Leđna linija je pravilna, a greben izražen. Prsa su nešto uža, ali izražene dubine. Trup završava dugim repom koji seže do ispod skočnog zgloba. Tijelo ovaca je prekriveno otvorenim runom miješane vune, sastavljeno od šiljastih pramenova. Glava, donji dijelovi nogu i trbuh prekriveni su kratkom dlakom koja može biti različite boje: bijelo-crna, siva i smeđa. Glava je srednje razvijena, s ušima postavljenim u stranu. Većina ovaca je šuta, dok ovnovi imaju čvrste i jake rogove.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike ličke pramenke

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	60 - 65	67 - 72
Tjelesna masa (kg)	45 - 55	65 - 75
Plodnost (%)	120 - 150	
Proizvodnja mlijeka (L)	120 - 180	
Tjelesna masa janjadi: dob 90 - 105 dana (kg)	25 - 30	
Vuna (µm)	32 - 36	
Vuna (kg)	1,5 - 2,5	2,5 - 3,5

Općenito o pasmini ■ Paška ovca je nastala na području otoka Paga na kojemu ju i danas uzgajaju. Nastala je dugogodišnjim oplemenjivanjem autohtone otočke pramenke s ovnovima pasmine Negretti i Bergamo. Uz navedene pasmine, na formiranje paške ovce znatno je utjecala i talijanska pasmina Gentile di Puglia. Posljednjih nekoliko desetljeća na otoku Pagu ovce uzgajaju prvenstveno radi proizvodnje mlijeka koje se prerađuje u glasoviti, punomasni, tvrdi ovčji - Paški sir. Uz mlijeko, od paških ovaca dobiva se i janjad prepoznatljiva po maloj masi trupa (od 5 do 9 kg) te mesu izvrsne kakvoće izuzetno traženom na našem tržištu - paškoj janjetini. Visoka koncentracija soli u tlu, kao i česte posolice, izravno utječu na strukturu i kvalitetu vegetacije, a preko nje odražavaju se na kakvoću mlijeka i mesa.

Vanjština ■ Trup paške ovce je skladno građen, s osrednje izraženim dubinama i širinama. Današnje paške ovce imaju veći tjelesni okvir i tjelesnu masu u odnosu na prijašnja istraživanja (prije 50 i više godina). Vrat paških ovaca je srednje duljine i mišićavosti. Greben je vidno izražen i nešto niži od križa te se leđna linija blago penje prema nazad. Noge su čvrste i jake, besprijekorno koordiniranih pokreta i najčešće donji dijelovi nisu prekriveni vunom. Papci su čvrsti i pravilni. Glava je srednje veličine, plemenitog izgleda i dobro dimenzionirana. Profil lica u ovaca je ravan, a u ovnova blago ispupčen. Oči su poprilično velike, ispupčene, živahne i sjajne. Uši su srednje veličine, polustršeće, većinom prekrivene bijelom dlakom. Ovce su najčešće bez rogova, dok ovnovi uglavnom imaju čvrste i dobro razvijene rogove. Rep paške ovce je prilično dug i nerijetko seže do ispod skočnog zgloba. Tijelo je prekriveno zatvorenim do poluzatvorenim runom miješane vune. U pojedinih grla runo je nešto otvorenije što potvrđuje navode da je izvorno paška ovca bila pramenka. Najveći broj ovaca je bijele boje, a pojava crnih primjeraka ili bijelih s tamnijim primjesama je rijetka (2-3 %).

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike paške ovce

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	57 - 60	60 - 64
Tjelesna masa (kg)	35 - 45	40 - 50
Plodnost (%)	120 - 140	
Proizvodnja mlijeka (L)	120 - 250	
Tjelesna masa janjadi: dob 30 - 45 dana (kg)	12 - 15	
Vuna (µm)	26 - 28	
Vuna (kg)	1,2 - 2,0	2,0 - 3,0

RAPSKA OVCA

Općenito o pasmini ■ Rapska ovca je stoljećima nezaobilazni dio ne samo gospodarskih nego i kulturoloških, socioloških, demografskih, religijskih i znanstvenih zbivanja na otoku Rabu. Nema pouzdanih podataka o vremenu i načinu nastanka rapske ovce. Pretpostavlja se da je današnji tip rapske ovce nastao oplemenjivanjem lokalne otočke pramenke s ovnovima različitih pasmina merina uvezenih iz Španjolske, Italije i Austrije. Na otoku Rabu u uzgoju prevladava starinski odnosno „domaći tip“ otočke ovce, lokalnog naziva „škraparica“, koja se u većini stada desetljećima nije značajnije genetski mijenjala zbog nesklonosti rapskih uzgajivača za korištenjem ovaca i ovnova iz drugih populacija izvan otoka. Ovce se na otoku Rabu uzgajaju uglavnom na ekstenzivan način poglavito radi proizvodnje mesa i to kvalitetnih janjećih trupova, odnosno rapske janjetine. Manji broj uzgajivača rapske ovce proizvodi i mlijeko od kojeg po tradicionalnoj tehnologiji proizvode punomasni, tvrdi Rapski sir.

Vanjština ■ Rapska ovca je sitna, skladne i čvrste tjelesne građe. Osrednje je razvijena, skromno izraženih tjelesnih širina i dubina, što je u skladu s okruženjem u kojemu se uzgaja. Prosječna visina do grebena odraslih tjelesno potpuno razvijenih ovaca je 56,83 cm, dužina trupa 64,60 cm, širina prsa 16,60 cm, dubina prsa 28,29 cm, opseg prsa 82,28 cm, opseg cjevanice 7,51 cm i tjelesna masa 35,55 kg. Vrat ovaca je srednje duljine i mišićavosti, greben dobro izražen. Noge su čvrste i jake, s pravilnim i čvrstim papcima. Glava ovaca je mala, ravnog profila i najčešće bez rogova. Runo rapske ovce je poluzatvoreno i najčešće bijele boje. Glava, noge i uši dominantno su bijeli s tim da se na njima mogu uočiti crne, smeđe ili sive pjege. U ovnova je profil nosne kosti blago ispupčen i najčešće su rogati. U usporedbi s odraslim rapskim ovcama, ovnovi imaju znatno razvijeniji tjelesni okvir: 15,15 % viši greben, 12,57 % duži trup, 17,83 % šira prsa te čak 62,53 % veću prosječnu tjelesnu masu.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike rapske ovce

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	55 - 60	60 - 64
Tjelesna masa (kg)	35 - 45	40 - 50
Plodnost (%)	120 - 140	
Proizvodnja mlijeka (L)	100 - 120	
Tjelesna masa janjadi: dob 45 - 60 dana (kg)	15 - 18	
Vuna (µm)	28 - 32	
Vuna (kg)	1,2 - 2,0	2,0 - 3,0

Općenito o pasmini ■ Berrichon du Cher je tipična francuska ranozrela pasmina ovaca koja se uzgaja za proizvodnju mesa i vune. Nastala je u centralnoj Francuskoj krajem 18. stoljeća križanjem merino ovaca sa engleskim mesnim pasminama. Jako je izdržljiva, dobro prilagođena svojim lokalnim klimatskim uvjetima. Iznimno otporna pasmina, najviše se uzgaja u planinskim predjelima središnje Francuske. Lako se prilagođava različitim uvjetima i načinima držanja, što je jedan od razloga zašto se izvozi u druge zemlje, naročito u Njemačku, Austriju, Češku, zatim u Veliku Britaniju, Kanadu i dr.

Vanjština ■ Ovce Berrichon du Cher su velike životinje uglavnom bijele boje bez rogova. Kod ovnova je glava srednje veličine dok je kod ovaca nešto manja. Nosna linija je ravna do blago zaobljena, a lice je srednje dužine, uglavnom bez vune. Uši su prilično duge, blago uspravne. Vrat je srednje dužine, poprilično mišićav. Prsa su duga, duboka i široka sa zaobljenim rebrima. Trbuh je uglavnom bez vune. Trup je dug s pravilnim, širokim i mišićavim leđima, ravnog grebena. Stražnji dio trupa je dug, širok, mišićav ravan ili blago nakošen. Trup se nalazi na jakim, kratkim i mišićavim nogama. Prinos vune kod ovaca je 4 do 4,5 kg, dok je kod ovnova od 4 do 5,5 kg. Vuna je bijela i ima finoću vunskih vlakana od 25, 5 do 30 mikrona. Težina janjadi pri janjenju je oko 5 kg za samce i 4 kg za višebrojna legla. Dnevni prirast janjadi je između 350-450 g/dan, a prosječna težina janjadi iz višebrojnih legla sa tri mjeseca postiže težinu od oko 25 kg.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike cigaje

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	65 - 75	80 - 85
Tjelesna masa (kg)	70 - 100	110 - 150
Plodnost (%)	140 - 160	
Proizvodnja mlijeka (L)		
Tjelesna masa janjadi: dob 6 mjeseci (kg)	50 - 60	60 - 80
Vuna (µm)	25,5 - 30	
Vuna (kg)	4 - 4,5	4 - 5,5

Općenito o pasmini ■ Clun forest je pasmina ovaca koja potječe iz Engleske, a dobila je ime po gradu Clun i okolnim šumama u jugozapadnom dijelu Shropshire. Kao i mnoge druge britanske pasmine ovaca i Clun forest je izdržljiva, prilagodljiva, plodna, dobrih majčinskih osobina, dugovječna ovca. Pripada kombiniranim pasminama namijenjenim za proizvodnju mesa, mlijeka i vune. Ovce najčešće janje dvojke koji imaju dobar prirast zbog visokog sadržaja masnoće u mlijeku. Budući je mlijeko visokog sadržaja masti ova pasmina se često križa s mliječnim pasminama.

Vanjština ■ Clun forest je pasmina ovaca srednje veličine, snažnog i mišićavog vrata, dugih i širokih leđa, s karakterističnom crno pigmentiranom glavom, bez rogova, prilično uskom i bez vune. Uši su kratke i ravne što ovcama daje živahan izgled. Noge su čvrste, prekrivene crnom dlakom. Ova pasmina ovaca je izrazito otporna na bolesti i dugovječna, dobrih majčinskih osobina.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike cigaje

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)		
Tjelesna masa (kg)	55 - 75	80 - 100
Plodnost (%)	200	
Proizvodnja mlijeka (L)	90-130	
Tjelesna masa janjadi: dob 3 mjeseca (kg)	20 - 30	
Vuna (µm)	28 - 33	
Vuna (kg)	2 - 4	3 - 5,5

Općenito o pasmini ■ Dorper je ranozrela pasmina ovaca za proizvodnju mesa. Visoke je plodnosti i dobrih majčinskih svojstva. Postotak janjenja u Južnoj Africi od 150% nije neuobičajen, kao i prosječna plodnost od 160 %. Dorper ima debelu kožu koja je vrlo cijenjena i štiti ovce u teškim klimatskim uvjetima. Dorper koža je najtraženija ovčja koža na svijetu i čini visok postotak prihoda od ove pasmine u Južnoj Africi. Dorper je južnoafrička pasmina ovaca razvijena križanjem Dorset Horn i debelorepe crnoglave perzijske ovce tridesetih godina prošlog stoljeća. Naziv 'Dorper' je spoj prvih slogova roditeljskih pasmina Dorset i Blackhead Persian. Pasmina je nastala uslijed nastojanja Južnoafričkog ministarstva poljoprivrede da uzgoji ovcu namijenjenu proizvodnja mesa u sušnijim područjima zemlje. Sada se uzgaja i u drugim područjima i druga je po brojnosti pasmina ovaca u Južnoj Africi. Južnoafričko udruženje uzgajivača Dorper ovaca osnovano je 1950. godine.

Vanjština ■ Većina grla dorper pasmine ovaca je dvobojna: bijelo tijelo i noge te crna glava i vrat, iako postoji prilično velika skupina potpuno bijelih dorpera. Jedna od karakteristika pasmine je kratka vuna koju nije potrebno šišati već ona sama otpada i na taj način se sama obnavlja. Glava, trbuh su bez vune. Izrazito debela koža štiti od hladnoće i nepovoljnih vanjskih uvjeta. Ovce dorper pasmine su životinje izraženog mesnog tipa, dugog masivnog tijela s kratkim i jakim, mišićavim nogama. Glava je duga i snažna, kockastog oblike, široko razmaknutih očiju. Idealni su mali rogovi, ili razvijena rožna osnova. Uši su srednje velične. Vrat je srednje dužine, mišićav, dobro povezan sa trupom. Često postoje nabori na vratu. Prsa su široka, sa zaobljenim rebrima. Leđa su široka i mogu biti blago zaobljena.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike cigaje

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)		
Tjelesna masa (kg)	60 - 70	90 - 140
Plodnost (%)		
Proizvodnja mlijeka (L)		
Tjelesna masa janjadi: dob 3 mjeseca (kg)	25 - 50	
Vuna (µm)		
Vuna (kg)		

Općenito o pasmini ■ Il d' frans ili Dishley Merino (dišlej merino) jedna je od najvažnijih francuskih pasmina ovaca koja čini oko 11 % ukupne populacije ovaca u Francuskoj. Nastala je križanjem u kojemu su korištene Rambouillet (rambuje) ovce i engleski Leicester (lester) ovnovi u razdoblju od 1833. do 1900. godine. Cilj navedenog križanja bio je dobiti ranozrelu ovcu izraženih tovnih osobina i veće proizvodnje mesa, a koja bi zadržala solidnu proizvodnju fine vune. Povratnim križanjem, uz primjenu stroge selekcije, formirane su generacije zadovoljavajuće konformacije trupa i proizvodnje vune, ali vuna nije bila očekivane kvalitete. Radi toga su kao „korektori“ upotrijebljeni visokokvalitetni rambuje ovnovi. Na taj način je u drugoj polovini 19. stoljeća stvoren dišlej merino. Ta se pasmina od 1900. godine uzgaja pod imenom il d' frans, a ime je dobila po istoimenoj pokrajini u sjevernoj Francuskoj gdje je i većinom rasprostranjena. Dobro podnosi život na ravnici i u gorju, u hladnom (Švicarska) i u toplom podneblju (Maroko) te u vlažnim i u suhim područjima. U Hrvatskoj se uzgaja u čistoj krvi, ali u manjim stadima.

Vanjština ■ Il d' frans je tipična mesna pasmina ovaca, jake i čvrste konstitucije s izraženim dubinama i širinama. Osobito je širokih leđa i butova. Kvadratičnoga je oblika. Glava je široka i bez rogova u ovnova i u ovaca. Tjelesna masa odraslih, potpuno razvijenih ovnova je od 100 do 130 kg (nerijetko i više), a ovaca od 70 do 90 kg. Tijelo ovaca prekriveno je zatvorenim runom ujednačene kvalitete vune bijele boje. Prosječni promjer vlakna je od 23 do 27 μm . Jedan ovan u prosjeku daje 7-8 kg, a ovca 4-5 kg neprane vune. Randman vune je 45 %. Ovce su poliestrične s mogućnošću pojave fertilnog estrusa tijekom cijele godine. Od 100 ovaca dobije se od 130 do 150 janjadi. U boljim, kvalitetnijim stadima, plodnost je od 170 do 180 %, a prosječna rodna masa janjadi je od 4 do 5 kg.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike pasmine merinolandšaf

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	76 - 82	82 - 90
Tjelesna masa (kg)	75 - 90	110 - 135
Plodnost (%)	160 - 180	
Tjelesna masa janjadi: dob 3 mjeseca (kg)	30 - 33	
Vuna (μm)	24 - 28	
Vuna (kg)	4,5 - 5,5	4,5 - 5,5

Općenito o pasmini ■ Istočnofrizijska ovca spada među najstarije pasmine ovaca u svijetu. Prvi put se spominje još davne 1530. godine. Ime je dobila po istoimenoj pokrajini, na granici između Njemačke i Nizozemske, u kojoj je nastala. Ubraja se među najmlječnije pasmine ovaca u svijetu. Pored visoke mliječnosti, njezine glavne odlike su izrazita plodnost, brzi rast i ranozrelost. Međutim, unatoč izvrsnim proizvodnim odlikama, istočnofrizijska ovca danas u svijetu nije jako rasprostranjena, što se ponajviše pripisuje manjem stupnju prilagodbe, povećanim zahtjevima hranidbe i smještaja te povećanoj osjetljivosti. Istočnofrizijska ovca uglavnom se uzgaja u čistoj krvi, u stadima od 30 do 50 grla. Ovu se pasmina ubraja i među najplodnije pasmine ovaca u svijetu.

Vanjština ■ Dva su osnovna detalja specifičnosti vanjštine istočnofrizijskih ovaca po kojima su prepoznatljivije i na prvi pogled različite od drugih pasmina ovaca: to su glava i rep. Glava istočnofrizijske ovce je prilično velika, gruba s izraženim čeonim dijelom i bez rogova. Oči i suzne jame su krupne i dobro izražene, uši duge i okrenute prema naprijed. Glava je, kao i donji dijelovi nogu, prekrivena bijelom dlakom. Trup ovaca je srednje dug, širok i dubok, s lijepo zaobljenim rebrima. Vrat je snažan, a u pojedinim grla na njemu se mogu uočiti minduše (rese). Slabinski dio je dug i širok. Sapi su duge, široke i blago nagnute. Ovce imaju dobro razvijeno vime s lijepo izraženim sisama. Noge su visoke, čvrste i jake, do skočnog zgloba prekrivene vunom. Koža je nepigmentirana, ružičaste boje, prilično tanka i elastična. Pasma je prepoznatljiva po tome što joj rep i dio sjedne kosti nisu prekriveni vunom nego dlakom. Tijelo je prekriveno poluzatvorenim do zatvorenim runom.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike istočnofrizijske ovce

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	60 - 70	70 - 80
Tjelesna masa (kg)	60 - 75	90 - 110
Plodnost (%)	180 - 250	
Proizvodnja mlijeka (L)	250 - 400	
Tjelesna masa janjadi: dob 4 mjeseca (kg)	35 - 40	
Vuna (µm)	36 - 42	
Vuna (kg)	4,0 - 4,5	4,0 - 6,0

KAMERUNSKA OVCA

Općenito o pasmini ■ Kamerunska ovca izvorno potječe iz zapadne Afrike, iz Kameruna, a sve su popularnije i u Europi. Za ovu pasminu karakteristično je da je umjesto vune prekrivena dlakom, te da u jesen stvara podlaku za dodatnu zaštitu od loših vremenskih prilika, a koju odbacuje u proljeće. Kamerunska ovca uzgaja se prvenstveno radi proizvodnje mesa, koje je ukusom i izgledom sličnije divljači nego janjetini.

Vanjština ■ Kamerunska ovca je ovca malog okvira, nezahtjevna, otporna, dubokog trupa i zatvorenih, zaobljenih rebara. Ovce su bez rogova dok su ovnovi rogati s grivom na vratu i prsima. Glava je izdužena s malim vodoravnim ušima. Najčešća boja dlake je smeđa sa crnom pigmentiranom dlakom na trbuhu, glavi i nogama. Postoje i životinje sa crnom dlakom i smeđe pigmentiranom dlakom na trbuhu, glavi i nogama, čisto crne i šarene. Ovce su izrazito plodne i rano sazrijevaju u dobi od oko 4-5 mjeseci. Estrus je asezonski te su moguća do tri janjenja u razdoblju od 24 mjeseca. Plodnost je oko 150 %, odnosno 2-3 janjeta godišnje. Tjelesna težina ovnova starosti od 2 godine je 45-60 kg dok jednogodišnjaci teže oko 35-40 kg. Ovce su teške 35-50 kg. Očekivani životni vijek kamerunske ovce je 10-12 godina.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike cigaje

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	55 - 65	60 - 70
Tjelesna masa (kg)	35 - 50	45 - 60
Plodnost (%)	150	
Proizvodnja mlijeka (L)		
Tjelesna masa janjadi: dob 5 - 8 mjeseci (kg)	20	
Vuna (µm)		
Vuna (kg)		

Općenito o pasmini ■ Pasmına ovaca Kerry Hill potječe iz okruga Powys u Walesu, a ime je dobila po istomenom selu, Kerry blizu Newtowna. Kao pasmina, prvi put se spominje početkom 19. stoljeća, a danas se osim u Velikoj Britaniji, uzgaja u Irskoj, Nizozemskoj, Njemačkoj i Danskoj. Pasmına Kerry Kill se uzgaja prvenstveno radi proizvodnje mesa. Postotak janjenja često je 175 %, Ovce su dobre mliječnosti, janjad dobro prirasta i u dobi od dvanaest do četrnaest tjedana trup im obično teži 16 kg. Prosječno runo teži oko 2,75 kg.

Vanjština ■ Ovce Kerry Hill pasmine su srednje veličine, snažne građe, bez rogova. Ovnovi teže 110 kg, a ovce u prosjeku 70 kg. U grebenu ovnovi narastu do 73 cm, a ovce do 68 cm. Vuna im je bijele boje s crnim flekama na nosu i oko očiju te s crnim ušima visoko postavljenim na glavi. Noge su bijele s karakterističnim crnim flekama. Postotak janjenja često je 175 %, Ovce su dobre mliječnosti, janjad dobro prirasta i u dobi od dvanaest do četrnaest tjedana trup im obično teži 16 kg. Prosječno runo teži oko 2,75 kg.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike cigaje

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	68	73
Tjelesna masa (kg)	70	110
Plodnost (%)	175	
Proizvodnja mlijeka (L)		
Tjelesna masa janjadi: dob 3 mjeseca (kg)	35	
Vuna (µm)		
Vuna (kg)	2,75	

LACAUNE (LAKON)

Općenito o pasmini ■ Lakon je poznata i vrlo brojna francuska pasmina ovaca za proizvodnju mlijeka. Ona čini oko 10% ukupne populacije ovaca u Francuskoj. Ponajviše se uzgaja u južnoj Francuskoj, u pokrajini Roquefort i na Korzici. Nastala je križanjem autohtonih ovaca, prethodno selekcioniranih na mliječnost, s merinom i engleskom ranozrelom Southdown (sautdaun) pasminom. Unutar dobivenih križanaca tijekom 19. stoljeća selekcijom na mliječnost formirana je populacija ovaca visoke proizvodnje mlijeka. Ime je dobila po mjestu Mont de Lacaune i po gorskom masivu u jugoistočnom dijelu pokrajine Torn. Ova pasmina najpoznatija je po visokoj mliječnosti. Ovce u laktaciji od 180 do 200 dana proizvedu prosječno oko 200 L mlijeka, najbolja grla i 400 L sa 7,5% mliječne masti. Mlijeko lakon ovaca se uglavnom koristi za proizvodnju glasovitog, punomasnog, tvrdog ovčjeg Roquefort sira.

Vanjština ■ Lakon pasmina srednje je veličine, snažne konstitucije, dobrih proporcija. Dosta je duboka sa srednje izraženim širinama trupa. Tjelesna masa odraslih ovaca je od 55 do 75 kg, a ovnova od 80 do 100 kg. Glava je do očiju prekrivena vunom, a lice kratkom, bijelom dlakom. Uši su bijele, s karakterističnim horizontalnim položajem. Noge su snažne, prekrivene bijelom dlakom, pravilnoga stava. Donji dio vrata i trbuh slabije su prekriveni vunom. Tijelo ovaca prekriveno je bijelim runom sastavljenim od kratkih pramenova dužine oko 6 cm. Prosječno se od jedne ovce dobije od 1,5 do 2,0 kg vune, prosječnog promjera vlakna od 28 do 30 μm . Od 100 ovaca dobije se od 120 do 140 janjadi. Prosječna porodna masa janjadi je od 3,5 do 4,0 kg, a janjad od janjenja pa do 14 kg dnevno prirasta prosječno 200 g. Randman utovljene janjadi je od 50 do 55 %.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike pasmine lakon

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	55 - 62	70 - 75
Tjelesna masa (kg)	60 - 75	80 - 100
Plodnost (%)	120 - 150	
Proizvodnja mlijeka (L)	200 - 250	
Tjelesna masa janjadi: dob 30 - 45 dana (kg)	12 - 15	
Vuna (μm)	28 - 32	
Vuna (kg)	2,0 - 2,5	2,5 - 3,0

Općenito o pasmini ■ Merinolandschaf pasmina nastala je u njemačkoj pokrajini Würtemberg te je stoga za nju u nas uvriježen naziv virtemberška ovca. U literaturi se ista pasmina može naći i pod nazivom njemački domaći merino i merino landras. Nastala je krajem 19. i početkom 20. stoljeća križanjem gruborunih lokalnih ovaca s merino ovnovima. Prvi merino ovnovi za navedenu namjenu uvezeni su iz Španjolske 1765. godine, kasnije i iz Francuske. Merinolandschaf spada među najvažnije pasmine ovaca u svijetu koje su nastale križanjem s merinom. Odlike ove pasmine su snažna konstitucija, čvrst kostur i dobra prilagodljivost. Izdržljiva je i izvrstan pješak. Ovce imaju izraženu mogućnost pojave estrusa tijekom cijele godine. Budući da se lako prilagođava novim uvjetima, podjednako je zahvalna za uzgoj u ravničarskim i gorskim područjima. Merinolandschaf je najbrojnija inozemna pasmina ovaca u Hrvatskoj. Uglavnom se uzgaja u čistoj krvi, ali se koristi i za križanja radi povećanja mesnatosti različitih pasmina.

Vanjština ■ Glavne odlike vanjštine ove pasmine su snažna konstitucija, čvrst i razvijen kostur te općenito dojmljiv tjelesni okvir. Po vanjštini dosta je slična njemačkom merinu koji se uzgaja za proizvodnju mesa - merinoflajšu ili njemačkom prekосу. Trup je dosta dug i visok, s izraženim dubinama i širinama. Ova pasmina je prepoznatljiva po bijelo pigmentiranoj glavi, ušima i donjim dijelovima nogu. Pojava bilo koje druge boje smatra se greškom ili genetskom nečistoćom. Glava je srednje razvijena, smještena na srednje do dužem vratu, osrednje mišićavosti. Uši su srednje veličine, polustršeće. Odlika ove pasmine je izražena šutost u muških i u ženskih grla. Noge su čvrste i jake. Stav prednjih nogu je pravilan, dok se u zadnjih nogu može zamijetiti manje ili više izražen kraljki stav. Tijelo ovaca je prekriveno zatvorenim runom bijele boje.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike pasmine merinolandschaf

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	75 - 80	80 - 90
Tjelesna masa (kg)	70 - 85	120 - 140
Plodnost (%)	150 - 180	
Proizvodnja mlijeka (L)	150 - 200	
Tjelesna masa janjadi: dob 3 mjeseca (kg)	30 - 35	
Vuna (µm)	26 - 28	
Vuna (kg)	4,0 - 5,0	6,0 - 7,0

ROMANOVSKA OVCA

Općenito o pasmini ■ Romanovska pasmina pripada skupini ovaca kombiniranih proizvodnih odlika. Nastala je u Rusiji tijekom 18. st., a ime je dobila po malom gradiću smještenom u dolini rijeke Volge (Romanov) u Jaroslavskoj oblasti. Njena glavna odlika je visoka plodnost, zbog čega se najviše koristi za proizvodnju mesa. Romanovska ovca je, zajedno s finskom ovcom (neki smatraju da su sličnog podrijetla), jedna od najplodnijih pasmina ovaca u svijetu. Najzastupljenija je u Rusiji, a uzgaja se i u Hrvatskoj, u manjem broju i to uglavnom u čistoj krvi, ali ju se koristi i za različita križanja u cilju povećanja plodnosti izvornih ovaca. Važna odlika romanovske ovce je mogućnost pojave estrusa tijekom cijele godine. Vrlo se dobro prilagođava novim uvjetima uzgoja i u mogućnosti je opstati u vrlo oštroj i hladnoj klimi. Romanovska ovca izvorno je čistokrvna pasmina, što znači da nije nastala križanjem pasmina, nego je samo usavršavana selekcijom.

Vanjština ■ Postoje dva jasno definirana tipa romanovske ovce: to su crni koji je daleko poznatiji i rašireniji te bijeli tip. Mi ćemo ovom prigodom detaljnije opisati samo crni tip uz napomenu da su proizvodne odlike navedenih tipova poprilično slične, ali je jako očita njihova razlika u vanjštini. Bijeli tip (za razliku od crnog) prepoznatljiv je po potpuno bijeloj boji tijela: glava, uši, runo i noge. Janjad je nakon janjenja crne do crno-sive boje, s krznom koje je po boji i kovrčama slično karakulu, ali je lošije kvalitete. S dobi se udio crnih vlakana postupno smanjuje, tako da je u starijih, odraslih grla runo u pravilu bijele boje, s tim da je nazočan udio crnih ili sivih vlakana, osobito u predjelu oko vrata i grebena. Glava je prekrivena crnom dlakom s manje-više izraženom bijelom linijom koja se pruža preko čela, u pojedinih grla sve do nosa. Glava je mala i šiljasta, u tjemenom dijelu zaobljena. Oči su pravilne i pokretne. Ovnovi mogu biti sa ili bez rogova. Ovnovi imaju duži i uži vrat prekriven crnom dlakom. Tijelo je srednje razvijeno, čvrste i skladne građe. Noge su visoke, čvrste, prekrivene crnom dlakom.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike romanovske ovce

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	63 - 70	72 - 80
Tjelesna masa (kg)	50 - 60	80 - 100
Plodnost (%)	200 - 300	
Proizvodnja mlijeka (L)	150 - 250	
Tjelesna masa janjadi: dob 4 mjeseca (kg)	20 - 30	
Vuna (µm)	20 - 24	
Vuna (kg)	2,0 - 2,5	3,0 - 3,5

Općenito o pasmini ■ Solčavsko-jezerska ovca je slovenska autohtona pasmina nastala križanjem izvornih, dugorepih, bijelih ovaca s bergamskim i padovanskim ovnovima. Kao rezultat križanja s bergamskom ovcom ističe se na prvi pogled uočljiv izrazito konveksan profil glave, a kao glavno naslijeđe križanja sa padovanskom ovcom ističe se dobra kvaliteta vune. Ime je dobila po Jezerskom i Solčavi, odnosno solčavsko-jezerskoj dolini. U Sloveniji se najviše uzgaja na području Karavanki i Kamniških Alpi te manje u drugim područjima. Navedena područja karakteristična su po velikim godišnjim količinama oborina, niskoj temperaturi, ali i po kratkom razdoblju vegetacije. Solčavsko-jezerska ovca je otporna, izdržljiva, poprilično prilagodljiva i dobar je pješak. Zbog dobrih proizvodnih odlika, osobito plodnosti, ali i kvalitete mesa i prilagodljivosti ima je i u Hrvatskoj. Kombiniranih je proizvodnih osobina s naglaskom na proizvodnju mesa-janjetine.

Vanjština ■ Solčavsko-jezerska ovca pripada skupini krupnijih i tjelesno razvijenijih pasmina ovaca koje se uzgajaju u Hrvatskoj. Ovce su najčešće bijele boje iako postoje i smeđe varijacije. Jedan dio populacije ima karakteristične tamne mrlje oko očiju i na vrhovima ušiju, a i donji dijelovi nogu mogu biti obojeni. Takav tip solčavsko-jezerske ovce se naziva „naočarka“. Glava ove pasmine srednje je veličine s karakterističnim ispupčenim profilom (konveksnom linijom) po kojem je prepoznatljiva kao i po velikim, bijelim visećim ušima. U pravilu je prekrivena bijelom dlakom, s tim da su dijelovi oko očiju, suzne kosti, usne i vrhovi ušiju nerijetko crni. Noge su duge, jake i mišićave, na dijelu između skočnih zglobova i papaka prekrivene bijelom dlakom. Tijelo je prekriveno bijelim runom i vrlo rijetko se mogu vidjeti crna ili siva grla. Runo je zatvoreno do poluzatvoreno, sastavljeno od cilindričnih ili ljevkastih pramenova. Obraslost ovaca vunom je dobra, iako trbuh, donji dijelovi vrata i nogu nisu prekriveni vunom nego dlakom.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike solčavsko-jezerske ovce

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	65 - 75	75 - 85
Tjelesna masa (kg)	70 - 80	80 - 100
Plodnost (%)	150 - 180	
Proizvodnja mlijeka (L)	100 - 150	
Tjelesna masa janjadi: dob 4 mjeseca (kg)	30 - 35	
Vuna (µm)	28 - 30	
Vuna (kg)	2,5 - 3,0	3,5 - 4,5

SUFFOLK (SAFOLK)

Općenito o pasmini ■ Safolk pasmina ovaca nastala je u pokrajini Suffolk, križanjem slabo proizvodnih, kasnozrelih, rogatih ovaca Norfolk (norfolk) pasmine sa Southdown (sautdaun) ovnovima. Ime je dobila po pokrajini Suffolk, iako je zastupljena i u Eseksu, Norfolku i jugoistočnoj Engleskoj. Zasebno prepoznatljivom pasminom postaje 1810. godine, a ime dobiva 1859. godine. Udruga uzgajivača safolka (Suffolk Sheep Society) Velike Britanije osnovana je 1886. godine, a prva matična knjiga datira iz 1887. godine. Engleski je safolk bio osnova na temelju koje su kasnije u mnogim zemljama nastali vlastiti tipovi safolka (francuski, njemački, švicarski, australski, novozelandski i dr.). Ova pasmina uvažana je i još se uvozi u Hrvatsku, osobito u područja s razvijenom ratarskom proizvodnjom.

Vanjština ■ Ovisno o boji pigmenta na glavi, trbuhu i donjim dijelovima nogu, u svijetu postoje tri tipa safolka: crni, koji je najvažniji te bijeli i smeđi. Navedeni tipovi sličnih su proizvodnih odlika, ali izraženih eksterijernih razlika. U nas je zastupljen crni safolk, dok se bijeli i smeđi više uzgaja u Australiji i Novom Zelandu. Crni safolk je prepoznatljiv po crno pigmentiranoj glavi, ušima i donjim dijelovima nogu. To je tipična mesna pasmina ovaca, s istaknutim tjelesnim širinama i dubinama te izraženom mišićavošću. Vrat je srednje dužine, poprilično mišićav. Plečke su široke, a prsa duga, duboka i široka sa zaobljenim rebrima. Trup je dug s pravilnim, širokim i mišićavim leđima. Stražnji dio trupa dug, širok i mišićav. Trup se nalazi na jakim i čvrstim nogama, pravilnoga stava. Glava je nešto sitnija u odnosu na trup, što olakšava janjenje. U usporedbi s drugim mesnim pasminama ovaca kratke vune, safolk se ističe boljom konformacijom trupa. Tjelesna masa odraslih potpuno razvijenih ovnova je od 120 do 135 kg, a ovaca od 70 do 100 kg. Janjad vrlo brzo postiže klaoničku masu, pa je s četiri mjeseca teška oko 50 kg. Safolk spada u skupinu ovaca kratke vune.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike pasmine safolk

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	72 - 78	80 - 90
Tjelesna masa (kg)	65 - 80	90 - 120
Plodnost (%)	150 - 180	
Tjelesna masa janjadi: dob 3 mjeseca (kg)	35 - 40	
Vuna (µm)	30 - 34	
Vuna (kg)	3,0 - 4,0	4,0 - 5,0

Općenito o pasmini ■ Texel je nizozemska mesna pasmina duge vune. Najviše se uzgaja u Nizozemskoj. Ime je dobila po istoimenom otoku u Sjevernom moru. Nastala je u 19. stoljeću u sjevernom dijelu Nizozemske primjenom križanja i sustavnom selekcijom dobivenih križanaca. Za materinsku osnovu korištene su autohtone slabo proizvodne ovce, a oplemenjivači su bili ovnovi engleskih mesnih pasmina duge vune: lejster, linkoln i romni marš. Dobiveno potomstvo selekcionirano je na mesnatost i proizvodnju vune. Na taj način dobivena je izrazito krupna ovca, tipičan predstavnik mesnih pasmina.

Vanjština ■ Texel ovce su snažne, čvrste i harmonične tjelesne građe s naglašenom konformacijom mesnog tipa. Posebno se ističu tjelesne širine. Trup je dubok i dug. Glava je velika, u čeonom dijelu široka s pigmentiranim nozdrvama i usnama. Šutost je odlika oba spola. To je ranozrela pasmina pa se šilježice prvi put pripušta u dobi s navršениh osam mjeseci. Dobre je plodnosti i od 100 ovaca dobije se od 150 do 180 janjadi. Tijelo ovaca obično je prekriveno bijelom vunom, dok su glava i noge najčešće bijeli, s tim da se ponekad mogu susresti grla s crnim mrljama na glavi i nogama. Runo je poluotvoreno, sastavljeno od ljevkastih pramenova.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike cigaje

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	74	83
Tjelesna masa (kg)	84	114
Plodnost (%)	150 - 180	
Proizvodnja mlijeka (L)	300	
Tjelesna masa janjadi: dob 3 mjeseca (kg)	30	
Vuna (µm)	30	
Vuna (kg)	4,5	

TRAVNIČKA (VLAŠIČKA ILI DUBSKA) PRAMENKA

Općenito o pasmini ■ Vlašička pramenka nastala je i najviše je rasprostranjena na širem području Travnika (Središnja Bosna), osobito na području Vlašića, na nadmorskoj visini od 800 do 1.200 metara. Značajniji dolazak travničke pramenke u Hrvatsku zbio se 1992./93. godine razbuktavanjem rata u Središnjoj Bosni. Procjenjuje se da je tada u Hrvatsku stiglo oko 10.000 grla travničke pramenke. Danas ih najviše ima u Zapadnoj Slavoniji (Voćin, Daruvar, Grubišno polje) i u Lici (Otočac, Korenica, Udbina, Vrhovine). U navedenim područjima uzgajaju travničku pramenku koristeći ju tradicionalno za proizvodnju mesa i mlijeka (travničkog sira).

Vanjština ■ Travnička pramenka jedna je od najkрупnijih pasmina ovaca u Hrvatskoj te kao i ostale pramenke pripada skupini ovaca kombiniranih proizvodnih odlika. Prsa su joj prilično duboka i relativno uska, što je opća odlika svih pramenki. Vrat je dug, slabije do srednje mišićav, a greben dobro izražen. Leđna linija je duga, ravna i pravilna. Trup se nalazi na čvrstim, jakim i pravilno postavljenim nogama. Papci su crni, pravilni, jaki i čvrsti. Glava je srednje razvijena s polustršećim, najčešće crno pigmentiranim ušima. Ovce i ovnovi mogu biti šuti ili rogati. Glava može biti potpuno crna ili bijela s manje ili više crno pigmentiranim stranama lica od vrha nosa do očiju. Duž čela i nosnog dijela do nozdrva i vrha gornje usne pruža se bijela traka u vidu lise. U nekih grla glava je potpuno crna. Ovnovi imaju ispupčen profil glave, a ovce ravan. Tijelo je prekriveno otvorenim runom sastavljenim od dugih (22,63 cm), šiljastih i bičastih pramenova koji nerijetko sežu sve do zemlje. Trbuh donji dijelovi nogu, ponekad i vrata nisu obrasli vunom, nego gustom dlakom. Runo je u najvećem broju slučajeva bijele boje, iako ima pojave određenog manjeg boja grla s crnim ili sivim runom.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike travničke pramenke

Osobina	Ovce	Ovnovi
Visina grebena (cm)	66 - 70	73 - 78
Tjelesna masa (kg)	70 - 75	82 - 90
Plodnost (%)	120 - 150	
Proizvodnja mlijeka (L)	130 - 180	
Tjelesna masa janjadi: dob 45-60 dana (kg)	15 - 18	
Vuna (µm)	42 - 43	
Vuna (kg)	2,5 - 3,0	3,5 - 4,5

Općenito o pasmini ■ Hrvatska šarena koza najbrojnija je hrvatska izvorna pasmina koza, unatoč dugogodišnjoj zabrani ekstenzivnog sustava uzgoja primarno utemeljenog na napasivanju i brstu koza, te slobodnim, manje-više neograničenim kretanjima na otvorenom. Nastala je na krševitim, škrtim i nepristupačnim područjima južnog Velebita, Dinare, Kamešnice i Biokova, gdje se i danas najviše uzgaja. Nije zabilježeno da je u nekom razdoblju u prošlosti ova pasmina znatnije i planski oplemenjivana, bilo je tek sporadičnih pokušaja pa se, stoga, može zaključiti kako je izvorno oblikovana na navedenim područjima. U starijoj literaturi, kao i „u narodu“ još ju se naziva balkanska, domaća, dinarska, šara, šarena, bukovica i sl. Pripada skupini mediteranskih pasmina, a njene najvažnije odlike su otpornost, izdržljivost i skromnost, ali i spretnost te snalažljivost u kretanju, kao i hranidbi, pretežno brstom. Gotovo isključivo je namijenjena proizvodnji mesa, ponajviše jaretine te kozje kaštradine.

Vanjština ■ Hrvatska šarena koza je iznimno skladne tjelesne građe, čvrstog tjelesnog okvira i nešto dužeg trupa. Tijelo joj je (osim nogu) obraslo dugom, sjajnom i gustom kostrijeti različite boje. Unutar pasmine dominiraju šarena (crno-bijela) grla, dok su potpuno crna, smeđa i siva grla znatno rjeđa. Koža hrvatske šarene koze je pigmentirana, elastična i na opip poprilično tvrda. Glava je srednje duga, ravna ili u pojedinih grla blago ulegnuta. Koze i jarci mogu biti šuti ili rogati, s tim da je pojavnost rogatih jaraca znatno češća. Rogovi su dvobridni, tamni, grubi i bez sjaja, a rastu unazad poput sablji. Za hrvatsku šarenu kozu karakteristična je pojava brade u muških i ženskih grla, s tim da je u jaraca duža i bujnija. Vrat je dug, tanak i osrednje mišićav, a na donjem dijelu vrata ponekad se nalaze resice. Prednji dio trupa slabije je razvijen, s izrazito uskim i plitkim prsima. Greben je vidno izražen, dok su sapi strme i umjereno široke. Noge su tanke i čvrste, a papci tvrdi i prilagođeni dugotrajnom hodanju na kamenitim, krškim terenima. Vime je slabo razvijeno, većinom pigmentirano ili pjegavo, obraslo dugom dlakom.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike hrvatske šarene koze

Osobina	Koze	Jarčevi
Visina grebena (cm)	60 - 70	65 - 75
Tjelesna masa (kg)	45 - 55	50 - 65
Plodnost (%)	125 - 150	
Proizvodnja mlijeka (L)	150 - 250	
Tjelesna masa jaradi: dob 4 - 6 mjeseci (kg)	20 - 30	

Općenito o pasmini ■ Točno vrijeme, mjesto i način nastanka hrvatske bijele koze nisu poznati. Međutim, pretpostavlja se da je hrvatska bijela koza nastala početkom 20. stoljeća oplemenjivanjem autohtonih koza s uvezenim bijelim (sanskim) jarcima u cilju povećanja mliječnosti. Hrvatska bijela koza u prošlosti je uglavnom uzgajana u manjim stadima (5 do 10 grla), radi proizvodnje mlijeka za potrebe kućanstva, dok je trenutačno primarno namijenjena proizvodnji mesa, ponajviše jaretine. Prema konformaciji trupa, otpornosti i prilagodljivosti, poprilično je slična hrvatskoj šarenoj kozi od koje je znatno mliječnija (tijekom laktacije od prosječno 220 do 280 dana proizvedu od 250 do 350 L mlijeka). Premda uzgoj ove pasmine zakonom nije bio zabranjen, kao posljedica nesustavne selekcije i različitih križanja danas ju se smatra potencijalno ugroženom pasminom. Uz čvrstu konstituciju koja joj omogućuje preživljavanje u surovim okolišnim uvjetima, koze ove pasmine odlikuju se skromnošću u pogledu hranidbe i učinkovitošću u iskorištavanju vegetacije.

Vanjština ■ Koze su potpuno bijele, ponekad krem do svijetložućkaste. Za razliku od ostalih bijelih sanskih pasmina tijelo hrvatske bijele koze obraslo je duljom i grubljom kostrijeti, osobito na stražnjim bokovima. Glava koza je mala i suha, najčešće s rogovima i stršećim ušima. Na donjoj vilici jaraca i koza (osim mlade jaradi) raste bijela brada. U pojedinih grla uočljive su resice na vratu. Kao posljedica, između ostalog, specifičnih okolišnih uvjeta, poglavito skromne hranidbe, hrvatska bijela koza je manjeg tjelesnog okvira i manje tjelesne mase od europskih bijelih pasmina koza. Naime, prosječna visina do grebena hrvatske bijele koze u prosjeku je 58,0 cm, dužina trupa 66,7 cm, širina prsa 19,1 cm, dubina prsa 30,2 cm, opseg prsa 83,9 cm i opseg cjevanice 8,2 cm. Prosječna tjelesna masa odraslih koza je od 35 do 45 kg, a jaraca od 50 do 60 kg. U boljih gospodara i na kvalitetnijim pašnjacima koze su tjelesno razvijenije, i obrnuto, u lošijim uvjetima su sitnije.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike hrvatske bijele koze

Osobina	Koze	Jarčevi
Visina grebena (cm)	55 - 65	65 - 75
Tjelesna masa (kg)	40 - 50	55 - 65
Plodnost (%)	150	
Proizvodnja mlijeka (L)	300 - 350	
Tjelesna masa jaradi: dob 4 - 6 mjeseci (kg)	20 - 30	

Općenito o pasmini ■ Od naših izvornih pasmina, istarska koza je posljednja, 2012. godine, uvrštena na popis hrvatskih izvornih i zaštićenih pasmina. Uže uzgojno područje istarske koze je područje Istre i nije u potpunosti omeđeno državnom granicom između Hrvatske i Slovenije te Hrvatske i Italije. Danas se na cijelom uzgojnom području istarske koze, uzgaja oko 100 rasplodnih grla, što je svrstava u red kritično ugroženih pasmina. Potreba daljnje zaštite istarske koze nameće se zbog njene važnosti kao vrijednog genetskog i kulturološkog naslijeđa.

Vanjština ■ Istarske koze velikog su tjelesnog okvira, izrazito snažne do grube konstitucije, nešto jačih kostiju, temeljno bijele boje s mogućim sivkastim i/ili krem nijansama te možebitnom pojavom najčešće sivog pigmenta na vrhu njuške, unutarnoj strani ušiju i na vimenu. Uz to, odlika pasmine je pojava brade u muških i ženskih grla, kao i pojava rogova i resica. Izrazito gusta i duga brada osobito je zamijećena u starijih jaraca u kojih je duga i do 30 cm. U jarca su zamijećeni i dugi, grubi, teški i hrapavi (naborani) rogovi usmjereni postrano, prema natrag, s rasponom (udaljenosti) između vrhova i do jednog metra. Prema utvrđenoj tjelesnoj masi odraslih, tjelesno potpuno razvijenih koza (između 55 i 80 kg), vidljivo je da je istarska koza teža i snažnija od skupine izvornih (tipičnih) sanskih koza koje su najčešće tjelesne mase između 50 i 70 kg. Jarci su očekivano znatno razvijeniji te im je utvrđena tjelesna masa, ovisno o dobi i kondiciji između 70 i 120 kg. Uz to, odlika pasmine je manje-više ujednačena obraslost tijela dugom, bijelom, bijelo-sivom, ili bijelo-smeđom kostrijeti koja je gušća tijekom jeseni i zime te znatno rjeđa u proljeće i ljeto. Osobito su intenzivno obrasla leđa i slabine. Uočava se skromnija razvijenost prednjeg dijela trupa u odnosu na stražnji, dok je greben istarske koze vidno izražen. Noge istarske koze su čvrste i tanke te završavaju pravilno razvijenim najčešće bijelim ili bjelo-sivim papcima. Ista je boja papaka prednjih i zadnjih nogu.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike istarske koze

Osobina	Koze	Jarčevi
Visina grebena (cm)	60 - 75	65 - 90
Tjelesna masa (kg)	55 - 80	70 - 120
Plodnost (%)	150	
Proizvodnja mlijeka (L)	300 - 400	
Tjelesna masa jaradi: dob 4 - 6 mjeseci (kg)	20 - 30	

ALPSKA KOZA - ALPINA

Općenito o pasmini ■ Alpska koza (alpina) potječe iz švicarsko-francuskih Alpa. Rasprostranjena je u cijeloj Francuskoj, a njezino je glavno uzgojno područje Pays de Loire. Riječ je o najmliječnijoj pasmini koza u Francuskoj (od 600 do 900 L mlijeka u laktaciji) koju se zbog toga, kao i zbog dobre plodnosti (oko 180 %) poprilično izvozi, osobito na područje Sredozemlja. Iako je potpuno standardizirana tek nakon Drugog svjetskog rata, matične knjige stada datiraju iz 1930. godine. Alpina koze su otporne i prilagodljive te podjednako zahvalne u ekstenzivnim i intenzivnim sustavima proizvodnje, kako u ravničarskim područjima tako i u gorju i planinama. Danas alpske koze čine glavni dio mliječne populacije koza u Republici Hrvatskoj, gdje se značajnije počinje širiti od prvih uvoza iz 1983. godine. Danas se u našoj zemlji uzgaja oko 10.000 čistokrvnih grla alpske pasmine koza, od kojih je najveći broj obuhvaćen provedbom uzgojnih mjera.

Vanjština ■ Alpina koze su srednje tjelesne razvijenosti, dobro izraženih dubina. Tjelesna masa odraslih tjelesno potpuno razvijenih koza je između 50 i 80 kg, a jaraca od 80 do 100 kg. Trup alpina koza je čvrst, s dobro razvijenim prsnim košem i jakim udovima. Životinje su kratkih uspravnih ušiju, sa ili bez rogova. Rogovi rastu prema nazad u obliku jako savijenih sablji. Neka grla imaju bradu i resice. Ova pasmina se pojavljuje u nekoliko boja. Najpoznatiji i najzastupljeniji tip je chamois (šafran) svijetložute, odnosno smeđe boje, s crnim trbuhom i donjim dijelovima nogu te prepoznatljivom prugom koja se pruža preko leđa do repa i više njih na glavi. Koža im je fina i glatka, prekrivena kratkom gustom dlakom, koja je u jaraca nešto duža na području vrata i plečki. Glava je srednje duga, blago ugnutog profila, širokog čela. Vime alpina koza je pravilno razvijeno, dobro povezano s trbuhom i pogodno za strojnu mužnju. Uz visoku mliječnost, odlikuje je i visoka plodnost pa već u prvom jarenju 30 % koza ima dvoje jaradi u leglu, a plodnost se s dobi povećava i prosječno iznosi 180 %.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike alpina pasmine

Osobina	Koze	Jarčevi
Visina grebena (cm)	70 - 80	90 - 100
Tjelesna masa (kg)	60 - 80	80 - 100
Plodnost (%)	170 - 190	
Proizvodnja mlijeka (L)	700 - 900	
Tjelesna masa jaradi: dob 45 - 60 dana (kg)	14 - 18	

Općenito o pasmini ■ Burska koza je prva pasmina koza u svijetu selekcionirana za proizvodnju mesa, s ukupnom populacijom od oko 5 milijuna grla. Danas ju se smatra „najmesnatijom“ pasminom koza u svijetu. U osnovi je nastala izdvajanjem iz Hottentot stada koje je naseljavalo polupustinjsko područje sjeverno od rta Peninsula. Smatra se da je njezino ime, inače nizozemskog podrijetla („boer“), uvedeno stoga da bi ju se lakše prepoznavalo i razlikovalo od angora koza koje se počinje uvažati na ta područja tijekom 19. stoljeća. Osim izraženom mesnatošću, odlikuje se dobrom plodnošću (oko 7 % koza jari 3 jaradi, a 50 % dvoje), ali i mliječnošću (1,3 do 1,8 kg mlijeka dnevno). Zahvaljujući izvrsnim mesnim odlikama (jarad u prosjeku dnevno prirasta 200 do 250 g) pasminu se poprilično izvozi, osobito u posljednje vrijeme. Uzgaja se u Europi i Americi, a mnoge su zemlje formirale vlastite uzgojne tipove boer (mesne) koze. Devedesetih godina 20. stoljeća ponajviše iz Austrije, počinje uvoziti u Hrvatsku gdje je formirana i udruga uzgajivača burskih koza.

Vanjština ■ U izvornoj populaciji razlikuju se tri tipa burske koze: Prvi tip prepoznatljiv je po osrednjoj razvijenosti i kratkoj dlaci. Osnovna boja mu je bijela sa smeđim točkama na crvenosmeđom vratu, a ponekad se javljaju i pruge. Drugi tip boer koze je kasnozreli, veći i razvijeniji. Zahvaljujući dugom dlačnom pokrivaču ovaj tip ima lošiju kakvoću kože što se smatra nedostatkom u kožarskoj industriji. Treći tip je štiti višebojni s izraženijom mliječnom konformacijom što je nasljeđe od stranih mliječnih pasmina. Burska koza se odlikuje dobrom razvijenošću i mišićavošću u što je uloženo mnogo truda kako bi se dobila što veća proizvodnost mesa po grlu. Za to je najcjenjeniji tip smeđe glave i vrata te bijelog trupa i nogu. Tijelo burske koze je prekriveno vrlo kvalitetnom kožom koja je značajan proizvod ove pasmine. Koža je, ujedno, pigmentirana na izloženim dijelovima kao štiti od sunčevih zraka. Rogovi su jaki i dobro razvijeni, a uši široke i obješene.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike burske pasmine

Osobina	Koze	Jarčevi
Visina grebena (cm)	65 - 80	82 - 90
Tjelesna masa (kg)	60 - 75	80 - 90
Plodnost (%)	200 - 220	
Proizvodnja mlijeka (L)	200 - 250	
Tjelesna masa jaradi: dob 3 - 4 mjeseca (kg)	25 - 32	

MURCIANO-GRANADINA

Općenito o pasmini ■ Murciano-Granadina jedna je od najvažnijih i najbrojnijih španjolskih pasmina koza. Nastala je na jugoistoku Španjolske (Murcia, Almeria, Granada, Alicante). Pretpostavlja se da je nastala „zduživanjem“ genotipova lokalnih grla pirinejske i šarene malteške koze. Pasmina je izvrsne mliječnosti, otpornosti i prilagodljivosti, poliestrična je, visoke plodnosti, lako se muze, dobro koristi pašu, visoku temperaturu i sušu pa je prilično tražena i izvožena u druge europske zemlje te u Južnu Ameriku i sjevernu Afriku. Glavni proizvod u uzgoju Murciano-Granadiona pasmine je mlijeko. Koze u prosječnoj laktaciji od 280 dana proizvedu oko 500 kg mlijeka, s 5,3 % mliječne masti 3,4 % bjelančevina. Laktacija traje od 6 do 10 mjeseci. Najviše koza pripusti se od svibnja do srpnja i jari od rujna do studenoga te ih prodaju za Božić kada je jareće meso traženije, postiže bolju cijenu i lakše se prodaje. Drugi dio pripušta se u jesen (oko 30 %), jari u veljači te jarad prodaju za Uskrs. Takvom organizacijom pripušta lakše prodaju nerasplodnu jarad i omogućuju siranama sirovinu (mlijeko) tijekom cijele godine.

Vanjština ■ Koze pasmine murciano-garanadina su srednje tjelesne razvijenosti, jednobojne, obično crne ili boje mahagonija. Koža im je fina i glatka, prekrivena kratkom i grubom dlakom koja je kod jarčeva duža nego kod koza. Jarčevi obično imaju izraženu bradu i rogove. Trup murciano-garanadina koza je čvrst, s dobro razvijenim prsnim košem i jakim, blago iskrivljenim nogama. Životinje su kratkih uspravnih ušiju, kratkog i ravnog repa, sa ili bez rogova. Tjelesna masa odraslih koza je između 30 i 50 kg, a jaraca od 50 do 60 kg.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike alpina pasmine

Osobina	Koze	Jarčevi
Visina grebena (cm)	70	77
Tjelesna masa (kg)		
Plodnost (%)	95	
Proizvodnja mlijeka (L)	500	
Tjelesna masa jaradi: dob 45 - 60 dana (kg)	10 - 14	

Općenito o pasmini ■ Sanska koza je zahvaljujući izvrsnim proizvodnim odlikama i velikim mogućnostima prilagodbe, jedna od najpoznatijih i najrasprostranjenijih pasmina koza u svijetu. Nastala je sustavnom selekcijom za mliječnost, u kantonu Bernu Švicarskoj (u dolinama rijeka Simme i Saane, po kojoj je i dobila ime). Na temelju nje brojne su zemlje formirale vlastite uzgoje i tipove sanske (bijele) koze (npr. Francuska, Njemačka, Nizozemska i dr.). Primarno ju se uzgaja radi proizvodnje mlijeka i jedna je od dvije tri najmliječnije pasmine koza u svijetu. Primjerice, u Švicarskoj je za ovu pasminu utvrđena prosječna proizvodnja mlijeka između 750 i 800 kg u laktaciji od osam mjeseci, s tim da najbolja grla proizvedu i više od 2.000 kg mlijeka u laktaciji. Međutim, zbog visoke plodnosti (prosječno od 180 do 200 %), dobrih prosječnih dnevnih prirasta jaradi (više od 200 g) i tjelesne razvijenosti odraslih grla (oko 70 kg tjelesne mase) ova pasmina je zahvalna i u proizvodnji mesa. Sanska koza je dobro prilagođena intenzivnom sustavu uzgoja i smatra ju se komercijalno vrlo učinkovitim pasminom.

Vanjština ■ Prema konformaciji trupa, sanska koza pripada skupini tjelesno najrazvijenijih pasmina koza. Potpuno je bijele boje (ponekad kremaste ili boje biskvita, sa sivim ili crnim pjegama na nosu i/ili oko očiju), profinjenog izgleda, nježne kratke dlake koja je u jaraca, osobito u predjelu vrata, grebena i glave obilnija i grublja. Izvorna (Švicarska) sanska koza je bez rogova, ali, općenito, postoje muška i ženska grla sa ili bez rogova. Glava koza je osrednje veličine, fina, plemenitog izgleda. Koža je tanka i elastična. Vrat je dugačak, tanak, osrednje mišićav na kojemu s obje strane vise resice, što ne mora biti pasminska odlika. Trup sanske koze je poprilično dug, ali nešto uži. Leđna linija je duga i ravna, završava blago oborenim sapima. Leđa, sapi i slabine su slabije izražene mišićavosti. Trup se nalazi na snažnim, osrednje dugim nogama. Odlika ove pasmine je dobra razvijenost vimena, koje je najčešće okruglastog oblika te sisa pogodnih za strojnu mužnju.

Poželjne tjelesne mjere i proizvodne odlike sanske pasmine

Osobina	Koze	Jarčevi
Visina grebena (cm)	75 - 85	80 - 95
Tjelesna masa (kg)	55 - 70	75 - 90
Plodnost (%)	180 - 200	
Proizvodnja mlijeka (L)	800 - 1.000	
Tjelesna masa jaradi: dob 45-60 dana (kg)	12 - 16	

Hrvatska agencija za
poljoprivredu i hranu

2.

POKAZATELJI PROVEDBE UZGOJNIH PROGRAMA

PROVEDBA UZGOJNIH PROGRAMA U OVČARSTVU I KOZARSTVU REPUBLIKE HRVATSKE

Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza je krovno, središnje uzgajivačko udruženje, osnovano 2005. godine s ciljem promicanja i unaprjeđivanja ovčarske i kozarske proizvodnje u Republici Hrvatskoj.

Savez danas okuplja 17 udruga članica te pojedinačne članove, uzgajivače ovaca i koza iz svih hrvatskih županija.

Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza kontinuirano i sustavno provodi niz aktivnosti radi unaprjeđivanja ovčarske i kozarske proizvodnje, a neke od najvažnije svakako su sudjelovanje u provedbi uzgojnih programa za sve pasmine ovaca i koza koje se uzgajaju u Republici Hrvatskoj.

Rješenjem Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza je jedino uzgojno udruženje koje provodi uzgojne programe za sve pasmine ovaca i koza koje se uzgajaju u Republici Hrvatskoj.

Od 1. siječnja 2019. godine na snazi je Zakon o uzgoju domaćih životinja kojim se osigurava provedba Uredbe (EU) 2016/1012 Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2016. o zootehničkim i genealoškim uvjetima za uzgoj uzgojno valjanih životinja čistih pasmina, uzgojno valjanih hibridnih svinja i njihovih zametnih proizvoda i trgovinu njima kao i za njihov ulazak u Uniju, a kojom se regulira područje provedbe uzgojnih programa u stočarstvu. Zakon regulira i odnos uzgojnih udruženja i institucija koje imaju uvjete za provedbu tehničkih i stručnih aktivnosti. Sukladno Zakonu o uzgoju domaćih životinja, priznate uzgojne organizacije morale su pokrenuti postupak za dobivanje rješenja za provedbu uzgojno-seleksijskog rada i za odobravanje uzgojnih programa od strane nadležnog tijela, odnosno od strane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva je rješavajući zahtjeve Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza, za priznavanje saveza za bavljenje uzgojem uzgojno valjanih ovaca i koza, 2019. godine donijelo Rješenje kojim se Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza priznaje kao uzgojno udruženje za bavljenje uzgojem domaćih životinja s namjerom stvaranja uzgojno valjanih ovaca i koza kao i Rješenje kojim se odobravaju uzgojni programi za sve pasmine ovaca i koza koje se uzgajaju u Republici Hrvatskoj.

U svim odobrenim uzgojnim programima navedeni su uzgojni ciljevi te mjere, postupci i metode za njihovo provođenje. Njihova osnovna svrha je provedba organiziranog i osmišljenog uzgojno seleksijskog rada, a s ciljem ne samo seleksijskog nego i gospodarskog napretka hrvatskih uzgajivača ovaca i koza.

Godine 2019. Savezu je od strane Ministarstva poljoprivrede Rješenjem odobrena provedba uzgojnih programa za 17 pasmina ovaca (cigaja, creska ovca, dalmatinska pramenka, dubrovačka ovca - ruda, istarska ovca, krčka ovca, lička pramenka, paška ovca, rapska ovca, Ille de France, istočnofrizijska, Lacaune, Merinolandschaf, romanovska, solčavsko-jezerska, Suffolk i travnička pramenka), te 6 pasmina koza (alpina, sanska, burska, hrvatska šarena koza, hrvatska bijela koza i istarska koza). Kako su nakon izdavanja ovog Rješenja u Republiku Hrvatsku uvezene nove pasmine radi daljnjeg uzgoja, Savez je izradio uzgojne programe i temeljem njih od Ministarstva poljoprivrede dobio novo Rješenje kojim mu se dodatno odobrava provedba uzgojnog programa za 6 pasmina ovaca (Texel, Kerry Hill, Berrichon du Cher, kamerunska ovca, Dorper, Clun Forest) i 1 pasminu koza (Murciano-Granadimna). To znači da danas, Savez, sveukupno odgovara za provedbu uzgojnih programa za 23 pasmine ovaca i 7 pasmina koza koje se uzgajaju u Republici Hrvatskoj.

Temeljem Zakona o uzgoju domaćih životinja, uzgojna udruženja ili uzgojne organizacije mogu trećim stranama prepustiti obavljanje specifičnih tehničkih aktivnosti povezanih s upravljanjem njihovim uzgojnim programima ostajući pri tome odgovorne za učinkovitu i dosljednu provedbu odobrenih uzgojnih programa. Savez je kao treću stranu u provedbi uzgojnih programa izabrao Hrvatsku agenciju za poljoprivredu i hranu, a za provedbu uzgojnog programa za istarsku kozu i Agenciju za ruralni razvoj Istre (AZRRI).

Danas se u Republici Hrvatskoj uzgaja oko 550.000 rasplodnih ovaca, a uzgojno selekcijski rad provodi se u populaciji od 23 pasmine ovaca s ukupnim brojem od 38.407 uzgojno valjanih grla kod 426 uzgajivača. Od 67.000 rasplodnih koza, koliko ih se danas uzgaja u Hrvatskoj, uzgojno selekcijski rad provodi se u populaciji od 6.982 grla kod 83 uzgajivača i 7 pasmina.

U nastavku donosimo pregled glavnih pokazatelja stanja uzgojno valjane populacije ovaca i koza u 2025. godini. Kao rezultate provedbe uzgojnih programa, po pasminama predstavljamo glavne pokazatelje dobivene kontrolom reproduksijskih odlika, performance testa, kontrole mliječnosti te temeljem genetskog vrednovanja uzgojno valjanih ovaca i koza.

PROVEDBA UZGOJNIH PROGRAMA U OVČARSTVU

BROJ UZGOJNO VALJANIH OVACA I UZGAJIVAČA

U Tablici 1 prikazan je broj ovaca u Republici Hrvatskoj na dan 1. 4. 2026.

Podaci o brojnom stanju uzgojno-valjanih ovaca prikupljeni su u Jedinstvenom registru ovaca i koza, kojeg vodi Uprava za stočarstvo i kvalitetu hrane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, a odnose se na dan 31. 12. 2025. godine. Broj uzgojno valjanih grla povećan je za 4,74 % u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 1 - Broj ovaca na dan 1. 4. 2026. u Republici Hrvatskoj po županijama*

Županija	Ovce
Zagrebačka	16.949
Krapinsko-zagorska	6.081
Sisačko-moslavačka	35.171
Karlovačka	26.406
Varaždinska	3.962
Koprivničko-križevačka	11.066
Bjelovarsko-bilogorska	52.597
Primorsko-goranska	31.677
Ličko-senjska	61.741
Virovitičko-podravska	18.979
Požeško-slavonska	17.102
Brodsko-posavska	10.997
Zadarska	80.268
Osječko-baranjska	35.124
Šibensko-kninska	42.677
Vukovarsko-srijemska	18.786
Splitsko-dalmatinska	40.016
Istarska	11.789
Dubrovačko-neretvanska	6.372
Međimurska	1.605
Grad Zagreb	1.204
Ukupno	530.569

*Ukupan broj grla svih kategorija

Izvor – Ministarstvo poljoprivrede

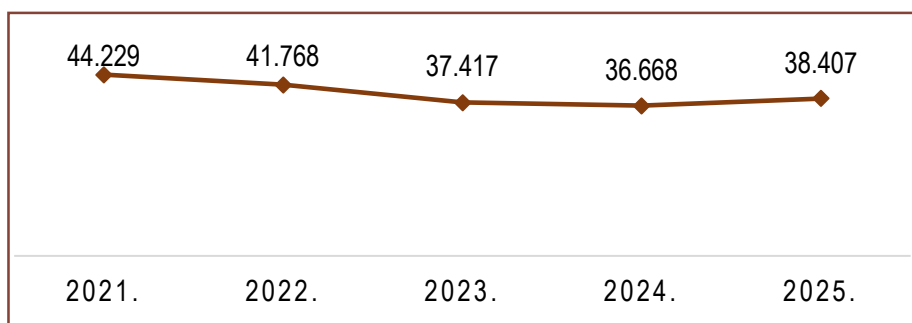

Tablica 2 - Broj uzgojno valjanih ovaca i uzgajivača po županijama

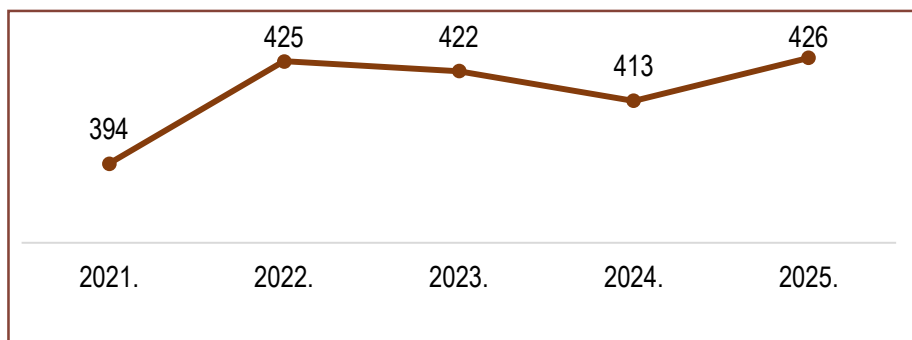
Županija	2024.		2025.	
	Grla	Uzgajivači	Grla	Uzgajivači
Bjelovarsko-bilogorska	1.564	33	2.186	37
Brodsko-posavska	497	8	592	10
Dubrovačko-neretvanska	1.008	17	1.071	16
Grad Zagreb	25	1	0	0
Istarska	1.292	12	1.314	11
Karlovačka	1.354	25	1.724	27
Koprivničko-križevačka	799	18	716	19
Krapinsko-zagorska	293	12	332	15
Ličko-senjska	8.163	41	7.794	41
Međimurska	89	3	82	3
Osječko-baranjska	1.474	36	1.512	35
Požeško-slavonska	346	12	407	14
Primorsko-goranska	1.535	17	1.551	17
Sisačko-moslavačka	673	17	847	20
Splitsko-dalmatinska	4.080	24	3.973	20
Šibensko-kninska	5.722	54	5.631	50
Varaždinska	193	8	192	8
Virovitičko-podravska	835	10	946	12
Vukovarsko-srijemska	3.179	35	3.179	33
Zadarska	3.371	25	4.022	27
Zagrebačka	176	5	336	11
Ukupno	36.668	413	38.407	426

Izvor: HAPIH

Napomena: Podaci navedeni u tablici odnose se na ženske kategorije životinja starijih od šest mjeseci i jarčeva upisanih u knjigu rasplodnjaka na dana 31. 12. 2025. upisanih u JROK

Grafikon 1 - Kretanje ukupnog broja uzgojno valjanih ovaca u razdoblju od 2021. do 2025. godine

Izvor: HAPIH

Grafikon 2 - Kretanje broja uzgajivača uzgojno valjanih ovaca u razdoblju od 2021. do 2025. godine

Izvor: HAPIH

PASMINE OVACA

Uzgojni program provodi se u populaciji od 23 pasmine ovaca, od čega je 9 izvornih i 14 inozemnih pasmina.

Tablica 3 - Sastav uzgojno valjanih ovaca izvornih pasmina prema županiji

Pasmina	Županija	Ovce	Šilježice	Ovnovi	Ukupno
Istarska ovca	Istarska	682	135	44	861
	Šibensko-kninska	6	3	1	10
	Varaždinska	4	0	1	5
	Ukupno	692	138	46	876
Creska ovca	Primorsko-goranska	849	132	22	1.003
	Ukupno	849	132	22	1.003
Krčka ovca	Primorsko-goranska	169	21	6	196
	Ukupno	169	21	6	196
Paška ovca	Ličko-senjska	710	47	22	779
	Zadarska	2.802	429	115	3.346
	Ukupno	3.512	476	137	4.125
Dubrovačka ovca - ruda	Dubrovačko-neretvanska	939	112	20	1.071
	Šibensko-kninska	49	0	1	50
	Ukupno	988	112	21	1.121
Lička pramenka	Bjelovarsko-bilogorska	168	10	4	182
	Karlovačka	928	169	36	1.133
	Koprivničko-križevačka	50	0	2	52
	Ličko-senjska	5.799	1.059	157	7.015
	Sisačko-moslavačka	71	10	5	86
	Brodsko-posavska	11	0	1	12
	Šibensko-kninska	231	88	5	324
	Vukovarsko-srijemska	16	0	0	16
	Zadarska	183	13	4	200
	Zagrebačka	22	0	3	25
	Osječko-baranjska	90	2	3	95
Ukupno	7.569	1.351	220	9.140	
Dalmatinska pramenka	Splitsko-dalmatinska	3.396	500	77	3.973
	Šibensko-kninska	4.054	520	112	4.686
	Zadarska	288	46	0	334
	Vukovarsko-srijemska	20	5	1	26
	Ukupno	7.758	1.071	190	9.019
Cigaja	Bjelovarsko-bilogorska	12	5	1	18
	Koprivničko-križevačka	9	0	0	9
	Požeško-slavonska	77	17	1	95
	Krapinsko-zagorska	6	4	2	12
	Brodsko-posavska	209	73	3	285
	Vukovarsko-srijemska	418	160	17	595
	Virovitičko-podravaska	61	3	4	68
	Osječko-baranjska	269	49	15	333
	Zagrebačka	19	3	1	23
Ukupno	1.080	314	44	1.438	
Rapska ovca	Primorsko-goranska	284	41	14	339
	Ukupno	284	41	14	339
Ukupno	Ukupno	22.901	3.656	700	27.257

Tablica 4 - Pasminski sastav uzgojno valjanih ovaca inozemnih pasmina prema županiji

Pasmina	Županija	Ovce	Šilježice	Ovnovi	Svi
Travnička pramenka	Sisačko-moslavačka	48	5	4	51
	Varaždinska	25	0	0	35
	Ukupno	73	5	4	82
Njemački merino	Bjelovarsko-bilogorska	60	2	3	65
	Karlovačka	15	7	2	24
	Požeško-slavonska	59	11	1	71
	Sisačko-moslavačka	94	23	4	121
	Brodsko-posavska	55	8	6	69
	Vukovarsko-srijemska	1.062	237	14	1.313
	Osječko-baranjska	161	27	1	189
Ukupno	1.506	315	31	1.852	

Pasmina	Županija	Ovce	Šilježice	Ovnovi	Svi
Suffolk	Bjelovarsko-bilogorska	110	20	9	139
	Požeško-slavonska	37	11	5	53
	Sisačko-moslavačka	109	34	9	152
	Vukovarsko-srijemska	83	9	7	99
	Osječko-baranjska	10	7	3	20
	Zagrebačka	6	4	3	13
	Ukupno	355	85	36	476
Romanovska ovca	Bjelovarsko-bilogorska	175	27	4	206
	Međimurska	72	7	3	82
	Primorsko-goranska	9	2	2	13
	Karlovačka	116	16	3	135
	Krapinsko-zagorska	120	35	4	159
	Koprivničko-križevačka	330	28	38	396
	Istarska	27	21	1	49
	Požeško-slavonska	89	0	3	92
	Sisačko-moslavačka	147	25	25	197
	Brodsko-posavska	8	4	0	12
	Šibensko-kninska	19	0	0	19
	Varaždinska	96	20	8	124
	Vukovarsko-srijemska	251	39	15	305
	Virovitičko-podravska	159	61	12	232
	Osječko-baranjska	441	128	14	583
Zadarska	43	92	7	142	
Zagrebačka	143	31	6	180	
Ukupno	2.245	536	145	2.926	
Istočno-frizijska	Bjelovarsko-bilogorska	10	0	0	10
	Krapinsko-zagorska	23	5	0	28
	Ukupno	33	5	0	38
Solčavsko-jezerska	Bjelovarsko-bilogorska	383	75	18	476
	Karlovačka	75	0	0	75
	Krapinsko-zagorska	104	11	4	119
	Koprivničko-križevačka	148	13	2	163
	Sisačko-moslavačka	105	18	4	127
	Ukupno	815	117	28	960
Lacaune	Bjelovarsko-bilogorska	696	166	21	883
	Karlovačka	274	79	4	357
	Krapinsko-zagorska	9	4	1	14
	Istarska	343	65	17	425
	Brodsko-posavska	89	51	2	142
	Šibensko-kninska	424	107	11	542
	Vukovarsko-srijemska	444	133	15	597
	Virovitičko-podravska	373	83	12	468
Ukupno	2.652	688	88	3.428	
Ille de France	Bjelovarsko-bilogorska	141	41	6	188
	Koprivničko-križevačka	34	20	2	56
	Požeško-slavonska	48	24	3	75
	Sisačko-moslavačka	63	13	6	82
	Brodsko-posavska	64	6	2	72
	Varaždinska županija	8	0	1	9
	Vukovarsko-srijemska	187	36	5	228
	Virovitičko-podravska	130	25	4	159
	Osječko-baranjska	126	31	5	162
	Zagrebačka	76	12	7	95
	Ukupno	877	208	41	1.126
Clun Forest	Virovitičko-podravska	17	0	2	19
	Ukupno	17	0	2	19
Kamerunska ovca	Varaždinska	23	4	2	29
	Ukupno	23	4	2	29
Berrichon du Cher	Osječko-baranjska	16	0	0	16
	Ukupno	16	0	0	16
Dorper	Bjelovarsko-bilogorska	17	0	2	19
	Koprivničko-križevačka	26	11	3	40
	Osječko-baranjska	18	8	0	26
	Ukupno	61	19	5	85
Texel	Osječko-baranjska	76	10	2	88
	Ukupno	76	10	2	88

Pasmina	Županija	Ovce	Šilježice	Ovnovi	Svi
Kerry Hill	Sisačko-moslavačka	13	8	4	25
	Ukupno	13	8	4	25
Ukupno		8.762	2.000	388	11.150

Izvor: HAPIH

Tablica 5 - Pasmine uzgojno valjanih ovaca prema kategoriji

Pasmina	2024.		2025.				
	Grla	Uzgajivači	Ovce	Šiljezice	Ovnovi	Sva grla	Uzgajivači
Istarska ovca	914	12	692	138	46	876	11
Creska ovca	1.023	4	849	132	22	1.003	4
Krčka ovca	175	3	169	21	6	196	3
Paška ovca	3.671	27	3.512	476	137	4.125	27
Dubrovačka ruda	1.071	18	988	112	21	1.121	17
Lička pramenka	9.428	74	7.569	1.351	220	9.140	83
Dalmatinska pramenka	9.160	70	7.758	1.071	190	9.019	64
Cigaja	1.260	28	1.080	314	44	1.438	27
Rapska ovca	323	9	284	41	14	339	9
Travnička pramenka	110	3	73	5	4	82	2
Merinolandschaf	2.077	20	1.506	315	31	1.852	20
Suffolk	320	7	355	85	36	476	13
Romanovska ovca	2.652	70	2.245	536	145	2.926	69
Istočnofrizijska	41	3	33	5	0	38	3
Solčavsko-jezerska	853	14	815	117	28	960	17
Lacaune	2.376	16	2.652	688	88	3.428	17
Ille de France	973	26	877	208	41	1.126	31
Clun Forest	20	1	17	0	2	19	1
Kamerunska	22	1	23	4	2	29	1
Berrichon du Cher	20	1	16	0	0	16	1
Dorper	76	4	61	19	5	85	4
Kerry Hill	19	1	13	8	4	25	1
Texel	84	1	76	10	2	88	1
Ukupno	36.668	413	31.663	5.565	1.088	38.407	426

Izvor: HAPIH

Tablica 6 - Prosječna veličina uzgojno valjanih stada prema pasmini

Veličina stada	Prosječni broj grla u stadu
Istarska ovca	80
Creska ovca	251
Krčka ovca	65
Paška ovca	153
Dubrovačka ruda	66
Lička pramenka	110
Dalmatinska pramenka	141
Cigaja	53
Rapska ovca	38
Travnička pramenka	41
Merinolandschaf	93
Suffolk	37
Romanovska ovca	42
Istočnofrizijska	13
Solčavsko-jezerska	56
Lacaune	202
Ille de France	36
Clun Forest	19
Kamerunska	29
Berrichon du Cher	16
Dorper	21
Kerry Hill	25
Texel	88

*Ukupan broj grla svih kategorija

Izvor – Ministarstvo poljoprivrede

REPRODUKCIJSKE ODLIKE UZGOJNO VALJANIH OVACA

Tablica 7 - Reprodukcijske odlike uzgojno valjanih ovaca

Pasmina	Broj ovaca	Broj janjenja	Broj janjadi	Indeks janjenja*	Veličina legla**
Berrichon du Cher	13	16	14	1,08	1,14
Cigaja	665	735	692	1,04	1,06
Clun Forest	10	10	10	1,00	1,00
Creska ovca	620	625	624	1,01	1,00
Dalmatinska pramenka	5.526	6.138	5.943	1,08	1,03
Dorper	49	74	54	1,10	1,37
Dubrovačka ovca - ruda	476	486	484	1,02	1,00
Ille de France	463	638	514	1,11	1,24
Istarska ovca	386	448	398	1,03	1,13
Istočno-frizijska	32	42	33	1,03	1,27
Kamerunska ovca	21	28	26	1,24	1,08
Krčka ovca	129	131	131	1,02	1,00
Lacaune	1.188	1.683	1.291	1,09	1,30
Lička pramenka	4.569	4.981	4.636	1,01	1,07
Njemački merino	693	787	726	1,05	1,08
Paška ovca	2.293	2.806	2.664	1,16	1,05
Rapska ovca	233	243	238	1,02	1,02
Romanovska ovca	1.278	2.224	1.402	1,10	1,59
Solčavsko-jezerska	472	668	556	1,18	1,20
Suffolk	189	228	191	1,01	1,19
Texel	26	27	27	1,04	1,00
Travnička pramenka	60	73	62	1,03	1,18
Ukupno	19.391	23.091	20.716	1,07	1,14

Izvor: HAPIH, *Indeks janjenja = broj janjenja / broj ovaca;

**veličina legla = broj janjadi / broj janjenja

PERFORMANCE TEST

Tablica 8 - Rezultati performance field testa muške janjadi

Pasmina	Ovnovi	Porodna težina (kg)	Dnevni prirast (kg)	Težina na kraju testa (kg)
Cigaja	11	5,9	0,33	40,45
Dalmatinska pramenka	36	3,4	0,21	25,31
Dorper	12	3,3	0,33	37,86
Ille de France	65	4,0	0,32	37,44
Istarska ovca	22	4,2	0,24	29,24
Krčka ovca	4	4,0	0,26	30,62
Lacaune	22	3,5	0,33	37,71
Lička pramenka	85	3,7	0,26	31,06
Njemački merino	16	4,9	0,39	45,98
Paška ovca	46	4,2	0,18	22,58
Rapska ovca	13	3,6	0,22	26,58
Romanovska ovca	104	3,0	0,31	35,70
Solčavsko-jezerska	24	4,0	0,30	35,74
Suffolk	26	4,3	0,36	41,57
Texel	4	3,5	0,29	33,13
Travnička pramenka	3	4,7	0,30	36,06
Ukupno	493	3,7	0,28	33,52

Izvor: HAPIH

Tablica 9 - Broj testiranih ovnova po godinama

Godina	Broj testiranih ovnova	Broj pasmina
2021.	418	12
2022.	369	13
2023.	365	15
2024.	354	14
2025.	493	16

Izvor: HAPIH

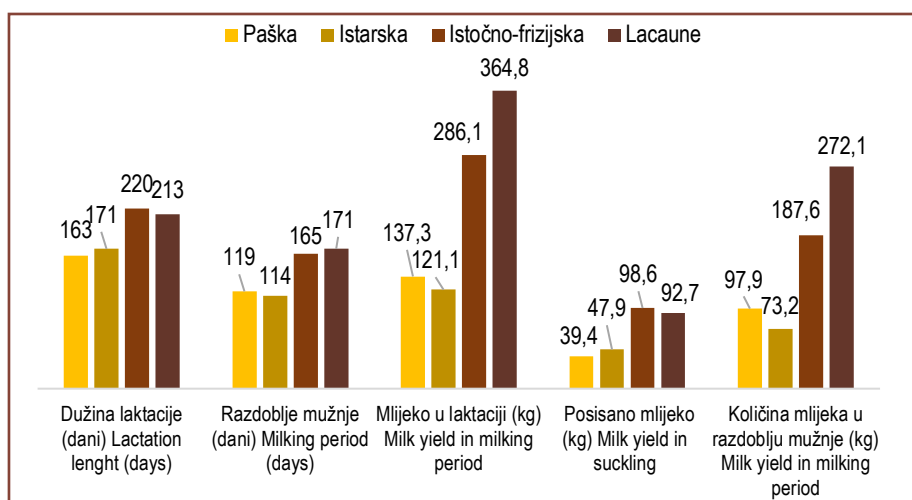
KONTROLA MLIJEČNOSTI

Tablica 8 - Ukupan broj zaključenih laktacija prema pasmini

Pasmina	Godina				
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Istočnofrizijska ovca	56	57	40	41	36
Istarska ovca	296	562	466	235	118
Paška ovca	1.555	2.069	1.849	2.433	2.376
Lacaune	734	749	464	819	765
Ukupno	2.641	3.437	2.819	3.528	3.295

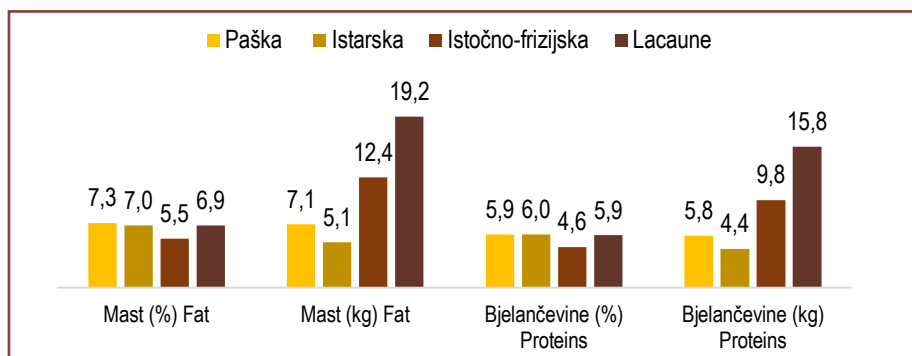
Izvor: HAPIH

Grafikon 3 - Prosječne laktacijske vrijednosti prema pasmini

Izvor: HAPIH

Grafikon 4 - Mliječna mast i bjelančevine prema pasmini

Izvor: HAPIH

GENETSKO VREDNOVANJE OVACA

Procjena uzgojnih vrijednosti (UV) životinja istočno frizijske, paške i istarske pasmine ovaca provodi se za svojstva mliječnosti i zdravlje vimena (broj somatskih stanica), a temelji se na podacima proizvodnje mlijeka (zapisi dnevnih kontrola mliječnosti prikupljenih iz AT i B4 metode) i informacijama porijekla. Za procjenu UV koristi se model s dnevnim zapisima (engl. *test-day model*), a procjena se provodi za svojstva dnevne količine mlijeka, količine i sadržaja mliječne masti i bjelančevina, te broja somatskih stanica odvojeno po pasminama. Statistički model za procjenu UV svojstava dnevne količine mlijeka, mliječne masti i bjelančevina uključuje fiksni utjecaj sezone janjenja, dok je stadij laktacije modeliran Ali-Schaefferovom laktacijskom krivuljom ugniježđenom unutar rednog broja laktacije i veličine legla. Starost kod janjenja opisana je linearnom regresijom ugniježđenom unutar rednog broja laktacije. Direktni aditivni genetski utjecaj, stado, interakcija stado-dan kontrole i permanentni utjecaj okoliša unutar laktacije uključeni su u model kao slučajni utjecaji. U statističkom modelu za procjenu UV za svojstva sadržaja mliječne masti i bjelančevina, te broja somatskih stanica korišteni su isti utjecaji osim starosti kod janjenja, dok je utjecaj veličine legla modeliran kao fiksni utjecaj

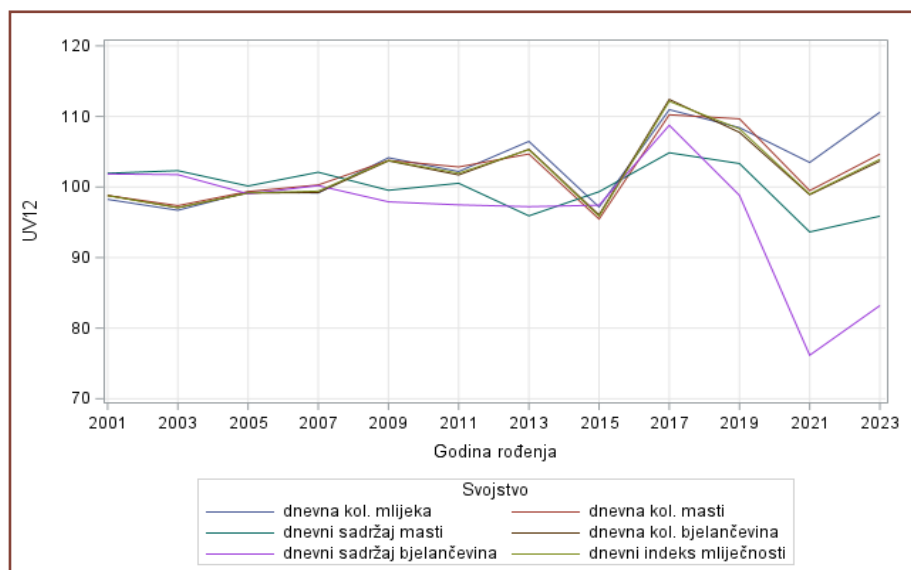
s razredima. Za svojstvo broja somatskih stanica prije provedenog genetskog vrednovanja provedena je logaritamska transformacija korištenjem logaritamske funkcije s bazom 2 kako bi se dobila približna normalna distribucija za ovo svojstvo.

Na osnovi procijenjene UV za količinu mliječne masti i bjelančevina računa se indeks mliječnosti u kojem je ekonomska težina za količinu bjelančevina dvaput veća nego za mliječnu mast. Pored apsolutnih vrijednosti, UV za svako svojstvo se standardiziraju na srednju vrijednost 100 uz standardnu devijaciju od 12 bodova (tzv. standardizirana UV ili UV12). Životinje bolje od prosjeka imaju standardiziranu UV iznad 100 bodova. Za svaku životinju se, pored apsolutne i standardizirane UV navedenih svojstava, izračunava i pouzdanost procjene UV.

Genetski trendovi za svojstva mliječnosti i broja somatskih stanica

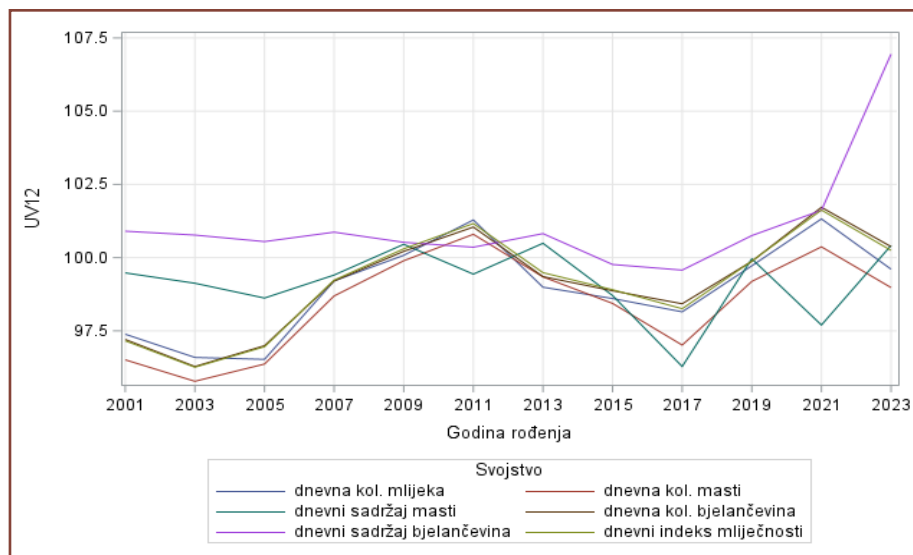
Genetski trendovi za svojstva mliječnosti izračunati su kao prosječna UV po godini rođenja i prikazani odvojeno po pasmini za životinje sa službenom UV (minimalna točnost procijenjene UV od 50 %). Na grafikonima od 18. do 23 su prikazane standardizirane UV (UV12) gdje se vrijednost od 100 smatra prosjekom, a sve iznad 100 označava napredak. Kod istočno frizijske ovce vidljiv je pozitivan genetski trend za svojstva dnevne količine mlijeka, masti, bjelančevina, te indeksa mliječnosti u promatranom razdoblju. Genetski trend za svojstva sadržaja masti i bjelančevina je većim dijelom konstantan uz neznatni pad zadnjih pet godina što ukazuje da je selekcija usmjerena prema količini, a manje ka kvaliteti mlijeka. Genetski trend za svojstva mliječnosti kod istarske ovce je konstantan za svojstvo sadržaja bjelančevina uz genetski napredak populacije za ovo svojstvo zadnjih sedam godina. Za svojstvo sadržaja masti je došlo do blagog pada, dok svojstva dnevne količine mlijeka, masti, bjelančevina, te indeksa mliječnosti imaju pozitivan trend u promatranom razdoblju. Paška ovca ima izražen pozitivan trend za svojstva dnevne količine mlijeka, masti, bjelančevina, te indeksa mliječnosti, dok su svojstva sadržaja masti i bjelančevina konstantna u promatranom razdoblju. Broj somatskih stanica jedan je od pokazatelja otpornosti na mastitis. Kod istočno frizijske i istarske ovce nema jasno izraženog genetskog trenda, a ujedno je i mali broj životinja koje zadovoljavaju kriterij službene UV tj. minimalne točnosti procijenjene UV od 50 %. Za razliku od ove dvije populacije, kod paške ovce gdje je i veličina uzgojne populacije veća, selekcija za smanjenje broja somatskih stanica je učinkovitija zadnjih desetak godina.

Grafikon 5 - Genetski trend za svojstva mliječnosti kod istočnofrizijske ovce

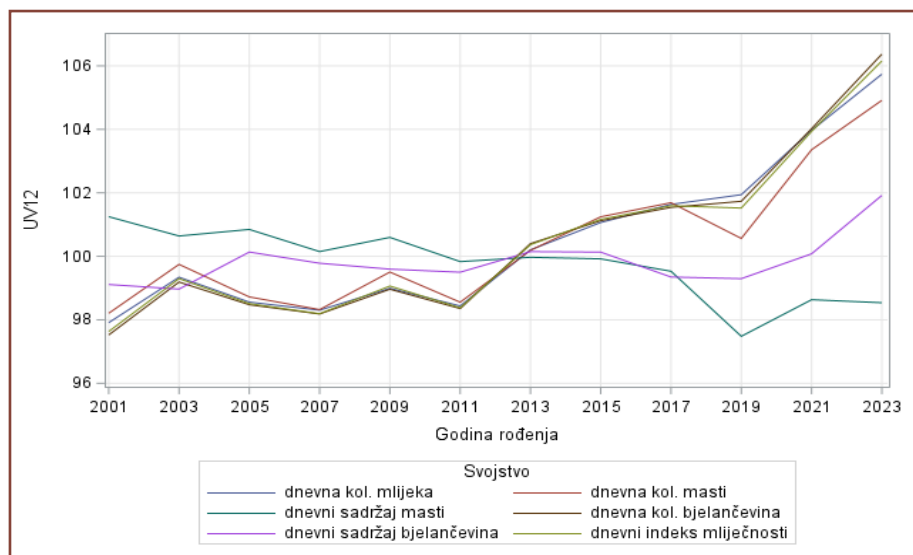
Izvor: HAPIH

Grafikon 6 - Genetski trend za svojstva mliječnosti kod istarske ovce

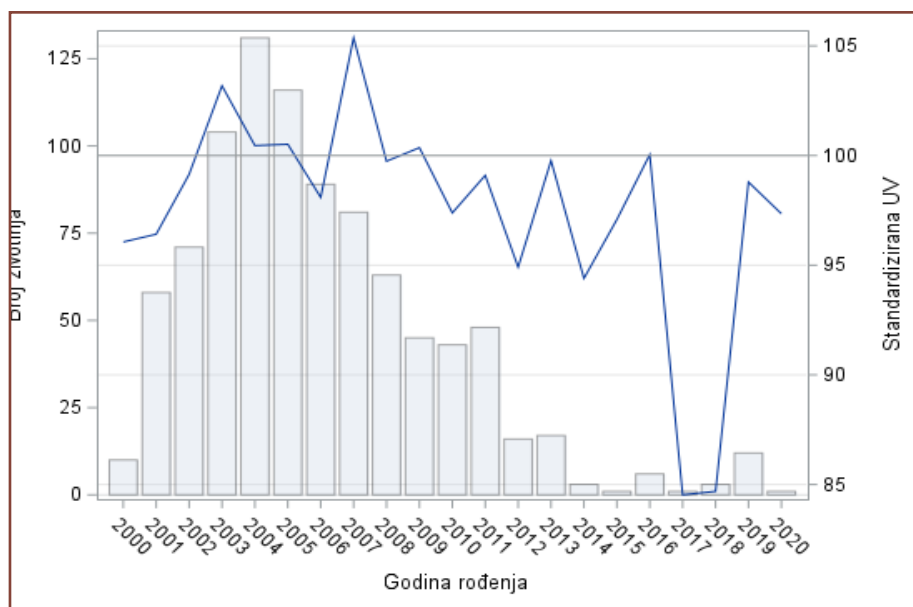
Izvor: HAPIH

Grafikon 7 - Genetski trend za svojstva mliječnosti kod paške ovce

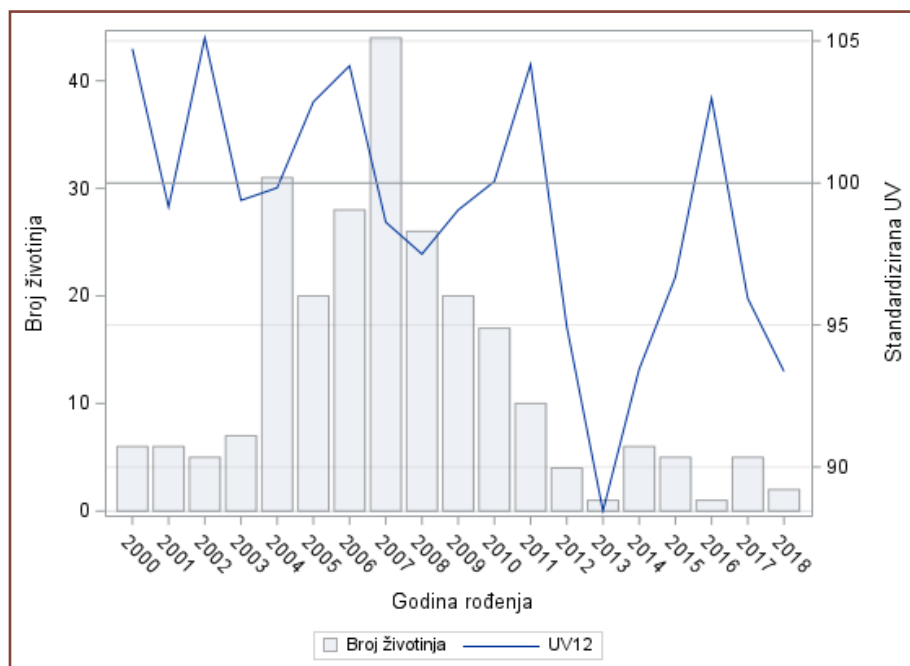
Izvor: HAPIH

Grafikon 8 - Genetski trend za svojstvo broja somatskih stanica kod istočno frizijske ovce

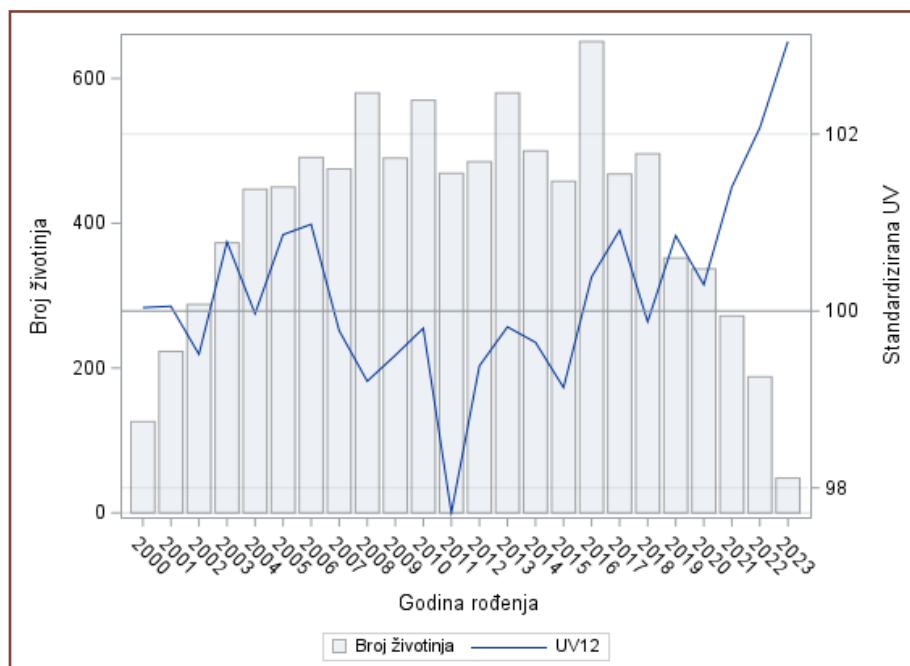
Izvor: HAPIH

Grafikon 9 - Genetski trend za svojstvo broja somatskih stanica kod istarske ovce

Izvor: HAPIH

Grafikon 10 - Genetski trend za svojstvo broja somatskih stanica kod paške ovce

Izvor: HAPIH

PROVEDBA UZGOJNIH PROGRAMA U KOZARSTVU

BROJ UZGOJNO VALJANIH KOZA I UZGAJIVAČA

Tablica 11 - Broj koza na dan 1. 4. 2026. u Republici Hrvatskoj po županijama*

Županija	Broj koza
Zagrebačka	2.005
Krapinsko-zagorska	659
Sisačko-moslavačka	2.500
Karlovačka	1.640
Varaždinska	5.164
Koprivničko-križevačka	2.173
Bjelovarsko-bilogorska	2.641
Primorsko-goranska	1.634
Ličko-senjska	1.919
Virovitičko-podravska	1.149
Požeško-slavonska	912
Brodsko-posavska	503
Zadarska	13.090
Osječko-baranjska	1.628
Šibensko-kninska	6.274
Vukovarsko-srijemska	1.390
Splitsko-dalmatinska	12.285
Istarska	3.434
Dubrovačko-neretvanska	3.044
Međimurska	1.883
Grad Zagreb	252
Ukupno	66.179

*Ukupan broj grla svih kategorija

Izvor – Ministarstvo poljoprivrede

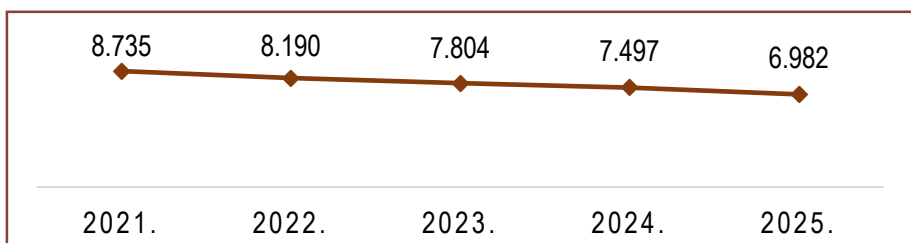
Tablica 12 - Brojno uzgojno valjanih koza i uzgajivača

Županija	2024.		2025.	
	Grla	Uzgajivači	Grla	Uzgajivači
Zagrebačka	127	3	169	3
Varaždinska	1.472	11	1.426	10
Međimurska	1.935	20	1.437	19
Koprivničko-križevačka	1.036	10	1.016	9
Bjelovarsko-bilogorska	196	1	222	1
Dubrovačko-neretvanska	403	5	451	6
Sisačko-moslavačka	73	2	30	2
Virovitičko-podravska	19	1	23	1
Osječko-baranjska	20	2	23	2
Istarska	173	8	221	9
Zadarska	1.466	14	1.388	13
Šibensko-kninska	489	9	466	7
Splitsko-dalmatinska	88	1	110	1
Ukupno	7.497	87	6.982	83

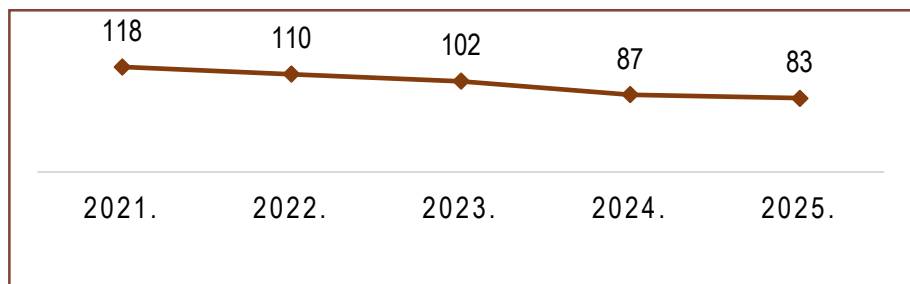
Izvor: HAPIH

Napomena: Podaci navedeni u tablici odnose se na ženske kategorije životinja starijih od šest mjeseci i jarčeva upisanih u knjigu rasplodnjaka na dana 31. 12. 2025. upisanih u JROK

Grafikon 11 - Kretanje ukupnog broja uzgojno valjanih koza

Izvor: HAPIH

Grafikon 12 - Kretanje broja uzgajivača uzgojno valjanih koza

Izvor: HAPIH

PASMINE KOZA

Uzgojni program provodi se za sedam pasmina koza, od čega su tri izvorne i četiri inozemne pasmine.

Tablica 13 - Pasminski sastav uzgojno valjanih koza po županijama

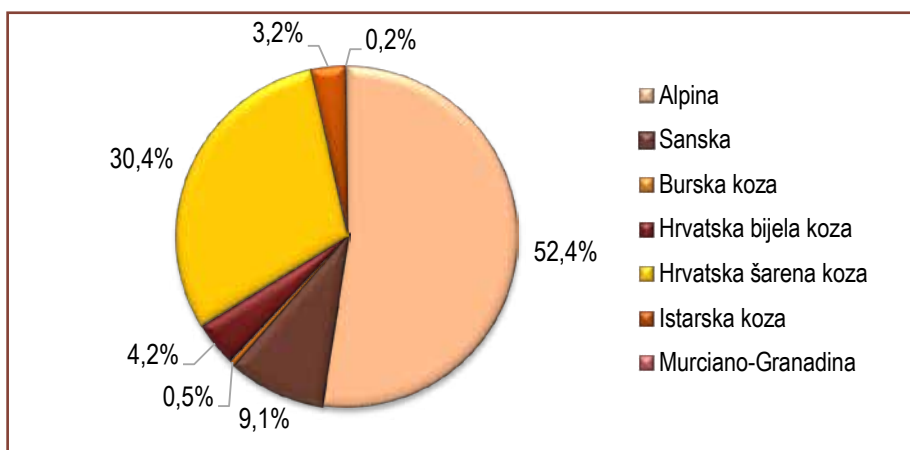
Pasmina	Županija	Koze	Jarice	Jarčevi	Ukupno
Alpina	Bjelovarsko-bilogorska	165	52	5	222
	Međimurska	992	319	31	1.342
	Koprivničko-križevačka	634	204	21	859
	Varaždinska	935	154	31	1.120
	Osječko-baranjska	9	6	0	15
	Zagrebačka	78	23	1	102
	Ukupno	2.813	758	89	3.660
Sanska koza	Međimurska	42	17	2	61
	Koprivničko-križevačka	116	21	7	144
	Šibensko-kninska	32	5	2	39
	Varaždinska	211	74	13	298
	Virovitičko-podravska	12	7	4	23
	Zagrebačka	50	17	0	67
	Ukupno	463	141	28	632
Burska koza	Koprivničko-križevačka	2	0	1	3
	Sisačko-moslavačka	24	0	2	26
	Osječko-baranjska	7	0	1	8
	Ukupno	33	0	4	37
Hrvatska bijela koza	Dubrovačko-neretvanska	25	12	0	37
	Šibensko-kninska	147	33	8	188
	Zadarska	54	11	5	70
	Ukupno	226	56	13	295
Murciano-Granadina	Sisačko-moslavačka	1	0	3	4
	Koprivničko-križevačka	8	2	0	10
	Ukupno	9	2	3	14
Hrvatska šarena koza	Međimurska	23	9	2	34
	Dubrovačko-neretvanska	371	40	3	414
	Splisko-dalmatinska	96	10	4	110
	Šibensko-kninska	173	59	7	239
	Varaždinska	7	0	1	8
	Zadarska	938	323	57	1.318
	Ukupno	1.608	441	74	2.123
Istarska koza	Istarska	146	67	8	221
	Ukupno	146	67	8	221
Ukupno		5.298	1.465	219	6.982

Izvor: HAPIH

Tablica 14 - Pasmine uzgojno valjanih koza prema kategoriji

Pasma	2024.		2025.				
	Grla	Uzgajivači	Koze	Jarice	Jarčevi	Sva grla	Uzgajivači
Alpina	4.166	36	2.813	758	89	3.660	33
Sanska	621	8	463	141	28	632	8
Burska koza	41	3	33	0	4	37	3
Hrvatska bijela koza	297	7	226	56	13	295	6
Hrvatska šarena koza	2.144	23	1.608	441	74	2.123	22
Istarska koza	173	8	146	67	8	221	9
Murciano-Granadina	55	2	9	2	3	14	2
Ukupno	7.497	87	5.298	1.465	219	6.982	83

Izvor: HAPIH

Grafikon 13 - Udio pojedine pasmine u ukupnoj uzgojno valjanoj populaciji koza, %

Izvor: HAPIH

REPRODUKCIJSKE ODLIKE UZGOJNO VALJANIH KOZA**Tablica 15** - Reprodukcijske odlike uzgojno valjanih koza

Pasma	Koze	Broj jarenja	Broj jaradi	Indeks jarenja*	Veličina legla**
Alpina	2.169	2.178	2.402	1,00	1,10
Burska koza	12	12	20	1,00	1,67
Hrvatska bijela koza	166	168	226	1,01	1,35
Hrvatska šarena koza	1.169	1.199	1.397	1,03	1,17
Istarska koza	90	103	149	1,14	1,45
Murciano-Grandina	5	5	5	1,00	1,00
Sanska koza	238	250	364	1,05	1,46
Ukupno	3.850	3.915	4.566	1,02	1,17

Izvor: MP i HAPIH,

*Indeks jarenja = broj jarenja / broj koza; **Veličina legla = broj jaradi / broj jarenja

PERFORMANCE TEST**Tablica 16** - Rezultati performance field testa muške jaradi

Pasma	Jarčevi	Porodna težina (kg)	Dnevni prirast (kg)	Težina na kraju testa (kg)
Alpina	37	3,3	0,22	26,84
Hrvatska bijela koza	4	3,0	0,19	23,17
Hrvatska šarena koza	25	2,5	0,21	24,60
Sanska koza	2	2,2	0,18	20,67
Ukupno	68	2,9	0,22	25,62

Izvor: HAPIH; Napomena: Jarčevi burske koze nisu testirani u 2025. godini

Tablica 17 - Broj testiranih jarčeva prema pasmini

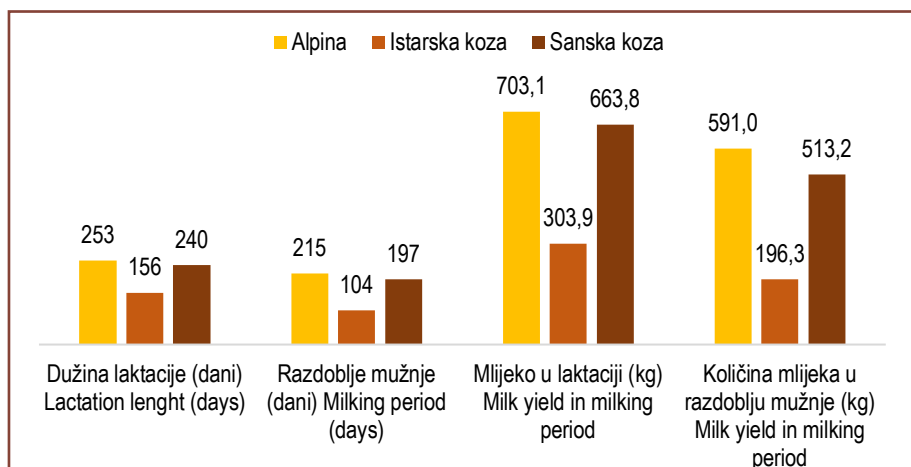
Godina	Broj testiranih jarčeva	Broj pasmina
2021.	108	4
2022.	112	7
2023.	66	6
2024.	71	6
2025.	68	4

Izvor: HAPIH

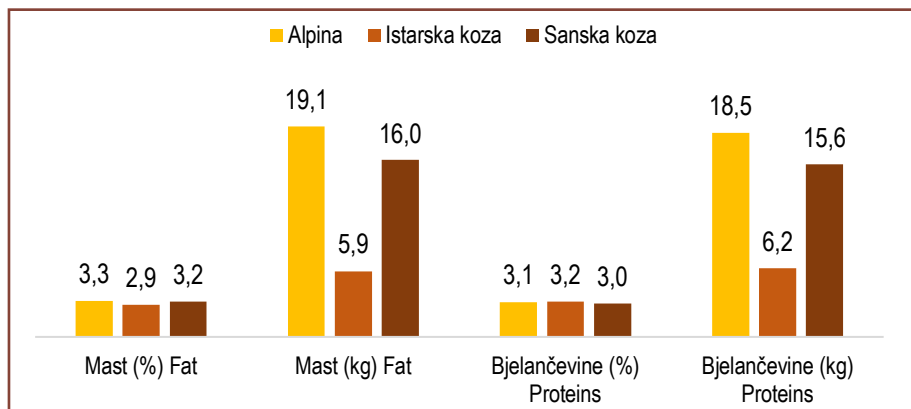
KONTROLA MLIJEČNOSTI**Tablica 18** - Ukupan broj obrađenih laktacija prema pasmini

Pasmina	Godina					
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Alpina	2.576	2.863	3.068	3.297	2.761	2.258
Istarska koza	0	0	0	0	17	70
Sanska koza	439	404	411	382	211	293
Ukupno	3.015	3.267	3.479	3.679	2.989	2.621

Izvor: MP i HAPIH

Grafikon 14 - Prosječne laktacijske vrijednosti prema pasmini

Izvor: MP i HAPIH

Grafikon 15 - Mliječna mast i bjelančevine prema pasmini

Izvor: MP i HAPIH

GENETSKO VREDNOVANJE KOZA

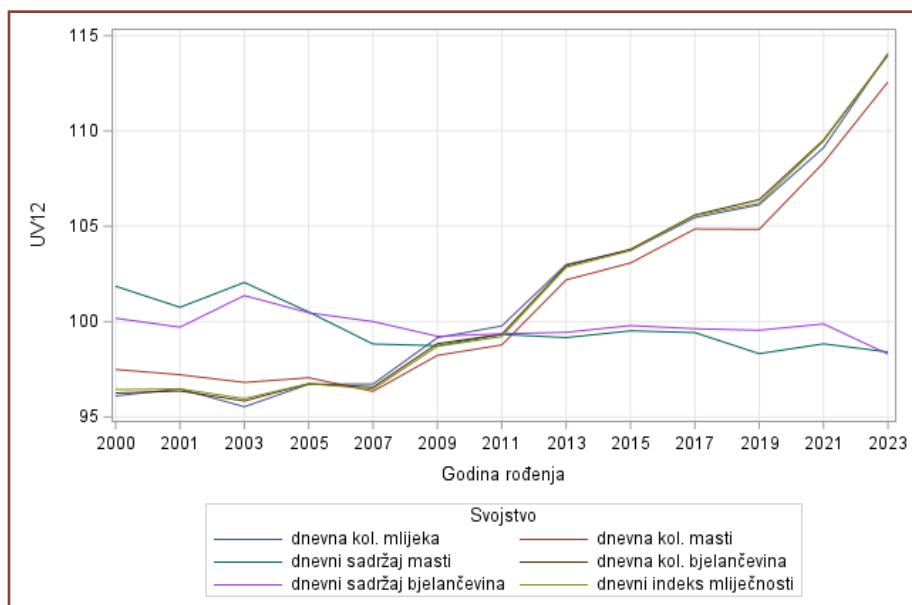
Procjena uzgojnih vrijednosti (UV) životinja alpina i sanske pasmine koza provodi se za svojstva mliječnosti i zdravlja vimena (broj somatskih stanica), a temelji se na podacima proizvodnje mlijeka (zapisi dnevnih kontrola mliječnosti prikupljenih iz AT i B4 metode) i informacijama porijekla. Za procjenu UV koristi se model s dnevnim zapisima (engl. *test-day model*), a procjena UV provodi se za svojstva dnevne količine mlijeka, količine i sadržaja mliječne masti i bjelančevina, te broja somatskih stanica. Statistički model za procjenu UV svojstava dnevne količine mlijeka, mliječne masti i bjelančevina uključuje fiksni utjecaj pasmine i sezone janjenja, dok je stadij laktacije modeliran koristeći Legendre funkciju četvrtog stupnja ugniježđenu unutar rednog broja laktacije i veličine legla. Direktni aditivni genetski utjecaj, stado, interakcija stado-dan kontrole i permanentni utjecaj okoliša unutar laktacije uključeni su u model kao slučajni utjecaji. U statističkom modelu za procjenu sadržaja mliječne masti i bjelančevina, te broja somatskih stanica korišteni su isti utjecaji samo što je utjecaj veličine legla modeliran kao fiksni utjecaj s razredima.

Na osnovi procjenjene UV za količinu mliječne masti i bjelančevina računa se i tzv. indeks mliječnosti. U indeksu je ekonomska težina za količinu bjelančevina dvaput veća nego za mliječnu mast. Pored apsolutnih vrijednosti, UV za svako svojstvo se standardiziraju na srednju vrijednost 100 uz standardnu devijaciju od 12 bodova. Životinje bolje od prosjeka imaju standardiziranu UV iznad 100 bodova. Za svaku životinju se, pored apsolutne i standardizirane UV navedenih svojstava izračunava i pouzdanost procjene UV.

Genetski trendovi za svojstva mliječnosti i broja somatskih stanica

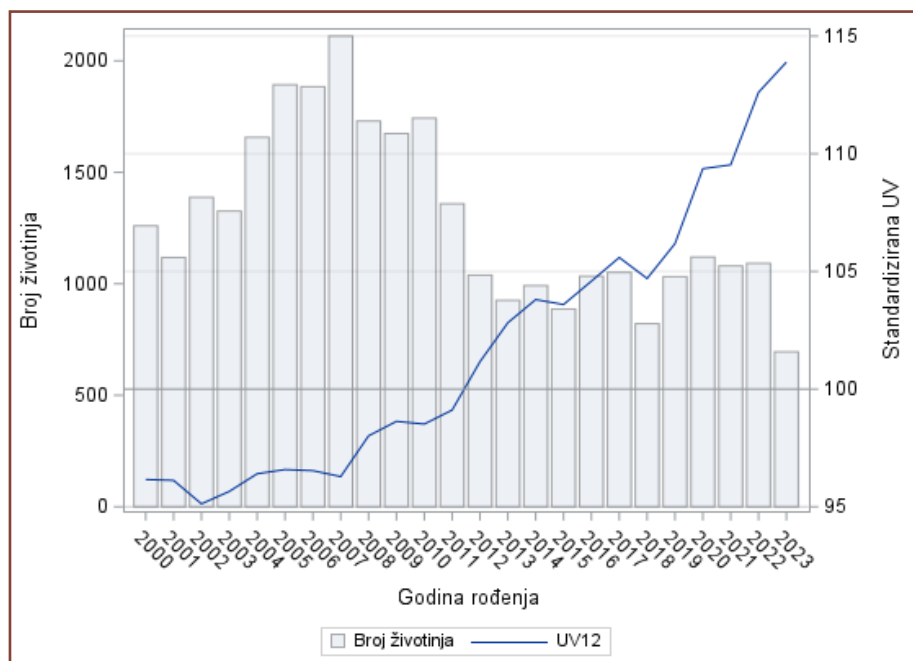
Genetski trendovi za svojstva mliječnosti izračunati su kao prosječna UV po godini rođenja i prikazani odvojeno po pasmini za životinje sa službenom UV (minimalna točnost procjene UV od 50 %). Na grafikonima od 38. do 42. su prikazane standardizirane UV (UV12) gdje se vrijednost od 100 smatra prosjekom, a sve iznad 100 označava napredak. Kod alpina i sanske pasmine koza vidljiv je pozitivan genetski trend za svojstva dnevne količine mlijeka, masti, bjelančevina te indeksa mliječnosti, dok je genetski trend za svojstva sadržaja masti i bjelančevina konstantan u promatranom periodu što ukazuje da se selekcija uglavnom odnosi na povećanje količine mlijeka, masti i bjelančevina. Genetski trendovi za svojstvo indeksa mliječnosti kao i za svojstvo broja somatskih stanica alpina i sanske pasmine koza su pozitivni. To ukazuje da se uspješno provodi selekcija na povećanje mliječnosti te na smanjenje broja somatskih stanica kao indikatora otpornosti na mastitis.

Grafikon 16 - Genetski trend za svojstva mliječnosti kod alpina i sanske pasmine koza

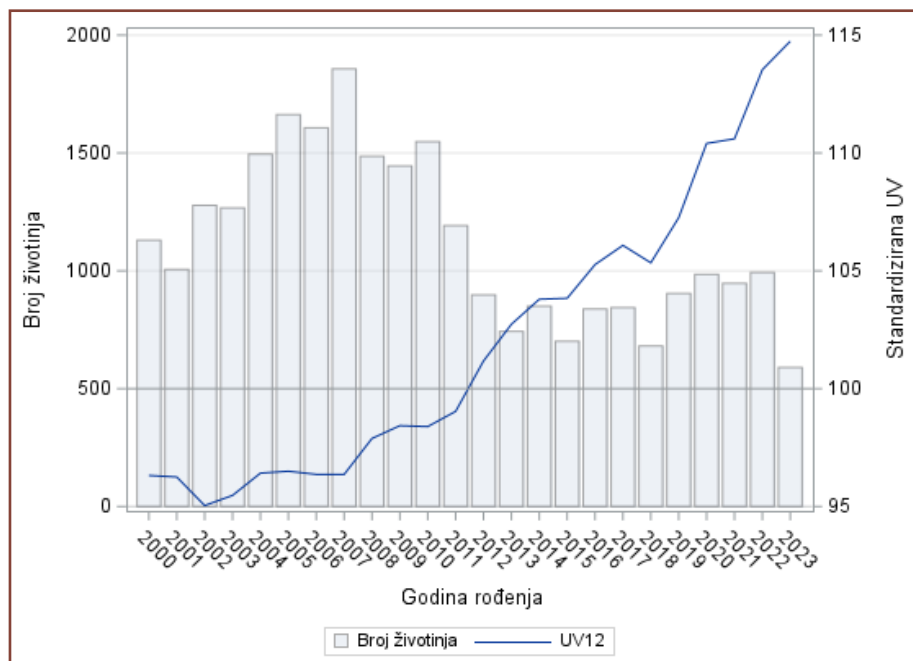
Izvor: HAPIH

Grafikon 17 - Genetski trend za svojstvo indeks mliječnosti za pasminu koza alpina

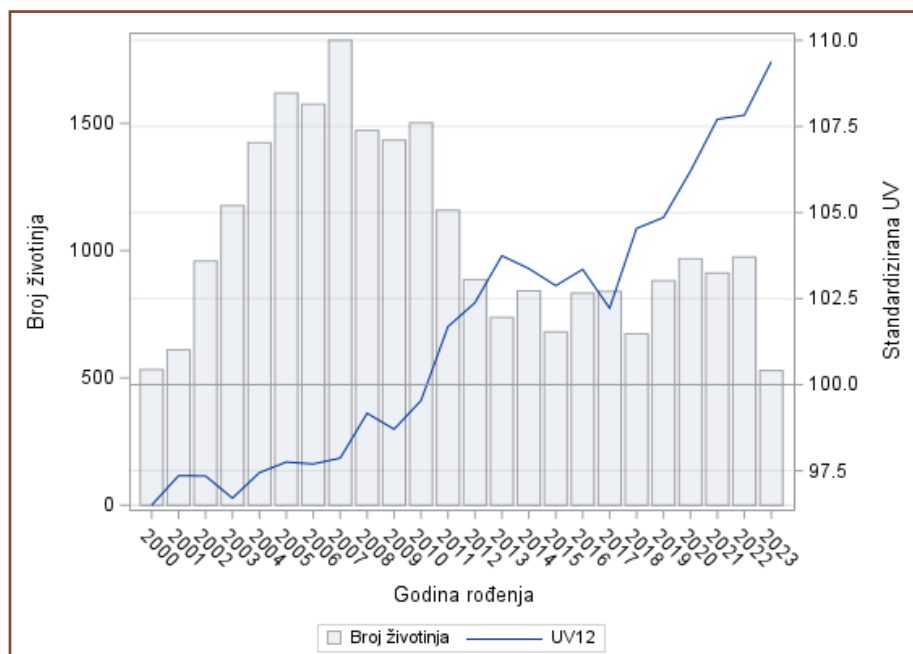
Izvor: HAPIH

Grafikon 18 - Genetski trend za svojstvo indeks mliječnosti za sansku pasminu koza

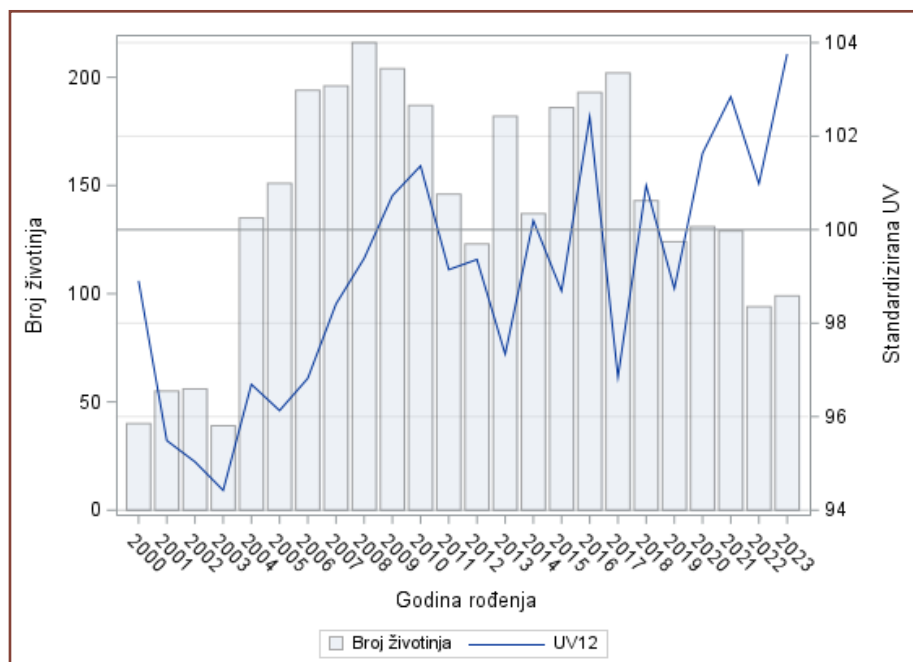
Izvor: HAPIH

Grafikon 19 - Genetski trend za svojstvo broja somatskih stanica za pasminu koza alpina

Izvor: HAPIH

Grafikon 20 - Genetski trend za svojstvo broja somatskih stanica za sansku pasminu koza

Izvor: HAPIH

3.

OSTALE AKTIVNOSTI I DOGAĐANJA

ZDRAVKO BARAĆ IMENOVAN IZVRŠNIM DIREKTOROM HRVATSKOG SAVEZA UZGAJIVAČA OVACA I KOZA

U ponedjeljak, 10. 2. 2025. u Zagrebu se sastao Upravni odbor Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza koji je raspravljao po više točaka dnevnog reda, a svakako najvažnija među njima bila je, po prvi put, imenovanje izvršnog direktora Saveza.

Predsjednik Tomislav Vidas je nakon otvaranja ove točke naglasio da drži kako je ovo iznimno važna točka, budući da se po prvi puta u Savezu zapošljava profesionalac, i to na radnom mjestu izvršnog direktora Saveza. Predsjednik Saveza Tomislav Vidas istaknuo je da kao kandidata predlaže doc. dr. sc. Zdravka Baraća te da je on kandidaturu i prihvatio. Naglašava kako se radi o osobi koja je čitav niz godina prisutna u sektoru stočarstva u RH, a značajan

angažman ostvario je i u sektoru ovčarstva i kozarstva te u radu samog Saveza.

Nakon toga se Barać predstavio Upravnom odboru gdje je naglasio da je od 1997. do danas svoj čitavi radni vijek proveo ili u Hrvatskoj poljoprivrednoj agenciji ili u Ministarstvu poljoprivrede. Od 2000. do 2009. je u HPA vodio Odjel za ovčarstvo i kozarstvo, a u razdoblju od 2009. do danas sveukupno 7,5 godina proveo je kao ravnatelj Hrvatske poljoprivredne agencije te u Ministarstvu poljoprivrede sveukupno 7 godina vodeći kao pomoćnik ministra ili kao ravnatelj Upravu za stočarstvo i kvalitetu hrane. Naglašava da mu je mjesto izvršnog direktora u OV-KO SAVEZU, gdje drži da može značajno pomoći i u razvoju Saveza ali i cijelog sektora ovčarstva i kozarstva, istinski novi izazov u karijeri.

Naglasio je Barać da je 2005. godine bio inicijator osnivanja Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza, te vodio osnivačku skupštinu do izbora prvih tijela Saveza. U nekoliko navrata je volonterski obnašao dužnost glavnog tajnika Saveza. Glavni je urednik Ovčarsko kozarskog lista svih 112 dosadašnjih izdanja. Bio je predsjednik Radne skupine za kontrolu proizvodnosti koza pri ICAR-u, član Radne skupine za kontrolu proizvodnosti ovaca također pri ICAR-u, potpredsjednik Europske federacije za stočarsku proizvodnju (EAAP).

Dobro je upoznat i s većinom problema s kojima se susreću uzgajivači ovaca i koza te vjeruje da će ih uz potporu Upravnog odbora uspješno rješavati. Naglasio je da će Savez kao priznato uzgojno udruženje ulagati više napora u vidljivost dobrih uzgojnih rezultata po pasminama ističući posebnosti unutar svake pasmine. Također, treba napraviti dobru analizu s kolegama iz HAPIH kako bi se utvrdio pad broja uzgojno valjanih ovaca i koza. Drži da se dobrim modelom edukacija i informiranja može privući uzgajivače u provedbu uzgojnih programa. Također, Savez mora biti stalno uključen u svrstavanje sektora ovaca i koza u sve investicijske financijske programe, intervencije i sl., jer samo se investicijama može doći do konkretnijih poboljšanja po pitanju modernizacije, digitalizacije i unaprjeđenja ovčarstva i kozarstva. I za kraj, ono najvažnije Savez će kontinuirano raditi na privlačenju mladih uzgajivača u sektor ovčarstva i kozarstva.

Članovi Upravnog odbora iskazali su zadovoljstvo budući da drže kako će se na ovaj način, angažmanom profesionalca, stručnjaka iz sektora stočarstva, ovčarstva i kozarstva omogućiti kvalitetniji razvoj Saveza i sektora u budućnosti, a na korist cjelokupnog hrvatskog ovčarstva i kozarstva, te su jednoglasno podržali sklapanje ovog angažmana.

Doc. dr. sc Zdravko Barać je na mjesto izvršnog direktora Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza stupio s danom 19. veljače 2025. godine.

U Gudovcu pored Bjelovara je od 5. do 7. rujna 2025. godine održan 32. po redu Jesenski međunarodni bjelovarski sajam, na kojem je sudjelovalo preko 300 izlagača iz raznih grana poljoprivrede, gospodarstva, obrtništva i turizma Republike Hrvatske, ali i susjednih zemalja. U okviru Jesenskog međunarodnog bjelovarskog sajma održana je i 32. Državna stočarska izložba koja predstavlja mjesto gdje se tradicionalno prezentiraju trendovi modernog stočarstva i uzgoja domaćih životinja.

Na državnoj izložbi sudjelovalo je gotovo 200 izlagača sa više od 400 grla/kljunova u 33 pasmine uzgojno valjanih domaćih životinja od čega je u ovčarskom i kozarskom dijelu predstavljeno 9 pasmina ovaca (ukupno 68 grla), te 2 pasmine koza s ukupno 20 grla.

U ovčarskom dijelu izložbe grla su prilikom ocjenjivanja i dodjeljivanja nagrada podijeljena u 3 zasebne kategorije: konvencionalne pasmine/inozemne pasmine – hrvatski uzgoj, hrvatske izvorne i ugrožene pasmine, te romanovska pasmina – hrvatski uzgoj.

U kozarskom dijelu izložbe nagrade su se dodjeljivale u 2 kategorije: konvencionalne pasmine/inozemne pasmine – hrvatski uzgoj i hrvatske izvorne i ugrožene pasmine.

Diplome, šampionska zvona i prigodne nagrade su uzgajivačima najbolje ocijenjenih grla dodijelili predsjednik Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza Tomislav Vidas, izvršni direktor Saveza doc. dr. sc. Zdravko Barać, voditelj Centra za stočarstvo u HAPIH-u dr. sc. Zdenko Ivkić te njegovi suradnici iz HAPIH-a dr. sc. Drago Solić, Mladen Molnar, dipl. ing. agr. i Davor Pašalić, dr. vet. med.

KOZE

ŠAMPIONSKO GRLO U KOZARSKOM DIJELU IZLOŽBE

UZGAJIVAČ: ZLATNI KOMPAS

ZA ŠAMPIONSKO GRLO HR 740477100 – PASMINA ALPINA

JARČEVI KONVENCIONALNIH PASMINA

Uzgajivač: Denis Petermanec, prvonagrađeni jarac HR 240479851, pasmina alpina

Uzgajivač: Matija Poljan, drugonagrađeni jarac HR 640523183, pasmina alpina

Uzgajivač: Krunoslav Čičko, trećenagrađeni jarac HR 340479662, pasmina alpina

KOLEKCIJE JARICA KONVENCIONALNIH PASMINA

Uzgajivač: Matija Poljan, prvonagrađena kolekcija, pasmina alpina

Uzgajivač: Denis Petermanec, drugonagrađena kolekcija, pasmina alpina

Uzgajivač: Zlatni Kompas, trećenagrađena kolekcija, pasmina alpina

NAJBOLJE GRLO U KOLEKCIJI IZVORNIH I UGROŽENIH PASMINA KOZA

Uzgajivač: Damjan Jelenković, najbolje grlo HR 840484873, pasmina istarska koza

OVCE

ŠAMPIONSKO GRLO HRVATSKIH IZVORNIH I UGROŽENIH PASMINA

UZGAJIVAČICA: VANESA MURTIĆ, ŠAMPIONSKO GRLO OVAN HR 532838345 (PASMINA ISTARSKA OVCA)

ŠAMPIONSKO GRLO OSTALIH KONVENCIONALNIH PASMINA

UZGAJIVAČ: MILOMIR UZELAC, ŠAMPIONSKO GRLO OVAN HR 332675761, PASMINA MERINOLANDŠAF

KOLEKCIJA OVNOVA IZVORNIH I UGROŽENIH PASMINA

Uzgajivačica: Vanesa Murtić, prvonagrađeni ovan HR 532838345
(pasma istarska ovca)

Uzgajivač: Slavomir Balić, drugonagrađeni ovan HR 632925929
(pasma cigaja)

KOLEKCIJE OVACA – IZVORNE I UGROŽENE PASMINE

Uzgajivač: Slavomir Balić, prvonagrađena kolekcija, pasma cigaja

Uzgajivačica: Vanesa Murtić, drugonagrađena kolekcija,
pasma istarska ovca

OVNOVI KONVENCIONALNIH PASMINA

Uzgajivač: Drago Sviljković, prvonagrađeni ovan HR 132603976,
pasma solčavsko-jezerska

Uzgajivačica: Rahela Buban, drugonagrađeni ovan HR 333539081

Uzgajivač: Mladen Čižmešinkin, trećenagrađen ovan HR 233415505,
pasma dorper

KOLEKCIJE OVACA – KONVENCIONALNE PASMINE

Uzgajivač: Vedran Merc, prvonagrađena kolekcija ovaca, pasma lakon

Uzgajivačica: Marijana Repustić, drugonagrađena kolekcija ovaca,
pasma safolk

Uzgajivač: Rodoljub Džakula, trećenagrađena kolekcija ovaca,
pasma merinolandsšaf

KOLEKCIJE OVACA ROMANOVSKJE PASMINE

Uzgajivač: Mario Fabijanac, prvonagrađena ovca HR 932881563

Uzgajivač: Mario Fabijanac, drugonagrađena ovca HR 332939785

Uzgajivačica: Kristina Banić, trećenagrađena ovcu HR 332910614

KOLEKCIJE MLADIH OVNOVA ROMANOVSKJE PASMINE

Uzgajivačica: Kristina Banić, prvonagrađeni ovan HR 233439719

Uzgajivač: Mario Fabijanac, drugonagrađeni ovan HR 433588212

Uzgajivač: Mario Fabijanac, trećenagrađeni ovan HR 433588220

KOLEKCIJE ŠILJEŽICA ROMANOVSKJE PASMINE

Uzgajivačica: Kristina Banić, prvonagrađena šilježica HR 63439730

Uzgajivač: Mario Fabijanac, drugonagrađena šilježica HR 333588293

Uzgajivačica: Kristina Banić, trećenagrađena šilježica HR 93343980

KOLEKCIJA OVACA ROMANOVSKJE PASMINE

Uzgajivač: Mario Fabijanac, prvonagrađena kolekcija

Uzgajivačica: Kristina Banić, drugonagrađena kolekciju

Uzgajivač: Nenad Seleš, trećenagrađena kolekciju

KOLEKCIJA OVNOVA ROMANOVSKJE PASMINE

Uzgajivač: Mario Fabijanac, prvonagrađeni ovan HR 93416526

Uzgajivačica: Kristina Banić, drugonagrađeni ovan HR 332612970

OKRUGLI STOL O AKTUALNOSTIMA U OVČARSTVU I KOZARSTVU (GUDOVAC)

Tijekom Jesenskog bjelovarskog sajma u Gudovcu, u nedjelju, 7. 9. 2025. godine održan je okrugli stol na temu aktualnosti u sektoru ovčarstva i kozarstva. Okruglom stolu su, uz uzgajivače ovaca i koza, prisustvovali predstavnici Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva – MPŠR, Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu te rukovodstvo Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza.

Dr. sc. Danijel Mulc je ispred MPŠR održao uvodno izlaganje kojim je predstavio sve mjere koje Ministarstvo provodi, a od značaja su za sektor ovčarstva i kozarstva, s posebnim naglaskom na dva nova programa – za obnovu narušenog proizvodnog potencijala u sektorima proizvodnje mesa i mlijeka.

Tom prilikom predsjednik Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza Tomislav Vidas je istaknuo od ranije poznati stav Saveza da su iznosi po grlu u tim programima nedostadni bilo za uzgoj bilo za kupovinu novih grla s ciljem povećanja stada te se traži da se ti iznosi usklade sa stvarnim tržišnim troškovima, bilo kupovine bilo uzgoja novih grla. Naglasio je da je na nedavno održanom sastanku bilo zaključeno da će se ti iznosi uskladiti sa stvarnim, realnim troškovima kupovine ili uzgoja.

Također izvršni direktor Saveza doc. dr. sc. Zdravko Barać je ovom prilikom istaknuo trenutno najvažnije zahtjeve Saveza prema MPŠR:

- Savez je uputio dopis u Ministarstvo poljoprivrede sa zahtjevima u svezi bolesti plavog jezika, i to da se sektor informira o broju registriranih slučajeva bolesti plavog jezika, da se osiguraju dostatne količine cjepiva za bolest plavog jezika (serotip 8) i u konačnici za one uzgajivače koji žele cijepiti, da usluga cijepjenja kao i samo cjepivo budu besplatni za uzgajivače ovaca i koza;
- Traži se u izmjenama proizvodno vezane potpore za ovce i koze PVP-a za ovce i koze ciljani iznos od 20 eura po ovci i kozi;
- Traži se u sustav potpore za iznimno osjetljive sektore uključivanje sektora proizvodnje ovčjeg i kozjeg mlijeka;
- Pozdravlja se što je MPŠR prihvatilo inicijativu Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza o izradi programa potpore za nabavu opreme za male obiteljske sirane koje prerađuju na gospodarstvu proizvedeno ovčje i kozje mlijeko.

Predstavnik MPŠR dr. sc. Danijel Mulc zamoljen je da sve iznesene zaključke i zahtjeve prenese nadležnim službama u sklopu Ministarstva.

23. IZLOŽBA PAŠKE OVCE I PAŠKOG SIRA

Dana 20. lipnja 2025. godine, održana je 23. Izložba paške ovce i Paškoga sira koju su pod pokroviteljstvom Ministarstva poljoprivrede i Grada Novalje organizirali Udruga ovčara i proizvođača paškog sira Grada Novalje „Zaglava“, Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza i Udruga proizvođača paškog sira otoka Paga.

Svojim angažmanom ovogodišnju manifestaciju su podržali predsjednik Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza Tomislav Vidas, načelnik sektora u HAPIH-u dr. sc. Drago Solić, rukovoditeljica područnog ureda Zadarske županije iz Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu Dolores Barač, dipl. ing. i prof. dr. sc. Ante Kasap s Agronomskog fakulteta u Zagrebu, i mnogi drugi.

Prilikom svečanog otvaranja manifestacije, izaslanik potpredsjednika VRH i ministra poljoprivrede Davida Vlajčića, i ujedno ravnatelj Uprave za stočarstvo i kvalitetu hrane dr. sc. Mato Čačić pozdravio je nazočne i ukratko predstavio sve programe Ministarstva od interesa za uzgoj ovaca u RH. Domaćin izložbe, predsjednik Udruge ovčara i proizvođača paškog sira Grada Novalje „Zaglava“ Marko Škunca naglasio je važnost zajedničke suradnje svih spomenutih udruga i ključnu podršku institucija kako bi se ista kvalitetno održala i zadržala dosadašnju prepoznatljivost. Gradonačelnik Grada Novalje Ivan Dabo istaknuo je važnost ove manifestacije, kako za grad tako i za cjelokupno paško ovčarstvo.

Uz izlagače ovaca koji sa svojim stadima sudjeluju u provedbi uzgojnog programa (matična stada) degustaciju sireva omogućili su brojni otočki sirari: Paška Sirana d.d. Pag, MIH sirana Kolan, OPG Vidas, Novalja, OPG Zubović, Kolan, Sirana Gligora d.o.o. Kolan, OPG Oštarić Kolan, OPG Čemeljić, Kolan.

Stručno povjerenstvo za ocjenu izložbenih grla odlučilo je da nagrada za najbolju kolekciju ovaca na izložbi pripada uzgajivaču Đovaniju Fabijaniću iz Šimuna, nagrada za najboljeg ovna Šimi Dokozi iz Paga, a šampionskim grlom ovogodišnje izložbe proglašen je ovan uzgajivača Zvonka Kustića iz Kustića.

NAGRAĐENI UZGAJIVAČI:

ŠAMPIONSKO GRLO IZLOŽBE:

OVAN ŽB HR 632922059, UZGAJIVAČ ZVONKO KUSTIĆ, KUSTIĆI,

KOLEKCIJE OVACA

1. NAGRADA: ĐOVANI FABIJANIĆ, ŠIMUNI
2. NAGRADA: ŠIME DOKOZA, PAG
3. NAGRADA: MARKO ŠKUNCA, NOVALJA

OVNOVI

1. NAGRADA: ŠIME DOKOZA, PAG, OVAN ŽB HR 932330785
2. NAGRADA: IVAN KUSTIĆ, CASAKA, OVAN ŽB HR 633150461
3. NAGRADA: ŠIME ŠUPRAHA, MANDRE, OVAN ŽB HR 233335364

15. IZLOŽBA LIČKE PRAMENKE (JESEN U LICU)

U Gospiću je 4. listopada 2025. godine, u sklopu manifestacije „Jesen u Lici“ održana tradicionalna stočarska izložba. Organizator izložbe je bila Ličko-senjska županija, pokrovitelj Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, a suorganizatori Centar za stočarstvo Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu (HAPIH) i uzgojna udruženja – Udruga uzgajivača buše i Udruga uzgajivača ovaca ‘Lika’, članica Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza.

U sklopu ove stočarske izložbe održan je 10. Kup mladih uzgajivača (Bambino kup), 5. Državna izložba buše i 15. Izložba ličke pramenke.

Na 15. Izložbi ličke pramenke sudjelovalo je 28 grla u sedam kolekcija. Odabir grla obavili se djelatnici Centra za stočarstvo HAPIH-a (Područni ured Gospić) i predstavnici Udruge uzgajivača ovaca ‘Lika’. Povjerenstvo za ocjenu činili su: Darko Jurković, Davor Korečić, Dolores Barać i Tome Matanić. Nagrađeni uzgajivači prema kolekciji su:

Kolekcija ovnova – 1. HR 232937086, uzgajivačica Barbara Kučan; 2. HR 932719185, uzgajivač Josip Župan; 3. HR 232926881, uzgajivač Milan Knežević.

Kolekcija ovaca – 1. Karlo Butorac; 2. Ante Starčević; 3. Josip Mandekić.

Šampionskim grlom izložbe proglašen je ovan HR 132932697, uzgajivača Zdene Ramljaka.

Uz čestitke, prigodne poklone nagrađenim uzgajivačima uručili su i izvršni direktor Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza doc.dr.sc. Zdravko Barać i pročelnica Upravnog odjela za poljoprivredu i turizam Ličko-senjske županije Marijana Lulić. HAPIH je šampionska grla buše i ličke pramenke nagradio šampionskim zvonima, koja su ispred HAPIH-a uručili načelnik Sektora područnih ureda Mladen Molnar i Zrinko Mikić voditelj Odjela za govedarstvo i Darko Jurković, voditelj Odjela za ovčarstvo, kozarstvo i male životinje.

27. SAVJETOVANJE UZGAJIVAČA OVACA I KOZA

„27. savjetovanje uzgajivača ovaca i koza u Republici Hrvatskoj” i „26. izložba hrvatskih ovčjih i kozjih sireva” održani su u Poreču, 20. i 21. listopada 2025. godine u organizaciji Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza i Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu. Oko 150 sudionika su odslušali niz predavanja koja su održali stručnjaci s Agronomskog fakulteta u Zagrebu, Veterinarskog fakulteta u Zagrebu, Fakulteta agrobiotehničkih znanosti iz Osijeka, Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza i Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu – HAPIH. Održana je i panel rasprava na uvijek aktualnu temu o budućim izgledima ovčarstva i kozarstva u Republici Hrvatskoj. Pokrovitelji ovogodišnjeg Savjetovanja i Izložbe sireva bili su Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva – MPŠR i Istarska županija.

Aktivnosti institucija u sektoru ovčarstva i kozarstva (AZRRI, SAVEZ, HAPIH), utjecaji na teksturu sira, pašni tov janjadi, važnost prve laktacije, preporuke za izlučivanje, korištenje genomskih podataka, bolesti, hranidba ovaca i koza bile su teme „27. savjetovanja uzgajivača ovaca i koza u Republici Hrvatskoj” i „26. izložbe hrvatskih ovčjih i kozjih sireva” održanih 20. i 21. listopada 2025. godine u Poreču, a koji su okupili oko 150 sudionika, većinom uzgajivača ovaca i koza.

Pozdravne riječi uputili su predsjednik Saveza Tomislav Vidas, izvršni direktor Saveza i ujedno predsjednik organizacijskog odbora doc. dr. sc. Zdravko Barać, pomoćnik ravnatelja HAPIH-a dr. sc. Zdenko Ivkić, Graciano Prekalj u ime Istarske županije te izaslanik ministra poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, državni tajnik Zdravko Tušek, dipl. ing., koji je ujedno svečano otvorio savjetovanje i izložbu.

20 GODINA RADA SAVEZA

Budući da Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza ove godine obilježava 20 godina svoga rada, Savjetovanje je bila izvršna prilika za odavanje zahvalnosti svima onima koji su u proteklih 20 godina pružili značajan doprinos u unaprjeđivanju rada Saveza. Predsjednik Saveza Tomislav Vidas i izvršni direktor Saveza doc. dr. sc. Zdravko Barać predali su zahvalnicu pojedincima i institucijama s kojima Savez godinama ostvaruje izvrsnu suradnju.

STRUČNA IZLAGANJA I PANEL RASPRAVA O BUDUĆNOSTI SEKTORA

Program Savjetovanja se svake godine dogovara u suradnji sa uzgajivačima, kako putem tijela Saveza, tako i putem postavljenih pitanja uredništvu „Ovčarsko-kozarskog lista”, pa na taj način uzgajivači ovaca i koza aktivno sudjeluju u odabiru tema predavanja koja su po njima od najvažnijeg interesa za uspješnost njihove proizvodnje. Savjetovanje nije mjesto na kojem se samo putem predavanja želi prenijeti znanje uzgajivačima, već je naglasak dan na vremenu između predavanja kada sudionici međusobno izmjenjuju iskustva, te razgovaraju sa predavačima o problemima koji se javljaju u njihovom stadu, vezanima uz hranidbu, reprodukciju, bolesti, proizvodnju mesa, mlijeka i sira.

Savjetovanje se još jednom potvrdilo kao središnje mjesto godišnjeg okupljanja sudionika ovčarske i kozarske proizvodnje u RH, mjesto razmjene iskustava i stjecanja novih znanja, čija primjena pridonosi kvalitetnijoj i ekonomičnijoj proizvodnji.

Sudionici savjetovanja su imali mogućnost odslušati niz interesantnih i stručno aktualnih predavanja, a sva izlaganja, koja su održali naši vodeći stručnjaci iz različitih područja ovčarske i kozarske proizvodnje, objavljena su u Zborniku predavanja. Predstavljena su slijedeća predavanja:

- Prof. dr. sc. Zoran Grgić: Stanje i politika razvoja sektora ovčarstva i kozarstva u EU
- Prof. dr. sc. Samir Kalit: Rezultati i dojmovi ocjenjivanja sireva i dodjela priznanja proizvođačima nagrađenih sireva
- Gordan Šubara, dr. vet. med.: Aktivnosti Istarske županije i Agencije za ruralni razvoj Istre u zaštiti i očuvanju istarske koze i istarske ovce
- Doc. dr. sc. Zdravko Barać: Što je novo u Hrvatskom savezu uzgajivača ovaca i koza?
- Dr. sc. Dragan Solić: Aktivnosti HAPIH-a u sektoru ovčarstva i kozarstva RH
- Prof. dr. sc. Samir Kalit: Kako uvjeti i način proizvodnje oblikuju teksturu sira i dovode do pogrešaka
- Prof. dr. sc. Boro Mioč: Pašni tov janjadi: prednosti i nedostaci
- Prof. dr. sc. Velimir Sušić: Prva laktacija kao pokazatelj buduće proizvodnje mlijeka u stadu
- Prof. dr. sc. Ante Kasap: TEŠKE ODLUKE – preporuke za izlučivanje uvažujući ekonomičnost proizvodnje i selekcijski napredak stada
- Dr. sc. Marija Špehar: Genomski podaci u funkciji boljeg modeliranja genetskih veza između životinja
- Ljupka Maltar, dr. vet. med. Plavi jezik, bruceloza, kuga malih preživača – kako se zaštititi?
- Prof. dr. sc. Goran Kiš: Smjernice za hranidbu mliječnih ovaca prema fazama proizvodnog ciklusa
- Prof. dr. sc. Zvonko Antunović: Primjena boba u hranidbi ovaca i koza

Zbornik sa svim održanim predavanjima dostupan je na internetskoj stranici Saveza: <https://ovce-koze.hr/nas-rad/izdavanje-strucne-literature/>

Prvog dana „27. savjetovanja uzgajivača ovaca i koza u RH” održana je i panel rasprava na temu „Aktualnosti i budući izgledi ovčarstva i kozarstva u RH” na kojoj su pod moderiranjem dr. sc. Marije Špehar, iz Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu svoje stavove iznijeli predstavnici MPŠR (dr. sc. Mato Čačić), HAPIH-a (dr. sc. Zdenko Ivkić), Agronomskog fakulteta iz Zagreba (prof. dr. sc. Boro Mioč i prof. dr. sc. Zoran Grgić) i Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza (Tomislav Vidasa i doc. dr. sc. Zdravko Barać).

26. IZLOŽBA HRVATSKIH OVČJIH I KOZJIH SIREVA IZ MINI SIRANA

U organizaciji Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza i Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu, u Poreču je 20. i 21. 10. 2025. održano „27. savjetovanje uzgajivača ovaca i koza u RH“, a 20. 10. 2025. održana je i „26. izložba hrvatskih ovčjih i kozjih sireva“. Pokrovitelji ovogodišnjeg Savjetovanja i Izložbe sireva bili su Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva – MPŠR i Istarska županija.

Šampionom ovčjih sireva proglašen je PAŠKI SIR proizvođača OPG VIDAS iz Novalje na Pagu (Tomislav Vidas), a šampionom kozjih sireva proglašen je SVJEŽI KOZJI SIR proizvođača OPG Koze&mi iz Donjeg Kraljevca (Krunoslav Čičko).

Rezime je to ovogodišnjeg ocjenjivanja na kojem su se bodovali izgled, boja, presjek, konzistencija, miris i okus i na kojem je sudjelovalo 18 izlagača s ukupno 35 proizvoda, od kojih je zbog vrhunske kvalitete nagrađeno njih čak 30 (14 zlatnih medalja, 10 srebrnih medalja i 6 brončanih medalja).

Predsjednik ocjenjivačkog povjerenstva prof. dr. sc. Samir Kalit, je predstavljajući rezultate i dojmove ocjenjivanja istaknuo vrlo visoku kvalitetu pristiglih mliječnih proizvoda od kojih je gotovo 50 % zaslužilo zlatnu plaketu! Istaknuo je, također, kako uvijek ima prostora za napredak osobito kod novih proizvođača.

To je upravo i cilj ovoga ocjenjivanja koje osim natjecateljske dimenzije, dodjele nagrada ima i edukativnu dimenziju kojom se nastoji ukazati na mogućnosti unaprjeđenja proizvoda odnosno načine za daljnje pomake u podizanju kvalitete.

Plakete i prigodne šampionske tanjure, proizvođačima najbolje ocijenjenih proizvoda uručili su predstavnici organizatora i pokrovitelja.

Katalog ocijenjenih i izloženih sireva dostupan je na internetskoj stranici Saveza: <https://ovce-koze.hr/wp-content/uploads/2025/10/Katalog-sireva.pdf>

ZASTUPANJE STAJALIŠTA I INTERESA HRVATSKIH UZGAJIVAČA OVACA I KOZA

Savez zastupa, promovira i štiti stajališta i interese hrvatskih uzgajivača ovaca i koza redovito sudjelujući u radnim (stručnim) tijelima koje osnivaju Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva i druga tijela državne ili lokalne uprave, sastajući se s odgovornim osobama u Ministarstvu poljoprivrede, reagirajući na objavljene dokumente u postupku e-savjetovanja i drugo.

Rukovodstvo Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza, dana 7. srpnja 2025. godine, na temu aktualnosti u sektoru ovčarstva i kozarstva u RH, sastalo se s potpredsjednikom Vlade RH i ministrom poljoprivrede, šumarstva i ribarstva Davidom Vlajčićem.

Savez su ovom prilikom predstavljali predsjednik Tomislav Vidas, potpredsjednici Josip Antunović i Vinko Sičaja, član Upravnog odbora Vedran Macan i izvršni direktor Saveza Zdravko Barać, dok su uz ministra Vlajčića sastanku prisustvovali kolege iz Uprave za stočarstvo i kvalitetu hrane, ravnatelj Uprave Mato Čačić, voditelj Službe za govedarstvo, ovčarstvo i kozarstvo Danijel Mulc te voditeljica Odjela za ovčarstvo i kozarstvo Tatjana Sinković

Tijekom godine Savez se je kroz različite oblike (sastanci u Ministarstvu poljoprivrede, reagiranja na e-savjetovanju, priopćenja i dr.) zauzimao za niz važnih tema koje su od značaja za položaj hrvatskih uzgajivača ovaca i koza. Izdvajamo najvažnije:

- 1) Izmjene uvjeta i visina potpore za proizvodno vezane potpore za ovce i koze (traži se povećavanje iznosa, smanjivanje administracije),
- 2) Investicijski natječaji za sektor ovčarstva i kozarstva (traži se zaseban natječaj za uzgajivače ovaca i koza),
- 3) Uključivanje muznih ovaca i koza u sustav potpora za iznimno osjetljive sektore (traži se potpora na način kako to imaju proizvođači kravljeg mlijeka),
- 4) Programi potpore za obnovu narušenog proizvodnog potencijala u sektoru ovčarstva i kozarstva (tražen je veći iznos za ovce i koze),
- 5) Program potpore za male sirane koje prerađuju mlijeko s vlastitih gospodarstava (tražen je programa potpore)
- 6) Kritično ugrožene pasmine ovaca i koza (traži se mogućnost dodatne potpore za najugroženije kategorije),
- 7) Uređenje tržišta ovčjih i kozjih proizvoda
- 8) Snižavanje stope PDV-a na sir
- 9) Financiranje cjepiva protiv bolesti plavog jezika i drugo.

Detaljno izvješće o ovom sastanku dostupno je na internetskoj stranici Saveza. O svim ovim aktivnostima, sve detaljne informacije mogu se pronaći na internetskoj stranici Saveza.

SAVEZU SU ODOBRENI NOVI UZGOJNI PROGRAMI - ZA 6 PASMINA OVACA I JEDNU PASMINU KOZA

Godine 2019. Savezu je od strane Ministarstva poljoprivrede Rješenjem odobrena provedba uzgojnih programa za 17 pasmina ovaca (cigaja, creska ovca, dalmatinska pramenka, dubrovačka ovca – ruda, istarska ovca, krčka ovca, lička pramenka, paška ovca, rapska ovca, Ille de France, istočnofrizijska, Lacau-ne, Merinolandschaf, romanovska, solčavsko-jezerska, Suffolk i travnička pramenka), te 6 pasmina koza (alpina, sanska, burska, hrvatska šarena koza, hrvatska bijela koza i istarska koza).

Kako su nakon izdavanja ovog Rješenja u Republiku Hrvatsku uvezene nove pasmine radi daljnjeg uzgoja, Savez je izradio uzgojne programe i temeljem njih od Ministarstva poljoprivrede dobio novo Rješenje kojim mu se dodatno odobrava provedba uzgojnih programa za 6 pasmina ovaca (Texel, Kerry Hill, Berrichon du Cher, kamerunska ovca, Dorper, Clun Forest) i 1 pasminu koza (Murciano-Granadina).

Dakle, s novim Rješenjem Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, od 6. listopada 2025., Savez sveukupno odgovara za provedbu uzgojnih programa za 23 pasmine ovaca i 7 pasmina koza koje se uzgajaju u Republici Hrvatskoj.

UPRAVNI ODBOR I SKUPŠTINA SE REDOVITO SASTAJALI U 2025. GODINI I DONOSILI ZAKLJUČKE I ODLUKE ZA DALJNJE UNAPRJEĐIVANJE RADA SAVEZA

Upravni odbor Saveza tijekom 2025. godine sastao se dva puta, dok je godišnja, redovita skupština Saveza održana 20 listopada u Poreču.

Donosimo najznačajnije zaključke i odluke održane Skupštine.

Izvešće o radu Saveza u proteklom jednogodišnjem razdoblju

Izvešće o radu Saveza predstavio je predsjednik Tomislav Vidas, koji je u svom izlaganju istaknuo kako je Savez svojim radom tijekom prošle godine ispunjavao statutarne ciljeve, a kao najvažnije ostvarene rezultate je naveo:

1. *Savez je pod mojim predsjedavanjem održao dvije sjednice Upravnog odbora na kojima su se donosile odluke od važnosti za sektor ovčarstva i kozarstva i za daljnje unaprjeđenje rada Saveza;*
2. *Savez je aktivno i kontinuirano nastavio s provedbom uzgojnih programa u populacijama ovaca i koza u Republici Hrvatskoj, a sukladno ovlaštenju kojeg je dobio od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. Uzgojni programi provode se temeljem ugovora kojeg je Savez potpisao s Hrvatskom agencijom za poljoprivredu i hranu (HAPIH);*
3. *Savez je ove godine dobio ovlaštenje za provedbu uzgojnih programa za 6 novih pasmina ovaca i jednu pasminu koza, što znači da sveukupno skrbi o provedbi uzgojnih programa za 30 pasmina ovaca i 7 pasmina koza;*
4. *O aktivnostima u provedbi uzgojnih programa i ove godine je publicirano Godišnje Izvešće;*
5. *Savez je, sukladno Statutu, od veljače ove godine po prvi put dobio profesionalno zaposlenu osobu na radnom mjestu izvršnog direktora, što će svakako značajno pozitivno djelovati na stručne aktivnosti u Savezu i na opću vidljivost Saveza u javnosti, u sektoru ovčarstva i kozarstva;*
6. *Savez je bio aktivno uključen u zastupanje interesa uzgajivača ovaca i koza (sastanak s ministrom poljoprivrede i višestruko uključivanje u e-savjetovanje za sve pravilnike i programe od interesa za sektor ovčarstva i kozarstva);*
7. *Savez je i ove godine nositelj organizacije, 27. po redu savjetovanja uzgajivača ovaca i koza i suorganizator „26. izložbe hrvatskih ovčjih i kozjih sireva“. U financijskom dijelu HAPIH je preuzeo troškove koji se odnose na ocjenjivanje sireva, plus 1.000 eura za pokriće dijela troškova predavača, što znači da je Savez (takva je situacija od prošle godine) u obvezi podmiriti veći dio troškova Savjetovanja negoli dosadašnjih godina;*
8. *Savez je publicirao 6 izdanja „Ovčarsko-kozarskog lista“ u proteklom jednogodišnjem razdoblju;*
9. *Savez je publicirao priručnik namijenjen uzgajivačima (2. izdanje priručnika „Uzgoj i selekcija ovaca i koza“);*
10. *Savez je sudjelovao u organizaciji ovogodišnje izložbe ovaca u Gudovcu, te u organizaciji nekoliko lokalnih izložbi ovaca (Novalja, Gospić);*
11. *Savez je u suradnji s Ministarstvom i HAPIH-om i ove godine tijekom sajma u Gudovcu organizirao panel raspravu o stanju i perspektivama sektora ovčarstva i kozarstva u Republici Hrvatskoj;*
12. *Savez je u posljednjih godinu dana značajno redizajnirao svoju internetsku stranicu kako bi bila vizualno prihvatljivija, ali ono što je još važnije sadržajno značajno bogatija. Istovremeno, Savez je započeo s kreiranjem*

i slanjem na e-mail adrese digitalnog newslettera OVCE-KOZE.HR s aktualnostima iz sektora ovčarstva i kozarstva.

Izveštaj predsjednika o radu Saveza Skupština je prihvatila jednoglasno.

Pregled provedbi uzgojnih programa u ovčarstvu i kozarstvu Republike Hrvatske

Izvršni direktor Saveza doc. dr. sc. Zdravko Barać je predstavio aktivnosti Saveza u provedbi uzgojnih programa u ovčarstvu i kozarstvu RH pri čemu je istaknuo da je Savez aktivno i kontinuirano nastavio s provedbom uzgojnih programa u populacijama ovaca i koza u RH, a sukladno ovlaštenju kojeg je dobio od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. Uzgojno-seleksijski rad kao i dosadašnjih godina provodio se u suradnji s Hrvatskom agencijom za poljoprivredu i hranu (HAPIH) kroz kontrolu proizvodnih osobina, kontrolu mliječnosti (ICAR), kontrolu reproduktivnih osobina i kroz provedbu performace testa u field uvjetima. U svom izvješću istaknuo je da je Savez i ovo godine pripremio Godišnje izvješće u kojem su ukratko predstavljeni rezultati provedbe uzgojnih programa po pasminama ovaca i koza.

Izvršni direktor je pod ovom točkom najavio osnivanje Odbora za praćenje provedbe uzgojnih programa koji će djelovati kao pomoćno i savjetodavno tijelo Saveza. Najavio je i izradu registra uzgajivača matičnih (uzgojno valjanih stada) koji će biti istaknut na internetskoj stranici Saveza.

Skupština je jednoglasno usvojila izvješće koje je predstavio izvršni direktor Saveza.

Izvešće o radu izvršnog direktora Saveza

Izvršni direktor Saveza doc. dr. sc. Zdravko Barać predstavio je izvješće o svom radu od veljače ove godine, od kako je započeo s radom u Savezu. Kao najvažnije aktivnosti koje je provodio naveo je:

- 1. Obavljene su sve potrebne pripremne radnje i pripremljeni radni materijali za održavanje jedne sjednice Upravnog odbora te Skupštine Saveza u Poreču 20. 10. 2025.;*
- 2. Publicirano je Godišnje izvješće Saveza za 2024. godinu, u kojem su na kratak i pregledan način prezentirane sve aktivnosti Saveza tijekom 2024. godine, s posebnim naglaskom na provedbu uzgojnih programa. Izvješće je dostupno i na internetskoj stranici Saveza;*
- 3. Ažurno su izdavani zootehnički certifikati za ovce i koze.*
- 4. Izradio sam 6 uzgojnih programa za ovce (Texel, Kerry Hill, Berrichon du Cher, kamerunska ovca, Dorper, Clun Forest) i jedan uzgojni program za pasminu koza (Murciano-Granadina) temeljem čega je Ministarstvo poljoprivrede donijelo rješenje kojim se ovi uzgojni programi prihvaćaju i kao takvi daju na provedbu Savezu.*
- 5. Pokrenuo sam aktivnosti za uspostavu Odbora za provedbu uzgojnih programa koji će djelovati kao savjetodavno stručno tijelo Saveza, sastavljeno od uzgajivača ovaca i koza i stručnjaka iz sektora ovčarstva i kozarstva;*
- 6. U svojstvu glavnog urednika skrbio sam o redovitom publiciranju „Ovčarsko-kozarskog lista“ koji je ujedno i glasilo Saveza;*

7. U svojstvu urednika pripremio sam za publiciranje novo izdanje priručnika-knjige „Uzgoj i selekcija ovaca i koza“ (2. izdanje).
8. Aktivno sam sudjelovao u organizaciji državne stočarske izložbe u Gudovcu;
9. U svojstvu predsjednika organizacijskog odbora sudjelovao sam u organizaciji „27. savjetovanja uzgajivača ovaca i koza“ i te kao član organizacijskog odbora „26. izložbe hrvatskih ovčjih i kozjih sireva“.
10. U svojstvu izvršnog direktora Saveza koordinirao sam održavanje panel rasprave na temu mogućnosti razvoja ovčarstva i kozarstva u RH, a koja je održana u Gudovcu za vrijeme održavanja jesenskog sajma.
11. Aktivno sam djelovao na prepoznatljivosti Saveza uključujući ga u sva ovčarsko-kozarska događanja kroz suradnju s drugim institucijama, prije svega sa Hrvatskom agencijom za poljoprivredu i hranu, s našim znanstvenim institucijama te s jedinicama lokalne samouprave (izložbe, okrugli stolovi, konferencije i sl).
12. U dogovoru sa Upravnim odborom reagirao sam u sustavu e-savjetovanja za sve programe i pravilnike koji su od interesa za uzgajivače ovaca i koza u RH te je upravo zahvaljujući prijedlogu Saveza, Ministarstvo poljoprivrede pokrenulo izradu programa potpore za sufinanciranje nabave nove opreme za male sirane koje prerađuju mlijeko proizvedeno na gospodarstvu;
13. U dogovoru sa Upravnim odborom aktivno sam bio uključen u pripremu sastanka s ministrom poljoprivrede koji je održan u lipnju ove godine;
14. Redovito je, najsvježijim vijestima, ažurirana web stranica Saveza,
15. U svojstvu urednika pripremao sam i skrbio o redovitom publiciranju i upućivanju na e-mail adrese newslettera Saveza sa svim aktualnostima iz sektora ovčarstva i kozarstva.

Izvešće izvršnog direktora Saveza je jednoglasno prihvaćeno.

Izvešće predsjednika Nadzornog odbora

Predsjednik Nadzornog odbora, Marko Škunca, dao je izvješće o radu Nadzornog odbora u kojem je istaknuto da Nadzorni odbor nije uočio nepravilnosti u funkcioniranju bilo kojeg tijela Saveza tijekom razdoblja od prošle sjednice Skupštine Saveza. Izvješće Nadzornog odbora je jednoglasno prihvaćeno.

Financijska izvješća saveza i Plan rada za 2026. godinu

Izvršni direktor Saveza je ukratko predstavio završno financijsko izvješće za 2024. godinu u kojem su iskazani pozitivni financijski rezultati. Predstavio je i prijedlog Plana rada Saveza za 2026. godinu naglasivši da će Savez i dalje obavljati sve glavne djelatnosti: 1) provedba uzgojnih programa; 2) izdavanje uzgojne dokumentacije; 3) izdavačka djelatnost – priručnici, Ovčarsko kozarski list, Godišnje izvješće; 4) edukativne aktivnosti – organiziranje savjetovanja i predavanja za uzgajivače; 5) promotivne aktivnosti – organiziranje izložbi ovaca i koza, ovčjih i kozjih sireva i dr. Uz Plan rada iznio je i prijedlog pratećeg Financijskog plana za 2026. godinu koji bi trebao biti dostatan za izvršenje svih planiranih aktivnosti.

Skupština je jednoglasno usvojila Financijsko izvješće za 2024. godinu; jednoglasno je usvojen Plan rada i Financijski plan za 2026. godinu te Odluka o načinu provođenja preraspodjela financijskog plana i o uvjetima za izmjene i dopune financijskog plana.

Izdavačke aktivnosti Saveza i web stranica

Ovčarsko-kozarski list postao je sastavni dio ponude za pojedinačne članove Saveza. Tijekom 2026. godine planira se publiciranje 6 izdanja Ovčarsko-kozarskog lista. Udruge članice i pojedinačni članovi slobodni su obratiti se putem maila savez@ovce-koze.hr i predlagati teme koje će se obrađivati u časopisu.

Savez će i u 2026. publicirati godišnje izvješće o svim provedenim aktivnostima.

Naglašeno je da je Savez ove godine u potpunosti redizajnirao svoju web stranicu, koja je sada sadržajno preglednija i informativnija, a grafički daleko atraktivnija.

Manifestacije u 2026. godini

Zaključeno je da se, uz potporu Saveza, nastavi s održavanjem izložbi ovaca i koza u Novalji, Gospiću i Gudovcu. Dobrodošla je organizacija lokalnih izložbi ovaca i koza i ovčjih i kojih proizvoda i u drugim mjestima, pri čemu će Savez pružiti svu moguću potporu lokalnim organizatorima.

Po pitanju održavanja „28. savjetovanja uzgajivača ovaca i koza u Republici Hrvatskoj” i „27. izložbe hrvatskih ovčjih i kozjih sireva” zaduženi su Upravni odbor i Stručna služba za utvrđivanje interesa jedinica lokalne i regionalne samouprave da budu pokrovitelji i tek nakon toga će se u konačnici odrediti mjesto Savjetovanja.

Izbor jednog člana Upravnog odbora

Kako je udruga Mrka zbog neaktivnosti prestala sa članstvom u Savezu te je njezin predstavnik također prestao s bilo kakvim aktivnostima u Savezu, a kako sukladno Statutu u tijela Saveza mogu biti birani samo predstavnici udruge članica Saveza, Skupština je na prijedlog predsjednika Saveza na upražnjeno mjesto za člana Upravnog odbora jednoglasno izabrala Domagoj Zlatara, uzgajivača koza i predstavnika Regionalne udruge kozara i ovčara – RUKA.

Izbor jednog člana Nadzornog odbora

Dosadašnji član Nadzornog odbora Josip Pap je zamolio da ga se iz osobnih razloga razriješi s pozicije u tom tijelu te je slijedom toga na prijedlog Udruge uzgajivača ovaca i koza Vukovarsko-srijemske županije na upražnjeno mjesto članice Nadzornog odbora jednoglasno izabrana Dejana Travica.

Vrijeme i mjesto održavanja iduće redovite godišnje Skupštine Saveza

Zaključeno je da će se iduća Skupština Saveza održati krajem listopada 2026. godine, u mjestu održavanja „28. savjetovanja uzgajivača ovaca i koza u Republici Hrvatskoj”.

POSTANI ČLAN

Od 4. 12. 2024. otvorena je mogućnost pristupanja u članstvo Saveza i pojedinačnim članovima. Naime, uz udruge članice Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza, od 2024. godine, temeljem Statuta Saveza, uvodi se i kategorija pojedinačnog člana, pri čemu članovima mogu postati i uzgajivači ovaca i koza, bez obzira jesu li fizičke ili pravne osobe, i bez obzira jesu li ili ne istovremeno i članovi neke od udruga članica Saveza.

Pristupanje u članstvo od iznimne je važnosti za obavljanje aktivnosti Saveza i to prvenstveno zbog toga što je Savezu iznimno važna brojčana podrška hrvatskih uzgajivača ovaca i koza. Sa svakim novim članom Savez ima veću pregovaračku snagu prilikom komunikacije sa svim važnim institucijama u kojima se donose odluke od važnosti za sektor ovčarstva i kozarstva u Republici Hrvatskoj.

Pojedinačni članovi ostvaruju niz pogodnosti:

- Svih 6 izdanja Ovčarsko-kozarskog lista (tiskano izdanje, isporuka poštom na adresu navedenu u pristupnici), publiciranih u godini za koju je plaćena članarina;
- Svih 6 izdanja Ovčarsko-kozarskog lista u digitalnom formatu (pdf), isporuka na elektroničku adresu (e-mail) navedenu u pristupnici, publiciranih u godini za koju je plaćena članarina;
- Zaprimanje dvotjednog e-Newslettera Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza OVCE-KOZE.HR o svim najvažnijim vijestima iz sektora ovčarstva i kozarstva kojeg šaljemo na e-mail adresu navedenu u pristupnici, u godini za koju je plaćena članarina;
- Zaprimanje Godišnjeg izvješća Saveza (tiskano izdanje, isporuka poštom na adresu navedenu u pristupnici);
- Popust u iznosu od 20 % na kotizaciju za prisustvovanje godišnjem savjetovanju uzgajivača ovaca i koza (prilikom plaćanja kotizacije potrebno je pozvati se na pojedinačno članstvo u Savezu);
- Popust u iznosu od 10 % na cijenu izdavanja zootehničkih certifikata (rodovnika) za ovce i koze (prilikom zahtjeva za izdavanjem zootehničkog certifikata potrebno je pozvati se na pojedinačno članstvo u Savezu).

Kako postati član

O tome kako postati član, pristupnica te kako platiti članarinu više na poveznici: <https://ovce-koze.hr/savez/pojedinacno-clanstvo/>

IZDAVANJE UZGOJNE DOKUMENTACIJE

Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza i Hrvatska agencija za poljoprivredu hranu (HAPIH), 6. rujna 2019., potpisali su Ugovor o provedbi specifičnih tehničkih aktivnosti u upravljanju uzgojnim programima za sve pasmine ovaca i koza u Republici Hrvatskoj.

Ugovorom o provedbi svih aktivnosti navedenih u uzgojnim programima vezanim uz vođenje matičnih knjiga, pripremu izdavanja zootehničkog certifikata, uspostava i vođenje baze podataka i sl., definirani su odnosi HAPIH-a i Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza u području provedbe uzgojnih programa, pa tako i po pitanju izdavanja uzgojnih certifikata i prema tom Ugovoru Savez ispisuje, ovjerava i izdaje uzgojne certifikate za sve pasmine ovaca i koza, te ih dostavlja uzgajivaču. Poslovi izdavanja i naplate uzgojnih certifikata su prihod Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza

Uzgojni certifikat se izdaje za grla čiste pasmine upisane u Matičnu knjigu, koja su obuhvaćena uzgojno selekcijskim radom i čiji su djedovi i bake upisani u matičnu knjigu iste pasmine. Za poznate pretke upisuju se proizvodne karakteristike.

PROCEDURA ZA IZDAVANJE UZGOJNIH CERTIFIKATA

Zahtjev za uzgojnim certifikatom podnosi uzgajivač u Područnom uredu Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu na za to propisanom obrascu.

Uzgajivaču koji podnosi zahtjev za uzgojnim certifikatom djelatnik Područnog ureda HAPIH-a koji zaprima zahtjev dužan je dati potrebne podatke Saveza kako bi uzgajivač mogao izvršiti uplatu za izdavanje uzgojnog certifikata. Nakon vidljive uplate na žiro-računu Saveza, podnositelju zahtjeva će na adresu koju je naveo na zahtjevu biti dostavljen uzgojni certifikat.

Cijena izdavanja uzgojnog certifikata iznosi 8 EUR. Savez nije obveznik poreza na dodanu vrijednost po članku 6.3 Zakona o PDV-u pa se isti ne obračunava na uslugu.

Prilikom prijenosa vlasništva određenog uzgojno valjanog grla, s jednog uzgajivača na drugog unutar Matične knjige, moguće isključivo uz posjedovanje uzgojnog certifikata izdanog sukladno prethodno opisanoj proceduri.

 <p><small>*Izdavači priznanih uzgojnih i matičnih uzgojnih vrijednosti koji su iskazani u ovom dokumentu, uključujući je Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu prema metodama koje propisuje ICAR (International Committee for Animal Recording)</small></p> <p><small>*Zootehnički certifikat izdan je temeljem baze podataka koje su vode pri Ministarstvu poljoprivrede Republike Hrvatske</small></p>	<p>TUMAČKRATICA I POJMOVA</p> <p>Testiranje rasta i razvoja <i>Ovca (performance test)</i> Kontrolno vaganje u dobi od 105 dana, prosječan dnevni prirast iznosi je 284 g (12.2.2018., 105, 284 g, klasa I)</p> <p><i>Ovca (prosječne proizvodnje mlijeka)</i> Laktacije ukupan broj laktacija, prosječna dužina trajanja laktacija, prosječna proizvedena količina mlijeka kg, prosječna pomućena količina mlijeka kg, prosječna količina miris, prosječna količina nem kg, prosječna količina bjelancevina %, prosječna količina bjelancevina kg (4/260/5/7,55/496,55/3,43/16,80/3,06/15,18)</p> <p><i>Ovca (plodnost)</i> Broj janjenja/broj opanjene janjadi (4/7)</p> <p>Genetsko vrednovanje Prosječna uzgojna vrijednost za svojstva mliječnosti ABS - ovo polje označava poziciju ovna u ukupnoj populaciji ovnova određene pasmine u Republici Hrvatskoj Rel - izražava se u postocima i označava količinu životinja koje su u populaciji bolje od promatrane životinje BM - indeks bjelancevine i masti, agregatna uzgojna vrijednost koja daje veću ekonomsku težinu na količinu mliječnih bjelancevina nego na količinu mliječne masti MI - uzgojna vrijednost za količinu proizvedene mliječne masti (kg) u laktaciji Ma - uzgojna vrijednost za količinu proizvedenih bjelancevina (kg) u laktaciji Mj - uzgojna vrijednost za udjel (%) mliječne masti Mj - uzgojna vrijednost za udjel (%) bjelancevina</p> <p>IZDAVATELJ ZOOTEHNIČKOG CERTIFIKATA</p> <p>HRVATSKI SAVEZ UZGAJIVAČA OVACA I KOZA Ilica 101, 10000 Zagreb Tel: 01 6253 210, 023 309 048 Email: savez@ovce-koze.hr</p>	 <p>HRVATSKI SAVEZ UZGAJIVAČA OVACA I KOZA</p> <p>ZOOTEHNIČKI CERTIFIKAT ZOOTEHNIČAL CERTIFICATE</p>
 <p><small>*Izdavači priznanih uzgojnih i matičnih uzgojnih vrijednosti koji su iskazani u ovom dokumentu, uključujući je Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu prema metodama koje propisuje ICAR (International Committee for Animal Recording)</small></p> <p><small>*Zootehnički certifikat izdan je temeljem baze podataka koje su vode pri Ministarstvu poljoprivrede Republike Hrvatske</small></p>	<p>TUMAČKRATICA I POJMOVA</p> <p>Testiranje rasta i razvoja <i>Jovac (performance test)</i> Kontrolno vaganje u dobi od 105 dana, prosječan dnevni prirast iznosi je 284 g (12.2.2018., 105, 284 g, klasa I)</p> <p><i>Koza (prosječne proizvodnje mlijeka)</i> Laktacije ukupan broj laktacija, prosječna dužina trajanja laktacija, prosječna proizvedena količina mlijeka kg, prosječna pomućena količina mlijeka kg, prosječna količina miris, prosječna količina nem kg, prosječna količina bjelancevina %, prosječna količina bjelancevina kg (4/260/5/7,55/496,55/3,43/16,80/3,06/15,18)</p> <p><i>Koza (plodnost)</i> Broj janjenja/broj opanjene janjadi (4/7)</p> <p>Genetsko vrednovanje Prosječna uzgojna vrijednost za svojstva mliječnosti ABS - ovo polje označava poziciju ovna u ukupnoj populaciji ovnova određene pasmine u Republici Hrvatskoj Rel - izražava se u postocima i označava količinu životinja koje su u populaciji bolje od promatrane životinje BM - indeks bjelancevine i masti, agregatna uzgojna vrijednost koja daje veću ekonomsku težinu na količinu mliječnih bjelancevina nego na količinu mliječne masti MI - uzgojna vrijednost za količinu proizvedene mliječne masti (kg) u laktaciji Ma - uzgojna vrijednost za količinu proizvedenih bjelancevina (kg) u laktaciji Mj - uzgojna vrijednost za udjel (%) mliječne masti Mj - uzgojna vrijednost za udjel (%) bjelancevina</p> <p>IZDAVATELJ ZOOTEHNIČKOG CERTIFIKATA</p> <p>HRVATSKI SAVEZ UZGAJIVAČA OVACA I KOZA Ilica 101, 10000 Zagreb Tel: 01 6253 210, 023 309 048 Email: savez@ovce-koze.hr</p>	 <p>HRVATSKI SAVEZ UZGAJIVAČA OVACA I KOZA</p> <p>ZOOTEHNIČKI CERTIFIKAT ZOOTEHNIČAL CERTIFICATE</p>

Ovčarsko-kozarski list je stručno-informativni časopis Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza koji se izdaje kao dvomjesečnik (6 puta godišnje, A4 format, najmanje 36 stranica) i koji obrađuje teme koje su značajne za razvoj ovčarstva i kozarstva te za bolji gospodarski položaj uzgajivača ovaca i koza. Izdavanje Ovčarsko-kozarskog list je 2006. godine pokrenuo Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza.

Za Ovčarsko-kozarski list pišu naši vodeći stručnjaci s Agronomskog i Veterinarskog fakulteta iz Zagreba, Fakulteta agrobiotehničkih znanosti iz Osijeka, Hrvatskog veterinarskog instituta, Ministarstva poljoprivrede kao i sami uzgajivači o temama iz različitih područja:

- Proizvodnja ovčjeg i kozjeg mesa i mlijeka,
- Tehnologije prerade mesa i mlijeka,
- Hranidba ovaca i koza,
- Zaštita zdravlja ovaca i koza,
- Ekonomika poslovanja u ovčarskoj i kozarskoj proizvodnji,
- Provedba uzgojno selekcijskih programa,
- Mogućnosti korištenja sredstava iz europskih fondova i informacije o mjerama potpore namijenjenih sektoru ovčarstva i kozarstva,
- Novosti iz Ministarstva poljoprivrede i iz drugih državnih i područnih institucija i dr.

Naslovnice publiciranih izdanja u 2025. godini:

POSTANI ČLAN SAVEZA i redovito primaj tiskano izdanje Ovčarsko-kozarskog lista na svoju kućnu adresu, a digitalno izdanje na svoju e-mail adresu! Naime, u paketu pogodnosti koje ostvaruju pojedinačni članovi Saveza, pored ostalog, u cijenu godišnje članarine uključeno je i svih 6 izdanja Ovčarsko-kozarskog lista koji se publiciraju tijekom godine!

Tijekom „27. savjetovanja uzgajivača ovaca i koza u Republici Hrvatskoj“ u sklopu predstavljanja aktivnosti Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza, predstavljeno je i drugo nadopunjeno izdanje knjige – stručnog priručnika „Uzgoj i selekcija ovaca i koza“.

Kao i dosadašnji priručnici u izdanju Saveza, i ovaj je temeljen na odabranim tekstovima koji su objavljeni u „Ovčarsko-kozarskom listu“, stručno-informativnom časopisu Saveza.

Savez se odlučio na publiciranje drugog izdanja, iz razloga što je od prvog izdanja iz 2019. godine u „Ovčarsko-kozarskom listu“ objavljen niz novih članaka iz područja uzgoja i selekcije, a za koje držimo da mogu biti od značajne pomoći uzgajivačima u upravljanju stadom i proizvodnjom.

Priručnik je prvenstveno namijenjen uzgajivačima ovaca i koza, ali i svima onima koji na bilo koji način sudjeluju u sektoru ovčarstva i kozarstva u Republici Hrvatskoj.

Autori ovog priručnika su, putem članaka koje su pisali za Ovčarsko-kozarski list, naši uvaženi stručnjaci koji godinama surađuju s Hrvatskim savezom uzgajivača ovaca i koza, unaprjeđujući ovaj važan segment naše stočarske proizvodnje: prof. dr. sc. Boro Mioč, prof. dr. sc. Velimir Sušić, dr. sc. Marija Špehar, prof. dr. sc. Ante Kasap, dr. sc. Branko Šoštarić, dr. sc. Danijel Mulc i doc. dr. sc. Zdravko Barać.

Knjiga je sadržajno podijeljena u 4 cjeline: 1. Nasljeđivanje osobina; 2. Uzgojno selekcijske metode i postupci; 3. Procjena uzgojnih vrijednosti; 4. Kupnja uzgojno valjanih grla i izložbe.

Knjiga je u pdf formatu besplatno dostupna na internetskoj stranici Saveza.

OvčarskoKozarski
list

UZGOJ I SELEKCIJA OVACA I KOZA

Priručnik za uzgoj i selekciju ovaca i koza temeljen na odabranim tekstovima iz "Ovčarsko-kozarskog lista"

HRVATSKI SAVEZ UZGAJIVAČA OVACA I KOZA
CROATIAN ASSOCIATION OF SHEEP AND GOAT BREEDERS

TIJELA SAVEZA

Tijela Saveza, osim izvršnog direktora, sastavljena su isključivo od izabranih predstavnika udruga članica Saveza koje na taj način odlučuju o radu Saveza. Izvršni direktor je zaposlenik Saveza kojeg bira i imenuje Upravni odbor Saveza.

Tijela Saveza su:

- **Skupština** - Skupština je najviše tijelo upravljanja Savezom, a čine je predstavnici udruga članica Saveza pri čemu svaka udruga članica za svaku sjednicu Skupštine samostalno odlučuje o načinu biranja svojih predstavnika u Skupštinu Saveza (članovi Skupštine).
- **Predsjednik** - Predsjednika Saveza bira Skupština, na mandat od četiri (4) godine i na temelju prijedloga najmanje tri (3) udruge članice Saveza. Izabrani predsjednik ujedno je i predsjednik Upravnog odbora Saveza. Ista osoba može biti ponovo izabrana za novo mandatno razdoblje.
- **Upravni odbor** - Upravni odbor je izvršno tijelo Saveza i sastoji se od devet (9) članova. Mandat članu Upravnog odbora traje četiri (4) godine s mogućnošću ponovnog izbora. Predsjednik i potpredsjednici Saveza su ujedno po svom položaju i predsjednik i potpredsjednici Upravnog odbora.
- **Izvršni direktor** - Savez ima izvršnog direktora kojeg bira i imenuje Upravni odbor Saveza na mandat od četiri (4) godine i koji svoje dužnosti obavlja profesionalno, kao zaposlenik Saveza. Ista osoba može biti ponovo izabrana za novo mandatno razdoblje.
- **Nadzorni odbor** - Nadzorni odbor ima tri člana koje bira Skupština na mandat od četiri godine, s mogućnošću ponovnog izbora. Članovi Nadzornog odbora moraju biti birani iz različitih udruga članica Saveza.

PREDSJEDNIK SAVEZA (PREDSJEDNIK UPRAVNOG ODBORA)

Tomislav Vidas (Udruga ovčara i proizvođača pašskog sira grada Novalje „Zaglava“), predsjednik Saveza

POTPREDSJEDNICI SAVEZA (POTPREDSJEDNICI UPRAVNOG ODBORA)

Josip Antunović (Udruga uzgajivača ovaca i koza Dubrovačko-neretvanske županije)

Vinko Sičaja (Udruga uzgajivača ovaca i koza Osječko-baranjske županije)

OSTALI ČLANOVI UPRAVNOG ODBOR

Ankica Ursić Molnar (Udruga uzgajivača ovaca Baranje „Baran“)

Domagoj Zlatar (Regionalna udruga kozara i ovčara - RUKA)

Branimir Čemeljić (Udruga uzgajivača paške ovce, Kolan)

Vedran Macan (Udruga uzgajivača istarske ovce „Istrijanka“)

Željko Lučanin (Udruga uzgajivača ovaca i koza Vukovarsko-srijemske županije)

Nedjeljko Beg (Udruga ovčara „Škraparica“ Rab)

NADZORNI ODBOR

Dejana Travica (Udruga uzgajivača ovaca i koza Vukovarsko-srijemske županije)

Marko Škunca (Udruga ovčara i proizvođača paškog sira grada Novalje „Zaglava“)

Oliver Pavić (Udruga uzgajivača ovaca i koza Osječko-baranjske županije)

IZVRŠNI DIREKTOR

Doc. dr. sc. Zdravko Barać

UDRUGE ČLANICE SAVEZA

Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza je savez udruga kojeg čine dragovoljno udružene udruge uzgajivača ovaca i/ili koza te udruge uzgajivača stoke u čijem članstvu prevladavaju uzgajivači ovaca i/ili koza, sa sjedištem u Republici Hrvatskoj.

IME UDRUGE	PREDSJEDNIK
Udruga ovčara Lopar	Dragan Matahlija
Udruga uzgajivača istarske koze	Gordan Šubara
Udruga uzgajivača paške ovce, Kolan	Branimir Čemeljić
Udruga uzgajivača ovaca i koza Dubrovačko-neretvanske županije	Josip Antunović
Regionalna udruga kozara i ovčara – RUKA	Krunoslav Čičko
Udruga uzgajivača domaćih životinja „Vidova gora“, otok Brač	Tonći Franulić
Udruga ovčara „Škrparica“ Rab	Nedjeljko Beg
Udruga ovčara i proizvođača paškog sira grada Novalje „Zaglava“	Marko Škunca
Udruga uzgajivača paške ovce „Rogujica“ Pag	Dražan Crljenko
Udruga uzgajivača ovaca „Lika“	Zdeno Ramljak
Udruga uzgajivača ovaca Baranje „Baran“	Ankica Ursić Molnar
Udruga uzgajivača ovaca i koza Osječko-baranjske županije	Vinko Sičaja
Udruga uzgajivača ovaca i koza „Bukovica“ Obrovac	Zoran Župan
Udruga uzgajivača ovaca i koza Vukovarsko-srijemske županije	Željko Lučanin
Udruga uzgajivača istarske ovce „Istrijanka“	Vedran Macan
Udruga „Pramenka“ Orlec	Danijel Kućica
Udruga bilogorskih uzgajivača ovaca	Šimun Aščić

Vindija

Sano

Hrvatska agencija za
poljoprivredu i hranu

Zadarska županija

Grad Obrovac

Istarska županija

www.ovce-koze.hr

GODIŠNJE IZVJEŠĆE O PROVEDBI UZGOJNIH PROGRAMA
U OVČARSTVU I KOZARSTVU ZA 2025. GODINU

Nakladnik:
HRVATSKI SAVEZ UZGAJIVAČA OVACA I KOZA

Za nakladnika:
Tomislav Vidas, predsjednik Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza

Naklada:
1.000 primjeraka

Izvešće je izradila Stručna služba
Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza

ISSN 2459-5683

Zagreb, svibanj 2026.

HRVATSKI SAVEZ UZGAJIVAČA OVACA I KOZA

Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza osnovan je u svibnju 2005. godine i od tada djeluje kao središnje predstavničko tijelo hrvatskih uzgajivača ovaca i koza. Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza je samostalna organizacija, dragovoljno udruženih udruga uzgajivača ovaca i/ili koza, stočarskih udruga koje u svom članstvu imaju uzgajivače ovaca i koza, a koje se udružuju radi zaštite i promicanja zajedničkih gospodarskih interesa i ciljeva. Temeljni cilj Saveza je promicanje, unaprjeđivanje i razvoj ovčarske i kozarske proizvodnje. Od 2024. Savez je uveo i mogućnost pojedinačnog učlanjivanja uzgajivača ovaca i koza.

Savez provodi niz aktivnosti radi unaprjeđivanja ovčarske i kozarske proizvodnje u Republici Hrvatskoj: provedba uzgojnih programa, edukacija članova organiziranjem stručnih predavanja i savjetovanja na državnoj razini, a u edukativne svrhe izdaje se i stručni časopis „Ovčarsko-kozarski list“. Savez je aktivan u promicanju hrvatskog ovčarstva i kozarstva i organiziranjem stočarskih izložbi te promotivnim manifestacijama glavnih ovčarskih i kozarskih proizvoda – dani janjetine/jaretine, izložbe s ocjenjivanjem ovčjih i kozjih sireva i dr. U svim svojim aktivnostima Savez ostvaruje zapaženu suradnju s znanstvenim i stručnim institucijama.

Savez danas okuplja 17 udruga uzgajivača ovaca i koza s područja cijele Republike Hrvatske.

Jedna od važnijih aktivnosti Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza je sudjelovanje u provedbi uzgojnih programa za sve pasmine ovaca i koza u Republici Hrvatskoj, pri čemu se vodi računa o uvođenju najsuremenijih metoda u kontrolu proizvodnih svojstava, testiranje i izračunavanje uzgojnih (genetskih) vrijednosti grla obuhvaćenih uzgojnim radom. Savez u organizaciji i provedbi uzgojno–seleksijskog rada ostvaruje usku suradnju s Ministarstvom poljoprivrede i Hrvatskom agencijom za poljoprivredu i hranu.

Od 1. siječnja 2019. godine na snazi je Zakon o uzgoju domaćih životinja kojim se osigurava provedba Uredbe (EU) 2016/1012, a kojom se regulira područje uzgojnih programa u stočarstvu. Zakon regulira i odnos uzgojnih udruženja i institucija koje imaju uvjete za provedbu tehničkih aktivnosti. Sukladno Zakonu o uzgoju domaćih životinja, do tada priznate uzgojne organizacije morale su pokrenuti postupak ishodovanja rješenja za provedbu uzgojno-seleksijskog rada i za odobravanje uzgojnih programa od strane nadležnog tijela, odnosno od strane Ministarstva poljoprivrede. Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza je dobivanjem rješenja kojim mu se priznaje status uzgojnog udruženja (od srpnja 2019. godine) i rješenja kojim mu se odobravaju uzgojni programi (od rujna 2019. godine) uspješno i u potpunosti proveo usklađivanje sa Zakonom o uzgoju domaćih životinja.

U ovim uzgojnim programima navedeni su uzgojni ciljevi, te mjere, postupci i metode za njihovo provođenje. Njihova osnovna svrha je provedba organiziranog i osmišljenog uzgojno seleksijskog rada, a s ciljem ne samo seleksijskog nego i gospodarskog napretka hrvatskog ovčarstva i kozarstva.

